

Bulletin slovenskej advokácie

Sprístupnenie informácií
**o tajnom sledovaní
osôb** mocenskými
zložkami štátu

**Nemožnosť
ukladania trestu
vyhostenia** podľa
trestného zákona

**(Ne)možnosť
vylúčenia uchádzača
vo verejnom
obstarávaní** pre
nesplnenie podmienok
osobného postavenia
subdodávateľom

**MEDZIŠTÁTNY
ŠACHOVÝ
ZAPAS
ADVOKÁTOV**

Milé čitateľky a čitatelia,

obsah nášho stavovského časopisu sa snažíme priebežne dopĺňať tak, aby reagoval na aktuálne právne dianie. Časopis sme doplnili o stále rubriky s rozhodnutiami slovenských súdov, či disciplinárnymi rozhodnutiami advokátskych komôr. Zavieste v časopise stálu rubriku však vyžaduje nielen rozhodnutie, ale aj nájdienie odborníka, ktorý by rubriku viedol a zároveň sa zaviazal vopred pravidelne s časopisom spolupracovať. Už dlhší čas mala Redakčná rada BSA záujem zaraďovať do časopisu informácie o aktuálnych rozhodnutiach Súdneho dvora Európskej únie. V niektorých prípadoch sa tak urobilo prostredníctvom kontaktnej rubriky zabezpečovanej členom redakčnej rady JUDr. Františkom Sedlačkom. Téma si však žiadala systematický prístup a väčší priestor. Tento zámer bol motivovaný aj tým, že v iných slovenských právnických časopisoch niet stálej rubriky o rozhodovacej praxi SDEÚ.

V tomto čísle bulletinu začíname s pravidelným uverejňovaním informácií o vybraných rozhodnutiach SDEÚ, ktoré sú časovo aktuálne, týkajú sa Slovenska alebo majú praktický význam pre slovenskú rozhodovacuú prax, prípadne sa priamo dotýkajú práce advokátov. Rozhodnutia budú zaraďované popri rozhodnutiach slovenských súdov v rámci rubriky JUDIKATÚRA. Vedenia tejto časti rubriky sa ujala **doc. JUDr. Martina Jánošíková, PhD.**, ktorá pôsobí od roku 2002 na Ústave európskeho práva Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach, v súčasnosti je poverená riadením tohto ústavu a svoju činnosť dlhodobo zameriava na právo Európskej únie a jeho interakciu s vnútroštátnym právom. Želám rubrike, aby si našla svojich čitateľov.

V závere tohto čísla časopisu uverejňujeme text dlhoročnej banskobystrickej advokátky JUDr. Magdy Jaňovkovej nazvaný JUDr. Štefan Peťko – spomienka na školiteľa. Je krátkym, ale o to úprimnejším ohliadnutím sa za človekom, ktorý veľkú časť života prežil s advokáciou. Verím, že viacerí z čitateľov advokátov si spomínajú s vďakou na svojich školiteľov. V bulletinu aj v budúcnosti ochotne uverejníme takéto texty, pokiaľ nám ich pošlete, možno sa raz podarí vytvoriť aspoň nepravidelnú rubriku pripomínajúcu očami ich bývalých koncipientov advokátov, ktorí ostali už iba v našich spomienkach. Aj nepravidelné rubriky môžu vzniknúť iba vtedy, keď majú svojich prispievateľov.

Peter Kerecman

podpredseda Redakčnej rady BSA

AKTUÁLNE

- 2 **ROZHOVOR**
Legislatívny proces môžu skvalitniť ľudia s právnou praxou
- 3 Publikačná súťaž *Bulletinu slovenskej advokácie*
- 4 **DISKUSIA**
„Případ pana Ryněše“ –
kamerový systém na rodinnom dome

ČLÁNKY, ŠTÚDIE

- 6 Sprístupnenie informácií o tajnom sledovaní osôb mocenskými zložkami štátu
Mgr. JUDr. Zoltán Perhács, PhD.
 - 16 Nemožnosť ukladania trestu vyhostenia podľa trestného zákona
JUDr. Sabína Hodoňová
 - 23 (Ne)možnosť vylúčenia uchádzača vo verejnom obstarávaní pre nesplnenie podmienok osobného postavenia subdodávateľom
JUDr. Dávid Šišmič
- JUDIKATÚRA**
- 29 Musí byť výrobok skutočne vadný, aby zakladal zodpovednosť jeho výrobcu za vady?
 - 31 K aplikácii § 150 ods. 1 O. s. p. v prípadoch zastúpenia účastníka v konaní advokátom

ADVOKÁCIA

SAK

- 34 Zo zasadnutia predsedníctva SAK
- 34 Pýta(j)te sa predsedníctva
- 35 Povinnosť advokáta podať odvolanie na základe pokynu klienta
- 38 Zastupovať, alebo nezastupovať...

ZAHRANIČIE

- 40 Povinnosť advokáta dostaviť sa na hlavné pojednávanie v prípade povinnej obhajoby
- 42 *Bulletin advokacie* prináša...
- 44 IV. ročník O pohár České a Slovenské advokacie v tenise deblových dvojíc mužů a žen (POZVÁNKA)

ZAUJÍMAVOSTI

LITERATÚRA

- 45 Dějiny notářství v českých zemích
JUDr. Peter Kerecman, PhD.
- 46 Spomienka na školiteľa
JUDr. Magda Jaňovková

Účastníci I. medzištátneho šachového zápasu advokátov medzi tímami Slovenskej advokátskej komory a Českej advokátskej komory, ktorý sa konal 16. apríla 2015. Viac o podujatí sa dočítate v BSA 5/2015.
Foto Mgr. Marcela Tóthová

ROZHOVOR

Legislatívny proces môžu skvalitniť ľudia s právnou praxou

O práci v parlamente, o advokácii a názore na celkový význam rekodifikácie civilného procesného práva sa zhovárame s predsedom Ústavno-právneho výboru NR SR JUDr. Róbertom Madejom, PhD.

■ **Odborná verejnosť Vás vníma predovšetkým ako poslanca, aktuálne aj ako predsedu Ústavno-právneho výboru NR SR. Aké boli Vaše začiatky ako právnika a poslanca parlamentu?**

Právnickú fakultu Univerzity Komenského som absolvoval v roku 2004. Už počas štúdií na vysokej škole som mal tú česť prísť prvýkrát ako poslanec do parlamentu. V parlamente som od roku 2002 až dodnes. Vtedy, pred 13 rokmi to bola pre mňa veľmi zaujímavá kombinácia. Na fakulte nás učili, aké by právo malo byť, v parlamente som zistil, aké právo v skutočnosti je a ako sa tvorí.

■ **Takže ste sa v súvislosti s tvorbou zákonov po nástupe do parlamentu aj trochu sklamali?**

Nemôžem to takto povedať. Človek má veľa ideálov, najmä v mladom veku. Asi najdôležitejšie je, aby si ich uchránil a veril im aj neskôr. Preto ma práca s legislatívou dodnes baví. Osobne som presvedčený, že aj v súčasnosti sa nájde na Slovensku mnoho legislatívco, ktorí vyznávajú zásadu starorímskeho právnika Celsa, podľa ktorého má byť právo umenie dobrého a spravodlivého. Dnes máme skôr problém, že právnych noriem je príliš veľa. Strácame v nich prehľad. Aj v parlamente vidím niekedy náznaky nerozvážnej horlivosti, riešiť každý, hoci aj banálny problém návrhom zákona. Predovšetkým by nám malo záležať na stabilite práva a na kvalite ľudí, ktorí ho majú spravodlivo a efektívne aplikovať.

■ **Pokiaľ ide o aktivity Ústavno-právneho výboru NR SR, nepochybne je najaktuálnejšou témou rekodifikácia civilného procesného práva. Aký je Váš názor na celkový význam tohto zásadného legislatívneho projektu?**

Rekodifikácii civilného procesného práva na Slovensku sa veľmi teším. Každý sa obracia na súdy s dôverou, že jeho právna vec alebo spor budú vybavené čo najskôr a spravodlivo. Verím, že rekodifikácia napomôže zvýšiť efektívnosť pri výkone súdnictva. Účastníci konania a aj ich právni zástupcovia budú zodpovednejšie pristupovať ku konaniu. Právo na súdnu ochranu je základným právom. Na druhej strane je však povinnosťou občanov poskytnúť súdu maximálnu súčinnosť v prebiehajúcom konaní. Prajem všetkým kolegom veľa trpezlivosti a pochopenia pri štúdiu nových procesných predpisov. Pevne verím, že námaha, ktorú na to všetci vynaložíme, bude stať za to. Každopádne však rekodifikáciu civilného procesného práva nemožno preceňovať. Vždy je to o ľuďoch, ktorí súdnictvo vykonávajú. Potrebujú na to primerané podmienky a v tom máme ešte stále rezervy. Treba veriť, že personálne, materiálne a technické zabezpečenie súdov a sudcov sa v budúcnosti bude zlepšovať rýchlejšie ako doteraz.

■ V čom je podľa Vás výhoda, ak poslanec parlamentu má za sebou aj skúsenosti z právnej praxe?

V Národnej rade Slovenskej republiky som už štvrté volebné obdobie. Hoci patríam stále medzi vekovo najmladších poslancov, funkčne patríam medzi tých, ktorí sú tam už relatívne dlhé obdobie. Môžem jednotlivé volebné obdobia porovnávať a teda už aj historicky spomínať. V roku 2012 mi bola prejavovaná veľká česť, keď som bol v parlamente zvolený za predsedu Ústavnoprávneho výboru NR SR. Považujem to za prejav veľkej dôvery a súčasne aj cítim veľkú zodpovednosť. Som si istý, že keby som nemal skúsenosti z praxe, svojich kolegov by som nepresvedčil. Ako poslanec parlamentu mám množstvo povinností, no najmä práca s legislatívou je pre mňa veľmi zaujímavá, a preto ma osobne veľmi naplňuje. Poslanec, ktorý vychádza z reálneho života a má určitú profesijnú skúsenosť, môže svoje vedomosti a skúsenosti z praxe využiť na zlepšenie legislatívy, ktorá je aktuálne v legislatívnom procese. Pri navrhovaní alebo posudzovaní zákona si môže predstaviť praktické problémy s jeho aplikáciou. Ľudia s právnu praxou môžu v konečnom dôsledku skvalitniť legislatívny proces.

■ Čo Vás privedlo k právu? Uvažovali ste niekedy aj o inom právnickom povolani?

Patríam medzi tých šťastnejších ľudí, ktorí mali svoje povolanie vysnívané od malička. Už na základnej škole som sníval o tom, že sa stanem právnikom. Som rád, že sa mi táto životná túžba naplnila. Mal som tú česť študovať na viacerých právnických fakultách na Slovensku. Magisterské štúdium som ukončil na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, rigoróznu skúšku som absolvoval na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity a doktorandské štúdium na Univerzite Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Už počas štúdia, a predovšetkým neskôr, ma začali zaujímať možnosti ako riešiť konkrétne problémy, konkrétne osudy ľudí na rozdiel od teórie. Veľmi si preto vážim všetky právnické profesie. V právnom štáte má každá nepostrádateľnú úlohu. Dúfam, že sa kolegovia z iných právnických profesií neurazia, mňa osobne zaujímala najviac vždy advokácia.

■ Aké oblasti práva sú Vám najbližšie?

Najradšej sa venujem súkromnému právu. Má to súvislosť aj na moje akademické pôsobenie. Doktorandské štúdium som absolvoval práve v oblasti občianskeho práva, obhajobou dizertačnej práce z rodinného práva. V roku 2013 som vyučoval na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave rodinné právo. Svoje čaro má ale napríklad aj obchodné právo. Jeden z našich kolegov vo svojej monografii nie náhodou hovorí o zmluvnom „umení“ v obchodnom práve. V každom odvetví práva vieme nájsť niečo kreatívne, niečo pekné a najmä, keď môžeme byť spokojní s výsledkami svojej práce.

■ Aký je váš vzťah k advokácii?

Na advokácii je pekné to, že takmer každý prípad, ktorý advokát rieši, je osobitný a výnimočný. Každú vec je potrebné dôsledne naštudovať. Život totiž prináša rozmanitosť problémov a žiaden z nich nie je úplne rovnaký. Dôležitý je každý detail. V tejto profesii nemôžete len plávať po povrchu. Nepovažujem za kliše, že advokácia umožňuje chrániť ústavné práva občanov. Pokiaľ si zoberieme príklady z krajín, kde demokracia nie je ešte veľmi „takpovediac“ zaužívaná, advokáti sú jednou z mála nádejí na ochranu prirodzených práv. Poznáme to aj my z našej histórie. Prajem všetkým našim kolegom veľa entuziazmu, síl a energie. Advokáti vykonávajú prestížne povolanie, a preto musíme všetci dbať o to, aby bola zachovaná jeho dôstojnosť, vážnosť a noblesa. Bol by som rád, keby sa nám podarilo zlepšovať povedomie verejnosti o právnických profesiách, rovnako aj vážnosť a dôstojnosť funkcie sudcu a prokurátora.

■ Možno efektívne sklbiť výkon advokácie s aktívnou politickou činnosťou?

Musím priznať, že som mimoriadne pracovne vyťažený každý deň, vrátane víkendov. Robím všetko pre to, aby som pri realizácii svojich pracovných úloh a povinností nikoho nesklamal. V súčasnom štádiu môjho života mi snaha o takúto intenzívnu sebarealizáciu na úkor voľného času a súkromného života neprekáža.

Publikačná súťaž Bulletinu slovenskej advokácie

Redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie vyhlásila aj pre rok 2015

XIII. ročník publikačnej súťaže Bulletinu slovenskej advokácie pre študentov právnických fakúlt, advokátskych koncipientov a mladých advokátov do 35 rokov

Konkrétnu tému si účastníci súťaže zvolia sami. Podmienkou je aktuálnosť témy z teórie alebo praxe slovenského, európskeho alebo medzinárodného práva. Súťažný príspevok nesmie mať popisný charakter. Príspevky v rozsahu maximálne 34 000 znakov (vrátane medzier) treba poslať e-mailom na adresu ondrisova@sak.sk alebo darina.stracinova@sak.sk.

Termín uzávierky je 30. november 2015.

Porota zložená z členov redakčnej rady Bulletinu slovenskej advokácie príspevky vyhodnotí do konca decembra 2015. Pre autorov sú pripravené finančné ceny, porota má právo cenu neudeliť, resp. zvýšiť odmenu.

DISKUSIA

„Případ pana Ryneše“ – kamerový systém na rodinnom dome

Svoje námety na nové témy, krátke glosy, prípadne stručné a heslovité poznámky do kontaktnej rubriky zasielajte na e-mailovú adresu **office@sak.sk**.
Vaše podnety publikačne spracuje JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.

Ide o mediálne pomerne známu kauzu, najmä v susednej Českej republike, ktorú koncom minulého roka „rozlúskol“ Súdny dvor EÚ so zaujímavým zovšeobecňujúcim záverom. Rozsudok bol vydaný dňa 11. 12. 2014 pod sp. zn. C-212/13 vo veci František Ryneš c/a Úřad pro ochranu osobních údajů, v rámci konania o prejudiciálnej otázke podľa čl. 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

Pán František Ryneš je investigatívnym novinárom z českého mesta Třebíč, ktorý bol v rozhodnom období súčasne vydavateľom „Horáckych novin“ a venoval sa o. i. témam súvisiacim s komunálnou politikou a nakladaním s verejnými prostriedkami na úrovni miestnej samosprávy. Podľa jeho vlastných vyjadrení sa stal pre výkon svojho povolania opakovane terčom osobných útokov. Spolu šesťkrát bol telesne napadnutý neznámymi útočníkmi a niekoľkokrát mu útočníci rozbili okná na rodinnom dome dlažbobnými kockami.

V záujme vlastnej ochrany, ochrany svojej rodiny a svojho majetku, nainštaloval pán Ryneš 5. októbra 2007 na svojom rodinnom dome bezpečnostnú kameru, ktorá bola pevne zabudovaná, bez možnosti otáčania, a snímala vstup do tohto domu, verejnú ulicu a vstup do protiláhlého domu. Systém umožňoval iba obrazový záznam, ktorý sa ukladal do nahrávacieho zariadenia a priebežne na harddisk. Pri naplnení jeho kapacity sa opätovne „premazával“ novým záznamom. Nahrávacie zariadenie nemalo žiadny monitor a obraz nebolo možné bezprostredne prehliadať. K systému a jeho dátam mal priamy prístup len jeho majiteľ.

V noci zo 6. na 7. októbra 2007 došlo k ďalšiemu útoku a rozbitiu okna na rodinnom dome pána Ryneša. Záznam z kamerového systému bol odovzdaný policajným orgánom a následne použitý v trestnom konaní ako dôkazový materiál. Vďaka jeho obsahu boli identifikované dve podozrivé osoby. Jedna z nich následne podala na český Úrad na ochranu osobných údajov podnet na preverenie súladu prevádzky sporného kamerového systému so zákonom.

Úrad v konaní konštatoval, že František Ryneš sa dopustil niekoľkých deliktov, spočívajúcich v porušení zákona č. 101/2000 Sb. o ochrane osobných údajů, a to tým, že (zosťučnené) zhromažďoval prostredníctvom kamerového sys-

tému osobné údaje o osobách pohybujúcich sa na verejnom priestranstve – ulici, dotknuté osoby žiadnym spôsobom o tomto postupe a súvisiacich okolnostiach neinformoval a nesplnil si vo vzťahu k tomuto spracovaniu osobných údajov oznamovaciu povinnosť voči samotnému úradu.

Rozhodnutie úradu bolo napadnuté žalobou, ktorú Mestský súd v Prahe rozsudkom zo dňa 25. 4. 2012 zamietol. Žalobca pritom argumentoval najmä poukazom na znenie § 3 ods. 3 cit. zákona, podľa ktorého sa tento zákon nevzťahuje na spracovanie osobných údajov, ktoré uskutočňuje fyzická osoba výlučne pre osobnú potrebu. V rámci odvolacieho konania proti danému rozsudku dospel Najvyšší správny súd ČR k záveru, že skutkovým stavom je dotknutá legislatíva Európskej únie, konkrétne smernica Európskeho parlamentu a Rady 95/46/EHS z 24. októbra 1995 o ochrane fyzických osôb pri spracovaní osobných údajov a voľnom pohybe týchto údajov (ďalej len „smernica“), prerušil konanie o odvolaní, a položil Súdnemu dvoru EÚ nasledujúcu prejudiciálnu otázku: „Je možné prevádzkovanie kamerového systému umiestneného na rodinnom dome na účely ochrany majetku, zdravia a života majiteľov domu zaradiť pod spracovanie osobných údajov fyzickou osobou na výkon výlučne osobných alebo domácich činností v zmysle článku 3 ods. 2 smernice 95/46, hoci takýto systém monitoruje aj verejné priestranstvo?“

Pre úplnosť je vhodné uviesť, že podľa čl. 3 ods. 2 (druhá zarážka) smernice v jej slovenskej jazykovej verzii, sa smernica neuplatňuje na spracovanie osobných údajov fyzickou osobou v priebehu osobnej činnosti, alebo činnosti týkajúcej sa domácnosti. Pre slovenské právne prostredie má načrtnutá prejudiciálna otázka, resp. jej zodpovedanie Súdnym dvorom EÚ nezanedbateľný význam, a to nielen z hľadiska príbuznosti normatívnej úpravy s Českou republikou, ale aj vo vzťahu k súvisiacim právnym otázkam (zákonnosť takto získaného dôkazného prostriedku a jeho relevancia v prípadnom trestnom, priestupkovom, civilnom konaní a pod.).

Náš aktuálny zákon č. 122/2013 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“) obsahuje v § 15 ods. 7 právnu normu, podľa ktorej „Priestor prístupný verejnosti mož-

no monitorovať len na účely ochrany verejného poriadku a bezpečnosti, odhaľovania kriminality, narušenia bezpečnosti štátu, ochrany majetku alebo zdravia, a to len vtedy, ak je priestor zreteľne označený ako monitorovaný; monitorovaný priestor je prevádzkovateľ povinný zreteľne označiť bez ohľadu na to, či sa snímaný obraz alebo zvuk zaznamenáva na nosič informácií. Označenie monitorovaného priestoru sa nevyžaduje, ak tak ustanovuje osobitný zákon. Vyhotovený záznam možno využiť len na účely trestného konania alebo konania o priestupkoch, ak osobitný zákon neustanovuje inak.“

Obdobne ako v Českej republike sa v zmysle § 3 ods. 2 písm. a) zákona tento zákon nevzťahuje na osobné údaje, ktoré fyzická osoba spracúva pre vlastnú potrebu v rámci výlučne osobných alebo domácich činností, najmä vedenie osobného adresára alebo korešpondencie. Zásadnou je teda otázka, či v prípadoch, akým bol aj prípad pána Ryneša, ide o spracovanie osobných údajov v zmysle citovaných ustanovení čl. 3 ods. 2 smernice a § 3 ods. 2 písm. a) zákona, čím by bola vylúčená aplikácia samotného zákona a smernice na daný skutkový stav.

Súdny dvor EÚ vo svojom rozsudku osobitne zdôraznil (bod 28), že ochrana základného práva na súkromný život, zaručená v článku 7 Charty základných práv Európskej únie, si vyžaduje, aby výnimky a obmedzenia v súvislosti s ochranou osobných údajov nepôsobili nad rámec toho, čo je prísne nevyhnutné. Výnimku stanovenú v čl. 3 ods. 2 druhej zarážke smernice je preto nevyhnutné vykladať reštriktívne a v tom zmysle, že sa na spracovanie osobných údajov vzťahuje len vtedy, ak sa uskutočňuje vo výlučne osobnej alebo domácej sfére osoby, ktorá toto spracovanie vykonáva.

V rozsahu, v akom uvedený kamerový systém sníma (hoci len čiastočne) verejné priestranstvo, a smeruje mimo súkromnú sféru osoby, ktorá jeho prostredníctvom spracováva údaje, nemožno ho považovať za výlučne „osobnú či domácu“ činnosť v zmysle článku 3 ods. 2 druhej zarážky smernice (bod 33 rozsudku). Súdny dvor EÚ súčasne relativizoval svoj záver a akcentoval, že podľa okolností konkrétneho prípadu možno eventuálne v zmysle čl. 7 písm. f), čl. 11 ods. 2 a čl. 13 ods. 1 písm. d) a g) smernice zohľadniť oprávnené záujmy prevádzkovateľa záznamového zariadenia, ktoré spočívajú – ako v prípade Františka Ryneša – v ochrane majetku, zdravia a života dotknutej osoby a jej rodiny.

Súčasne však vydal zásadný rozsudok v tomto finálnom znení: „Článok 3 ods. 2 druhá zarážka smernice Európskeho parlamentu a Rady 95/46/EHS z 24. októbra 1995 o ochrane fyzických osôb pri spracovaní osobných údajov a voľnom pohybe týchto údajov sa má vykladať v tom zmysle, že prevádzkovanie kamerového systému umiestneného fyzickou osobou na jej rodinnom dome na účely ochrany majetku, zdravia a života majiteľov domu, ktorý umožňuje obrazový záznam osôb ukladaný do nahrávacieho zariadenia, na ktorom sa záznam prieběžne nahráva na harddisk, pričom tento systém sníma tiež verejné priestranstvo, nepredstavuje spracovanie údajov na výkon výlučne osobných alebo domácich činností v zmysle tohto ustanovenia.“ Úplné znenie rozsudku je v slovenskom jazyku dostupné na internetovej stránke www.curia.eu. ■

OBJEDNÁVKA

Bulletinu slovenskej advokácie na rok 2015

Odberateľ:

IČO:

IČ DPH:

Číslo účtu:

Adresa, na ktorú majú byť posielané výtlačky:

Podmienky odberu:

1. Ročné predplatné 50 eur + DPH (vrát. poštovného a balného) je za 10 fyzických čísel. (Vyjde 12 čísel, z toho dve dvojčísla.)
2. Objednávka sa nevzťahuje na čísla, ktoré už vyšli pred jej doručením. Predplatné sa v takomto prípade zodpovedajúco zníži.
3. Na základe tejto objednávky Slovenská advokátska komora (SAK) vystaví odberateľovi faktúru na predplatné.
4. Bulletin bude odberateľovi odoslaný až po uhradení predplatného vo faktúrovanej výške.
5. Výtlačky budú odosielané na adresu uvedenú na objednávke. Jej zmenu musí odberateľ oznámiť písomne. Za zásielky nedoručené z dôvodu nepresnej adresy SAK neposkytuje náhradu.
6. Odber prípadných mimoriadnych čísel, ako aj čísel, ktoré vyšli pred doručením objednávky, je možné dohodnúť individuálne.
7. **Advokáti zapísaní v zozname advokátov SAK budú bulletin naďalej dostávať bezplatne, bez osobitnej objednávky.**

Závazne si objednávame výtlačkov *Bulletinu slovenskej advokácie* v roku 2015 (vyjde 10 fyzických čísel). Súhlasíme s podmienkami odberu uvedenými na tejto objednávke.

Dátum:

Podpis:

Vybavuje:

Telefón:

Vyplnenú objednávku odošlite na adresu:
Slovenská advokátska komora, Kolárska 4, 813 42 Bratislava
alebo darina.stracinova@sak.sk (tel. 02 204 227 26)

Sprístupnenie informácií o tajnom sledovaní osôb mocenskými zložkami štátu

Mgr. JUDr. Zoltán Perhács, PhD.

Príspevok sa zaoberá problematikou sprístupnenia informácie o tajnom sledovaní orgánmi verejnej moci podľa zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií) v znení neskorších predpisov. Cieľom autora príspevku nie je presvedčiť čitateľa o svojich argumentoch v prospech sprístupnenia informácií o tajnom sledovaní, ale naopak, vyvolať odbornú diskusiu o v príspevku naznačených problémoch.

Úvod

Z aplikačnej praxe je zrejmé, že štát sa prostredníctvom svojich orgánov snaží vyhnúť sprístupneniu informácií o tajnom sledovaní¹ osôb mocenskými zložkami štátu. Svedčia o tom nielen konkrétne rozhodnutia povinných osôb o odmietnutí žiadostí o sprístupnenie takýchto informácií, ale i legislatívny nedostatok v zákone č. 166/2003 Z. z. o ochrane súkromia pred neoprávneným použitím informačno-technických prostriedkov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o ochrane pred odpočúvaním) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 166/2003 Z. z.“),

v ktorom absentuje ustanovenie o upovedomení dotknutých osôb po uplynutí určitej doby od skončenia tajného sledovania o tom, že proti nim bolo takéto sledovanie vykonané. Rovnako v zákone č. 166/2003 Z. z. absentuje ustanovenie, ktoré by limitovalo od ukončenia tajného sledovania dobu utajovania písomností a rozhodnutí príslušného sudcu, na základe ktorých bolo sledovanie dotknutej osoby vykonané.

Z dôvodu, že zákon č. 166/2003 Z. z. neobsahuje ustanovenie, ktoré by ukladalo orgánom verejnej moci povinnosť po určitej dobe od skončenia tajného sledovania upovedomiť

Mgr. JUDr. Zoltán Perhács, PhD.

je absolventom Akadémie Policajného zboru v Bratislave a fakulty práva Paneurópskej vysokej školy. V súčasnosti pôsobí ako advokátsky

koncipient v advokátskej kancelárii REKEN & PARTNERS Law Firm s. r. o. a odborný asistent katedry trestného práva fakulty práva Janka Jesenského Vysokej školy Danubius.

o tomto sledovaní dotknuté osoby, tieto osoby v snahe zistiť, či bolo proti nim vykonané tajné sledovanie, môžu sa obrátiť so žiadosťou o sprístupnenie informácie podľa § 3 ods. 1 zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 211/2000 Z. z.“) na okresný súd, krajský súd, prípadne Špecializovaný trestný súd alebo na Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky.

Za povinnú osobu sa podľa zákona č. 211/2000 Z. z. považuje celá povinná osoba – celá inštitúcia, nie jej jednotliví pracovníci alebo určitý útvar, sekcia, odbor či oddelenie. Povinnosťou inštitúcie, resp. jej vedenia je zabezpečiť, aby riadne plnila zákonom stanovenú povinnosť poskytovať informácie. Vedenie inštitúcie by malo určiť konkrétne oddelenia alebo osoby zodpovedné za poskytovanie informácií. Ak za poskytovanie informácií nie sú určené konkrétne oddelenia alebo osoby, za prípadné porušovanie zákona č. 211/2000 Z. z. zodpovedá vedenie inštitúcie.²

1 Európsky súd pre ľudské práva v Štrasburgu pre všetky spôsoby „tajného sledovania“ (tzv. telefonický odposluch, tzv. priestorový odposluch, agent a podobne) aplikuje rovnaké princípy bez toho, aby rozlišoval medzi jednotlivými druhmi použitých operatívno-pátracích prostriedkov (rozhodnutia Khan proti Spojenému kráľovstvu z 12. mája 2000; Copland proti Spojenému kráľovstvu z 3. apríla 2007).

2 WILFING, P: Zákon o slobodnom prístupe k informáciám, Komentár Problémy z praxe Rozhodnutia súdov, VIA IURIS – Centrum pre práva občana, 2012, ISBN 978-80-970686-4-6, s. 25.

V praxi sa možno stretnúť s prípadmi, keď žiadatelia v súlade s § 3 ods. 1 zákona č. 211/2000 Z. z. požiadali súd o sprístupnenie informácií, či súdom vo vzťahu k jeho osobe (meno priezvisko, dátum narodenia, trvalý pobyt):

- 1) boli sudcom pre prípravné konanie vydané podľa V. hlavy I. časti zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov akékoľvek rozhodnutia – príkazy na použitie informačno-technických prostriedkov, resp. či boli vydané akékoľvek rozhodnutia (príkazy) umožňujúce mocenským zložkám štátu použiť skryté odpočúvacie prístroje v určitom, presne vymedzenom období,
- 2) boli príkazy v konkrétnych označených konaniach vydané proti žiadateľovi, resp. či bol žiadateľ adresátom týchto príkazov,
- 3) v prípade, ak označené príkazy boli vydané proti žiadateľovi, žiada o vyhotovenie ich odpisov alebo výpisov, alebo skopírovanie informácií na technický nosič dát,
- 4) boli sudcom vydané podľa ustanovení zákona č. 166/2003 Z. z. akékoľvek rozhodnutia – súhlasy na použitie informačno-technických prostriedkov, resp. či boli vydané akékoľvek rozhodnutia umožňujúce mocenským zložkám štátu použiť skryté odpočúvacie prístroje v určitom, presne vymedzenom období.

Napriek tomu, že podľa § 3 ods. 3 zákona 211/2000 Z. z. sa informácie sprístupňujú bez preukázania právneho alebo iného dôvodu alebo záujmu, pre ktorý sa informácia požaduje, žiadatelia už v žiadostiach nad rámec môžu uviesť, že nimi žiadané informácie sú nevyhnutné pri uplatňovaní ich práv v konaniach pred orgánmi ochrany práv. V prípade nesprístupnenia požadovaných informácií by im povinná osoba znemožnila reálne a účinné uplatňovanie ich práv pred vnútroštátnymi orgánmi ochrany práva ako i pred medzinárodnými orgánmi ochrany práv. Ďalej žiadatelia vo svojich žiadostiach môžu spresniť, že informácie, ktoré požadujú od povinnej osoby sa týkajú výlučne ich osoby, čo už samo osebe a bez ďalšieho neumožňuje nesprístupnenie nimi požadovaných informácií.

Argumenty nesprístupnenia informácií o tajnom sledovaní osôb mocenskými zložkami štátu

Povinné osoby svoje rozhodnutia o nesprístupnení informácií o tajnom sledovaní orgánmi verejnej moci podľa zákona č. 211/2000 Z. z. často odôvodňujú iba abstraktne, pričom argumentujú takto.

Požadované informácie tvoria utajovanú skutočnosť, a preto takúto informáciu nie je možné sprístupniť. Sprístupnením požadovanej informácie, t. j. či povinná osoba v určitom, v žiadosti vymedzenom období vydala príkaz na použitie informačno-technických prostriedkov voči žiadateľovi alebo nie, by sa poprel základný účel trestného konania pri niektorých trestných činoch charakterizovaných vysokou organizovanosťou a používaním konšpiratívnych metód práce, ktorými sa závažným spôsobom zasahuje do ústavných práv občanov. Jednotlivé prostriedky sú podrobne upravené zákonom č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“), najmä vymedzením trestných činov, pri ktorých je ich možno použiť, za akých podmienok, s osobitným režimom schvaľovania, dĺžky používania a kontroly. Dohľad vykonáva a zároveň garantom zákonnosti pri použití informačno-technických prostriedkov, prostriedkov operatívno-pátracej činnosti podľa Trestného poriadku je predseda príslušného senátu a pred začatím trestného stíhania v prípravnom konaní prokurátor, pretože príkaz na ich použitie môžu vydať na základe písomnej žiadosti alebo na návrh osôb podľa § 115 až § 118 Trestného poriadku, pričom žiadosť sa musí odôvodniť podozrením z konkrétnej trestnej činnosti a tiež údajmi o osobách a veciach, ktoré majú byť predmetom použitia informačno-technických prostriedkov alebo prostriedkov operatívno-pátracej činnosti. Ak by sa pri odpočúvaní a zázname telekomunikačnej prevádzky zistili skutočnosti významné pre trestné konanie a voči osobe by sa vznieslo obvinenie, o použití informačno-technických prostriedkov sa daná osoba dozvie v ďalšom priebehu trestného konania, keďže má právo od začiatku konania proti svojej osobe vyjadriť sa ku všetkým skutočnostiam, ktoré sa jej kladú za vinu, a k dôkazom o nich, má však právo odoprieť vypovedať. Môže uvádzať okolnosti, navrhovať, predkladať a obstarávať dôkazy slúžiace na jej obhajobu, robiť návrhy a podávať žiadosti a opravné prostriedky.

Povinné osoby zastávajú názor, že ak žiadateľ nie je trestne stíhaný, resp. nemá o tom vedomosť, nie je aktívne legitimovaný oboznamovať sa s týmito skutočnosťami, keďže agenda používania informačno-technických prostriedkov, prostriedkov operatívno-pátracej činnosti a informačno-operatívnych prostriedkov spadá pod režim utajovaných skutočností podľa zákona č. 215/2004 Z. z. o ochrane utajovaných skutočností v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 215/2004 Z. z.“), pretože sa podľa § 3 ods. 1 zákona č. 215/2004 Z. z. vedie v príslušnom stupni utajenia uvedenom pod písmenami a) až d) citovaného zákona. V zmysle § 3 ods. 6 zákona č. 215/2004 Z. z. stupňom utajenia „Vyhradené“ sa označuje utajovaná skutočnosť vtedy, ak by neoprávnená manipulácia s ňou mohla zapríčiniť poškodenie právom chránených záujmov právnickej osoby alebo fyzickej osoby, ktoré by mohlo byť nevýhodné pre záujmy Slovenskej republiky. V zmysle smernice Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 8/2004, ktorou sa vydáva zoznam utajovaných skutočností v pôsobnosti Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky pod utajovanou skutočnosťou stupňa utajenia „V“ a „D“ sa rozumejú skutočnosti týkajúce sa rozhodnutí, návrhov, žiadostí a informácií v trestnom konaní v súvislosti s domovou prehliadkou, s prehliadkou iných priestorov a pozemkov, so zadržaním, otvorením a zámenou obsahu zásielok s kontrolovanou dodávkou, s predstieraným prevodom, so sledovaním osôb a vecí, s vyhotovovaním obrazových, zvukových alebo iných záznamov, s odpočúvaním a záznamom telekomunikačných činností, s agentom, s porovnaním údajov v informačných systémoch, s ohrozeným svedkom, chráneným svedkom a svedkom, ktorého totožnosť je utajená. V tomto smere môže povinná osoba vo všeobecnosti konštatovať, že ak by poskytovala žiadateľom údaje, ktoré chce získať žiadateľ, pričom týmto žiadateľom nie je vznesené obvinenie a nemajú tak možnosť oboznámiť sa s uvedenými skutočnosťami, to znamená, že nie sú aktívne legitimovaní oboznamovať sa s týmito skutočnosťami, tak títo žiadatelia sa môžu dozvedieť o skutkových okolnostiach a právnych záveroch, ktoré sa týkajú závažnej trestnej činnosti, čo nepochybne nie je v záujme Slovenskej republiky. Nepochybne je tak splnená materiálna podmienka pre neposkytnutie takejto informácie. Podľa povinnej osoby, žiadateľ žiadnym spôsobom nepreukázal, že na jeho strane vzniká potreba sa v určitom rozsahu oboznamovať s utajovanými skutočnosťami, resp. že sa v jeho prípade ide o splnenie podmienok existencie konania, v rámci ktorého by sa mal (mohol) oboznamovať s utajovanou skutočnosťou.

Povinné osoby tvrdia, že sprístupneniu informácií o vydaní príkazu alebo rozhodnutia na používanie informačno-technických prostriedkov, prostriedkov operatívno-pátracej činnosti a informačno-operatívnych prostriedkov v zmysle § 113 až § 118 Trestného poriadku vo vzťahu k osobe žiadateľa za požadované obdobie bráni § 8 ods. 1 zákona č. 211/2000 Z. z., s konštatovaním, že požadovaná informácia tvorí utajovanú skutočnosť podľa zákona č. 215/2004 Z. z., ku ktorej žiadateľ nepreukázal oprávnený prístup. Podľa povinných osôb, charakter požadovaných informácií nedovoľuje ich sprístupnenie podľa § 8 zákona č. 211/2000 Z. z., pretože ide o informácie, ktoré tvoria utajovanú skutočnosť, ktorú nemožno sprístupniť.

Povinné osoby sú toho názoru, že základom režimu utajovaných skutočností je zabránenie neoprávnenej manipulácie s nimi, a to ich striktným fyzickým izolovaním a stanovením zásad prístupu k nim. Táto podstata by bola popretá a nerealizovateľná pri akomkoľvek slabšom obmedzení sprístupnenia, ako je ich úplne vylúčenie zo sprístupňovania. Akékoľvek sprístupnenie, vrátane nahliadnutia, by totiž poprelo zásady administratívnej bezpečnosti stanovené zákonom č. 215/2004 Z. z. a jeho vykonávacou vyhláškou, ktoré zaručujú, že s utajovanou skutočnosťou sa môžu oboznámiť len osoby spĺňajúce požiadavky personálnej bezpečnosti, u ktorých existuje konkrétny dôvod oboznámenia.

Argumenty sprístupnenia informácií o tajnom sledovaní osôb mocenskými zložkami štátu

Žiadatelia proti rozhodnutiam povinných osôb o nesprístupnení informácií môžu podať odvolanie a argumentovať nasledovne:

Odôvodnenie napadnutého rozhodnutia o nesprístupnení informácií z dôvodu ochrany utajovaných skutočností musí obsahovať zdôvodnenie, **čím konkrétnym** došlo k naplneniu formálnej podmienky utajenia (podradenie požadovaných informácií pod konkrétnu položku

oblastí utajovaných skutočností) a rovnako aj materiálnej podmienky – z akého konkrétneho dôvodu je potrebné chrániť požadované informácie v záujme Slovenskej republiky. Potrebu chrániť požadovanú informáciu v záujme Slovenskej republiky nemožno zdôvodniť iba doslovnou citáciou všeobecnej charakteristiky utajovanej skutočnosti určitého stupňa utajenia.

Potrebu utajovať požadovanú informáciu nemožno zdôvodniť iba všeobecným a abstraktným konštatovaním, že jej sprístupnením by došlo k ujme na záujmoch Slovenskej republiky. Povinnosťou povinnej osoby je v rozhodnutí konkretizovať dôvody, prečo by malo k takej ujme dôjsť. Rozhodnutie o odmietnutí žiadosti o sprístupnenie informácií, ktoré presvedčivo nevysvetľuje splnenie formálnej a materiálnej podmienky utajenia, je potrebné považovať za nezákonné.³

Žiadateľ môže namietat aj skutočnosť, že ako môže po uplynutí určitej doby od skončenia tajného sledovania sprístupnenie minimálnej informácie, či bol alebo nebol žiadateľ o sprístupnenie informácie sledovaný orgánmi verejnej moci, spôsobiť ujmu Slovenskej republiky.

V tejto súvislosti uvádzam, že i keď minimálna informácia o tom, či štátny orgán Slovenskej republiky proti osobe žiadateľa nariadil tajné sledovanie, by neodpovedala na otázku zákonnosti, resp. nezákonnosti samotných rozhodnutí o použití informačno-technických prostriedkov, ale v prípade, ak by povinná osoba oznámila, že vydané príkazy sa nevzťahovali na osobu žiadateľa (proti ktorému boli výstupy z použitia informačno-technických prostriedkov, napríklad obrazovo-zvukové záznamy, použité), tak pre všetky orgány verejnej moci by to znamenalo, že použitie akýchkoľvek výstupov z tajného sledovania proti osobe žiadateľa je neprípustné. Inými slovami, výstupy z použitia informačno-technických prostriedkov, by nebolo možné použiť ani v trestnom konaní ale ani v žiadnom inom konaní pred orgánmi verejnej moci.

Z rozhodovacej činnosti Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (napríklad sp. zn. 5Sž 37/2006 a 5Sžf 89/2007) vyplýva, že odôvodnenie rozhodnutia orgánu verejnej správy o nesprístupnení informácií musí implikovať logickú, právnu a presvedčivú argumentáciu; v prípade sporu o poskytnutie informácií argumentáciu o splnení formálnej a materiálnej podmienky utajenia v dostatočnom rozsahu, aby priemernému adresátovi bola daná možnosť pochopiť, na základe akých konkrétnych skutočností a v akom rozsahu bol zistený skutkový stav, správnosť právnych noriem aplikovaných na skutkový stav a právne závery nevybočujúce z logiky aplikácie práva a vedúce k myšlienke obsiahnutej vo výrokovej časti.⁴

Podľa § 8 ods. 1 zák. č. 211/2000 Z. z., ak je požadovaná informácia podľa právnych predpisov označená za určitý typ tajomstva, povinná osoba ju nesprístupní, musí však uviesť odkaz na konkrétny príslušný právny predpis. Podľa názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky,⁵ toto ustanovenie nemožno vysvetľovať tak, že na splnenie uvedenej zákonnej podmienky stačí iba uviesť odkaz na príslušný právny predpis, resp. jeho ustanovenia alebo internú smernicu. V tomto prípade § 8 zák. č. 211/2000 Z. z. požaduje nielen uvedenie ustanovenia príslušného právneho predpisu, ktoré charakterizuje druh a podmienky zachovania tajomstva brániaceho v poskytnutí požadovanej informácie (formálna podmienka), ale aj to, **či tieto podmienky (materiálna podmienka) v čase požiadania o zverejnenie informácie stále trvajú, z akých dôvodov, a či sa toto tajomstvo vzťahuje na celú informáciu alebo iba na jej časť a prečo.**

Ak sa povinná osoba domnieva, že na požadované informácie sa v celosti alebo v ich určitých častiach vzťahuje osobitný zákonný režim utajenia, má túto prekážku vo svojom rozhodnutí objasniť a konkretizovať, ktoré časti informácií sú utajovanou skutočnosťou, akému režimu podliehajú a z akých dôvodov sú utajené, resp. prečo nepominula nutnosť ich ďalšieho utajovania a podobne. Ospravedlňujúcim dôvodom, prečo orgán verejnej moci neumožní naplniť obsah ústavného práva žiadateľa na vyhľadávanie a prijímanie informácií, môže byť iba zákonný verejný záujem na utajení určitej informácie, **podrobujúci trvanie dôvodov utajenia informácií neustálemu skúmaniu** (generálne čl. 26, špeciálne čl. 34 a čl. 45 Ústavy Slovenskej republiky).

Rozhodnutia (príkazy, súhlasy) sudcov o tajnom sledovaní sú materiály, ktoré vzhľadom na záujem Slovenskej republiky treba chrániť pred vyzradením, zneužitím, poškodením, neoprávneným rozmnožením, zničením, stratou alebo odcudzením. Je však otázne, dokedy je potrebné tieto rozhodnutia utajovať?

Podľa Zoznamu utajovaných skutočností v pôsobnosti Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky, vydaného Smernicou 8/2004 Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 12415/2004-31 zo dňa 25. 8. 2004 v platnom znení, sú spisy týkajúce sa rozhodovania

3 Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 5Sžf/1/2009 zo dňa 3. 11. 2009.

4 Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 5Sžf/1/2009 zo dňa 3. 11. 2009.

5 Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 5Sžf/1/2009 zo dňa 3. 11. 2009.

o používaní informačno-technických prostriedkov podľa zákona č. 166/2003 Z. z., označené stupňom utajenia VYHRADENÉ a DÔVERNÉ. Spisy obsahujúce rozhodnutia, návrhy, žiadosti a informácie v trestnom konaní v súvislosti s vyhotovovaním obrazových, zvukových alebo iných záznamov a s odpočúvaním a záznamom telekomunikačných činností sú označené stupňom utajenia VYHRADENÉ.

Podľa § 7 ods. 1 zákona č. 215/2004 Z. z., ak pominula potreba ochrany informácie alebo veci obsahujúcej utajované skutočnosti v určenom stupni utajenia, pôvodca utajovanej skutočnosti rozhodne o zmene stupňa utajenia alebo zrušení utajenia. Ak uplynula ustanovená lehota utajenia informácie alebo veci obsahujúcej utajované skutočnosti, pôvodca rozhodne o predĺžení lehoty alebo o zmene stupňa utajenia, alebo o zrušení stupňa utajenia.

Informácie o použití informačno-technických prostriedkov sú v skutočnosti utajované iba do skončenia použitia informačno-technických prostriedkov, a to výlučne z jediného logického dôvodu, že informačno-technické prostriedky vyžadujú utajovaný spôsob ich použitia, aby dotknutá osoba nevedela, že proti nej sú takéto prostriedky použité. V opačnom prípade by použitie informačno-technických prostriedkov pochopiteľne nemalo zmysel. Súčasne utajovaním všetkých podkladových materiálov viažucich sa na použitie informačno-technických prostriedkov, vrátane príkazu príslušného sudcu pre prípravné konanie, sa zabezpečuje, resp. minimalizuje prípadný únik informácií o použití informačno-technických prostriedkov. Po vykonaní policajnej akcie, resp. po skončení použitia informačno-technických prostriedkov neexistuje žiadny relevantný právny, rozumný (racionálny) a logický dôvod ďalšieho (trvalého) utajovania podkladových materiálov a predovšetkým príkazu, či súhlasu na použitie informačno-technických prostriedkov. Preto by rozhodnutia – príkazy, či súhlasy príslušných sudcov mali byť odtajnené a následne doručené dotknutým osobám. Jedine takýmto spôsobom by bola aj reálne garantovaná ochrana pred nelegálnym použitím informačno-technických prostriedkov. Po doručení príkazu (rozhodnutia) by dotknutej osobe bolo reálne zabezpečené právo na ochranu pred prípadným nelegálnym použitím informačno-technických prostriedkov, pretože ani zákon č. 166/2003 Z. z., ale ani iný všeobecne záväzný právny predpis neupravuje možnosť podať opravný prostriedok proti rozhodnutiu o tajnom sledovaní. Ustanovenia všeobecne záväzných právnych predpisov (§ 114 ods. 8 a § 115 ods. 8 Trestného poriadku, § 7 ods. 1 zákona č. 215/2004 Z. z.) vôbec neupravujú možnosť podania opravného prostriedku, ale iba zničenie záznamu a zmenu alebo zrušenie stupňa utajenia.

Z uvedeného vyplýva, že ak boli vo vzťahu k osobe žiadateľa v minulosti použité informačno-technické prostriedky s poukazom na § 7 ods. 1 zákona č. 215/2004 Z. z., nič nebráni tomu, aby po vykonaní policajnej akcie, resp. po ukončení použitia informačno-technických prostriedkov, príslušný sudca zrušil stupeň utajenia svojho rozhodnutia, ktorým povolil mocenským zločkám štátu použiť vo vzťahu k žiadateľovi skryté odpočúvajúce prístroje (tajné sledovanie).

Utajovanie použitia informačno-technických prostriedkov i príkazov (súhlasov) na ich použitie má význam iba do vykonania, resp. skončenia policajnej akcie. Je nepochybné, že po skončení použitia informačno-technických prostriedkov v zásade neexistuje potreba ich ďalšieho utajovania. V zásade preto, že určitá výnimka pripadá do úvahy napríklad v spojitosti s terorizmom, pretože potreba trvalého utajovania rozhodnutia sudcu o tajnom sledovaní páchatelov terorizmu, podľa môjho názoru, výrazne presahuje porušenie základných práv a slobôd týchto páchatelov. Ale aj v takom prípade by sudca mal riadne a presvedčivo odôvodniť, prečo svoj príkaz na použitie informačno-technických prostriedkov neodtajní. V iných prípadoch len ťažko možno odôvodniť prípadné nezrušenie stupňa utajenia materiálov, viažucich sa na použitie informačno-technických prostriedkov, vzhľadom na záujem Slovenskej republiky chrániť informácie získané ich použitím pred vyzradením, zneužitím, poškodením, neoprávneným rozmnožením, zničením, stratou alebo odcudzením.

Štátne orgány by sa nemali vyhýbať prípadným zisteniam nezákonného použitia informačno-technických prostriedkov tak, že aj po vykonaní policajnej akcie, resp. ukončení použitia informačno-technických prostriedkov budú podkladové materiály viažuce sa na ich použitie naďalej bezdôvodne utajovať, najmä pokiaľ ide o príkaz, či súhlas (rozhodnutie sudcu) na použitie informačno-technických prostriedkov.

V tejto súvislosti nemôžem súhlasiť ani s takým názorom povinnej osoby, že posudzovanie trvania potreby ochrany informácií o tajnom sledovaní je zverené výlučne ich pôvodcovi (orgánu, ktorý požiadal o udelenie súhlasu s použitím informačno-technických prostriedkov) a povinná

osoba – súd, ktorý podľa zákona č. 166/2003 Z. z., povoľuje svojim rozhodnutím tajné sledovanie, nemá oprávnenie ju samostatne posúdiť. Inými slovami, žiadosti bezpečnostných zložiek štátu (polície a tajných služieb), ktoré sú utajovanými skutočnosťami, povinná osoba považuje za primárne, pričom vychádza z toho, že súd, ktorý vydáva rozhodnutie o tajnom sledovaní, nemôže rozhodnúť o zrušení stupňa utajenia svojho rozhodnutia o tajnom sledovaní, resp. je viazaný stupňom utajenia, ktorými svoje písomnosti označili bezpečnostné zložky štátu. Podľa môjho názoru je takáto interpretácia nesprávna, nemajúca žiadnu oporu v zákone. Zároveň je aj nepreskúmateľná, pretože povinná osoba tento svoj právny názor neopiera o žiadne konkrétne ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, čo bráni žiadateľovi účinne argumentovať a namietat' toto abstraktné tvrdenie.

Podľa môjho názoru, práve naopak, za primárne treba považovať vždy rozhodnutie sudcu (príkaz či súhlas), pretože len na základe rozhodnutia príslušného sudcu je možné uskutočňovať tajné sledovanie osôb orgánmi verejnej moci. Na tomto mieste nie je potrebné bližšie rozvádzať, že tajné sledovanie orgánmi verejnej moci je mimoriadne závažným zásahom do práva na súkromie, ktoré sa môže uskutočniť výlučne len na základe rozhodnutia príslušného sudcu.

Zastávam názor, že súd zodpovedá za svoje rozhodnutie o tajnom sledovaní, a preto nie je možné tak ľahkovážne konštatovať, že súd je viazaný stupňom utajenia žiadostí bezpečnostných zložiek štátu. Ak by moje tvrdenie bolo nesprávne, tak aj v prípade, ak by vznikli pochybnosti o zákonnosti rozhodnutia príslušného sudcu, ktorý nariadil tajné sledovanie, mal by tento vyzvať orgány, ktoré o vydania rozhodnutia požiadali, aby odtajnili svoje žiadosti buď v celom rozsahu alebo v ich častiach.

Podľa § 4 (Zákaz utajovania niektorých informácií) ods. 1 písm. a) zák. 215/2004 Z. z. **utajovanou skutočnosťou nemôže byť informácia o nezákonom alebo nesprávnom postupe alebo nezákonom rozhodnutí verejných činiteľov a orgánov verejnej moci.**

Iba skutočnosť, že príslušný sudca vydal príkaz alebo súhlas na použitie informačno-technických prostriedkov sama osebe ešte neznamená, že v skutočnosti spĺňa všetky striktné stanovené formálno-právne zákonné podmienky alebo pokiaľ ide o materiálnu stránku, **či príslušnému sudcovi boli políciou predložené korektné údaje, alebo či tieto aspoň sčasti neboli umelo vykonštruované, resp. vymyslené.** Túto skutočnosť možno zistiť až vtedy, ak dotknutá osoba má možnosť napadnúť aj to, že údaje uvedené v príkaze na použitie informačno-technických prostriedkov nemajú žiadny reálny základ alebo sa nevzťahujú na jeho osobu (žiadateľ nie je adresátom rozhodnutia sudcu o tajnom sledovaní).

Súhlas (príkaz) sudcu na použitie informačno-technických prostriedkov, ako už bolo uvedené, ešte sám osebe neznamená, že rozhodnutie a ich použitie je zákonné. Sudca v podkladových materiáloch nemusí dostať od polície pravdivé a korektné informácie.

Nesprístupnením požadovaných informácií je žiadateľovi znemožnené konkrétne argumentovať na podopretie presvedčenia, že vo vzťahu k jeho osobe boli použité informačno-technické prostriedky jednak vyžiadané a jednak povolené s vyvarovaním sa všetkých pochybení, ktoré príslušným orgánom dôvodne vytyka viacero rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky i Európskeho súdu pre ľudské práva (pozri rozhodnutia I. ÚS 274/05, III. ÚS 80/08, I. ÚS 117/2007, Kruslin proti Francúzsku, Huvig proti Francúzsku, Amann proti Švajčiarsku a podobne).

Ako sa má občan Slovenskej republiky **reálne a účinne brániť** proti prípadnému nelegálnemu použitiu informačno-technických prostriedkov (tajnému sledovaniu mocenskými zložkami štátu), keď povinná osoba požadované informácie nesprístupní a svoje rozhodnutie dostatočne a presvedčivo neodôvodní?

V odôvodnení rozhodnutia by povinná osoba mala uviesť, ktoré skutočnosti boli podkladom na rozhodnutie, akými úvahami bola vedená pri hodnotení dôkazov a ako použila právne predpisy, na základe ktorých rozhodovala.

Odôvodnenie povinnej osoby nemôže obsahovať len konštatovanie, že informácie sú chránené a podľa určitej smernice sú utajovanou skutočnosťou. Povinná osoba musí dostatočne vysvetliť, v ktorej časti sú požadované informácie utajovanou skutočnosťou a akými úvahami sa pritom riadila. Pri informáciách, kde musí byť pre ich nesprístupnenie splnených súčasne viacerých podmienok, má povinná osoba uviesť, prečo považuje za splnené všetky tieto podmienky (dve podmienky utajovania informácie). Je potrebné, aby povinná osoba takto zdôvodnila nesprístupnenie každej konkrétnej požadovanej informácie, resp. každého konkrétneho druhu požadovaných informácií. Nemožno považovať za postačujúce, ak povinná osoba v roz-

hodnutí skonštatuje, že požadované informácie sú utajovanou skutočnosťou podľa internej smernice.

Povinnosť povinnej osoby sprístupniť informácie o tajnom sledovaní podľa zákona č. 211/2000 Z. z. výrazne znásobuje i skutočnosť, že **zákon č. 166/2003 Z. z. vo vzťahu k tak zásadnému a závažnému zásahu do súkromia, akým tajné sledovanie orgánmi verejnej moci bezo sporu je, neobsahuje žiadne ustanovenia, ktoré by týmto orgánom ukladali povinnosť po uplynutí určitej doby od skončenia tajného sledovania informovať dotknutú osobu**. Takáto právna úprava je v rozpore so štrasburskou judikatúrou a podľa môjho názoru nie je v súlade ani s Ústavou Slovenskej republiky.

Podľa platného právneho poriadku Slovenskej republiky **sa rozhodnutia sudcu o tajnom sledovaní dotknutým osobám vôbec (nikdy) nedoručujú**. Dotknutá osoba nedostane ani len informáciu o tom, že boli proti nej vydané rozhodnutia na tajné sledovanie (porušenie práva na účinný opravný prostriedok podľa čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd).

Za právne neudržateľné možno považovať i taký názor povinnej osoby, že výstupy z informačno-technických prostriedkov (tzv. obrazovo-zvukové záznamy), ktoré boli použité proti jeho osobe, na základe vydaných príkazov (rozhodnutí), ktorých nie je adresátom, nedostane od povinnej osoby odpoveď ani na to, či tieto príkazy sa vzťahujú na jeho osobu alebo nie. Inými slovami, som toho názoru, že žiadateľ má právo dostať od príslušného orgánu, ktorý rozhodnutia vydal, odpoveď, či sa dané rozhodnutia vzťahujú na jeho osobu, keďže v týchto rozhodnutiach nie je nijako identifikovateľný (nie je označený menom, priezviskom) a vo vzťahu k jeho osobe absentuje akékoľvek odôvodnenie. V danom prípade ide o situáciu, kedy boli proti žiadateľovi použité napríklad obrazovo-zvukové záznamy ako výstupy z použitia informačno-technických prostriedkov, na základe rozhodnutia súdu, ktorých nebol adresátom, teda rozhodnutie bolo vydané proti inej osobe než osobe žiadateľa.

Som toho názoru, že v takýchto prípadoch dochádza k porušeniu práva žiadateľov na účinný opravný prostriedok podľa čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, a to aj z toho dôvodu, že im nie je poskytnutá ani len minimálna (základná) informácia, či napadnuté príkazy sa vzťahujú na ich osobu, resp. či rozhodnutia o tajnom sledovaní boli vydané proti ich osobe.

Ako môže dotknutá osoba spracovať napríklad kvalifikovanú sťažnosť podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), keď v súvislosti s podozrením o tajnom sledovaní jej osoby povinná osoba odmietne sprístupniť informácie? Bez akýchkoľvek informácií nemôže naformulovať ani len presný petit, čo je nevyhnutnou podmienkou v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky, ale aj v iných typoch konania pred orgánmi ochrany práv.

Povinná osoba predsa musí vedieť proti komu, resp. akým konkrétnym osobám vydala príkaz na tajné sledovanie. Medzi **minimálne ústavné (základné) právo každého** patrí dostať aspoň informáciu, či ho orgány verejnej moci sledovali alebo nie. V tejto súvislosti taktiež zastávam názor, že žiadny vyspelý demokratický a právny štát nemôže proti vlastným občanom odmietnuť poskytnutie tejto minimálnej informácie a to o to viac, že tajné sledovanie orgánmi verejnej moci je závažným zásahom do základných práv a slobôd – do práva na súkromie. V prípade, ak sudca vydal na sledovanie osoby rozhodnutie, táto osoba by mala byť po uplynutí určitej doby od skončenia tajného sledovania minimálne informovaná, že na základe akého právneho titulu, resp. z akého konkrétneho dôvodu bolo takéto rozhodnutie vydané.

Neposkytnutie ani len minimálnej informácie o tom, či osoba bola alebo nebola sledovaná orgánmi verejnej moci je, podľa môjho názoru, postupom typickým pre autoritatívne a nedemokratické režimy. Vyspelé demokratické a právne štáty musia – sú povinné – poskytnúť po uplynutí určitej doby od skončenia tajného sledovania aspoň minimálnu informáciu o tom, či osoba bola alebo nebola tajne sledovaná mocenskými zložkami štátu. V opačnom prípade možno položiť legitímnu otázku, či nesprístupnenie takejto minimálnej informácie o tak závažnom zásahu do súkromia nevykazuje znaky policajného (totalitného) štátu.

Môže byť v demokratickej spoločnosti prípustné **trvalé (stále) utajovanie právoplatného rozhodnutia sudcu ako orgánu ochrany práva** vo vzťahu k rozhodnutiu umožňujúcemu závažný zásah do súkromia tajným sledovaním orgánov verejnej moci, proti vlastným občanom?

Podľa čl. 26 ods. 4 ústavy môže byť právo na informácie obmedzené iba vtedy, ak je to skutočne „**nevyhnutné**“ na ochranu legitímnych záujmov (na ochranu práv a slobôd iných,

6 WILFING, P: Zákon o slobodnom prístupe k informáciám, Komentár Problémy z praxe Rozhodnutia súdov, VIA IURIS – Centrum pre práva občana, 2012, ISBN 978-80-970686-4-6, s. 52.

7 WILFING, P: Zákon o slobodnom prístupe k informáciám, Komentár Problémy z praxe Rozhodnutia súdov, VIA IURIS – Centrum pre práva občana, 2012, ISBN 978-80-970686-4-6, s. 69.

8 DRGONEC, J.: Ústava Slovenskej republiky. Komentár. 2. vydanie. Šamorín : Heuréka, 2007, ISBN 80-89122-38-8, s. 305.

bezpečnosť štátu, verejného poriadku, ochranu verejného zdravia a mravnosti). Z uvedeného vyplýva, že na ochranu legitímnych záujmov **stačí vylúčiť konkrétne „chránené“, resp. „citlivé“ informácie** z dokumentu, či v skúmanom prípade z rozhodnutia sudcu, avšak zvyšok dokumentu alebo rozhodnutia sudcu je potrebné sprístupniť (nie každá veta, každý číselný údaj obsiahnutý v dokumente je automaticky utajovanou skutočnosťou). Nesprístupnenie celého dokumentu, **rozhodnutia sudcu o tajnom sledovaní ako celku** alebo celého zvukového či obrazového záznamu, ktoré by obsahovali určité informácie, ktoré nie je potrebné podľa ústavy chrániť, by bolo v rozpore s ústavnou požiadavkou proporcionality (primeranosti) pri obmedzovaní základných práv a s požiadavkou minimalizácie zásahu do ústavného práva na informácie. **Ústava neumožňuje paušálne a kompletne utajenie celého dokumentu alebo celého záznamu.** Inými slovami, neumožňuje kompletne utajenie všetkých parciálnych informácií, ktoré dokument alebo záznam obsahuje, bez ohľadu na ich skutočnú povahu a potrebu ich utajovania.⁶ Samotné označenie informácie za utajovanú skutočnosť nepostačuje na to, aby sa informácia automaticky stala utajovanou skutočnosťou. Aj u informácie označenej za utajovanú môžu pominúť dôvody jej utajovania (**napríklad ak pominie potreba chrániť informáciu v záujme štátu**). Zároveň musí byť stanovená lehota, počas ktorej bude informácia utajená. Podľa § 7 ods. 1 zákona č. 215/2004 Z. z. **je pôvodca utajovanej skutočnosti povinný skúmať potrebu utajenia informácie počas celej jej existencie.** V prípade, ak utajovaná informácia je v zozname utajovaných skutočností, pričom ju už netreba chrániť, pôvodca je povinný utajenie zrušiť, čím zároveň v podstate potvrdí, že informácia už prestala byť utajovanou skutočnosťou. **Iba samotné formálne označenie informácie za utajovanú skutočnosť nemôže byť dôvodom nesprístupnenia informácie.**⁷

Písomnosť ako celok sa formálne označuje ako utajovaná skutočnosť z dôvodu zachovania pravidiel tzv. administratívnej bezpečnosti registratúrnych záznamov obsahujúcich utajované skutočnosti v súvislosti s jej manipuláciou (Vyhláška Národného bezpečnostného úradu č. 453/2007 Z. z. o administratívnej bezpečnosti v znení neskorších predpisov), čo však neznamená, že všetky informácie v nej obsiahnuté sú bez výnimky utajovanou skutočnosťou.

Predmetom zákonnej ochrany sú výlučne skutočnosti spĺňajúce zákonom stanovené vlastnosti utajovaných skutočností, nie však celé materiály obsahujúce utajované skutočnosti. V prípade, ak písomnosť obsahuje utajovanú skutočnosť, štátny orgán s právomocou ju chrániť môže utajovanú skutočnosť začierniť alebo inak urobiť verejnosti neprístupnou, nemôže však odmietnuť uverejnenie všetkého ostatného, čo je obsahom písomnosti.⁸

Záver

Zastávam názor, že v súvislosti s tak závažným zásahom do práva na súkromie, akým je tajné sledovanie orgánmi verejnej moci bezo sporu je, zákon by mal ukladať povinnosť **aktívne sprístupňovať** informácie o tajnom sledovaní orgánmi verejnej moci po uplynutí určitej doby od skončenia tajného sledovania. Inými slovami, mala by byť v zákone zakotvená povinnosť povinnej osoby po uplynutí určitej doby od skončenia tajného sledovania nielen upovedomiť dotknutú osobu o tajnom sledovaní bez toho, aby ju táto osoba o to vopred požiadala, ale jej aj doručiť rozhodnutie sudcu o tajnom sledovaní. Len po doručení rozhodnutia by mala dotknutá osoba možnosť **reálne a účinne** namietať prípadnú nezákonnosť rozhodnutia sudcu o tajnom sledovaní orgánmi verejnej moci v príslušnom type konania pred orgánmi ochrany práv. V opačnom prípade by nedošlo iba k sfaženiu uplatnenia jej základných práv a slobôd, ale aj k jeho zmareniu, resp. úplnému popretiu.

Napriek tomu, že zákon č. 166/2003 Z. z. nadobudol platnosť ešte dňa 25. 1. 2003, stále v ňom absentuje ustanovenie ukladajúce povinnosť upovedomiť dotknutú osobu po uplynutí určitej doby od skončenia tajného sledovania, že proti nim bolo takéto sledovanie vykonané. Rovnako zákon č. 166/2003 Z. z. neobsahuje žiadne ustanovenie, ktoré by limitovalo od ukončenia tajného sledovania dobu utajovania písomností a rozhodnutí príslušného sudcu, na základe ktorých bolo sledovanie dotknutej osoby vykonané.

Inými slovami, v zákone č. 166/2003 Z. z. vo vzťahu k tajnému sledovaniu osôb orgánmi verejnej moci absentuje úprava otázky týkajúcej sa povinnosti týchto orgánov po uplynutí

určitej doby od skončenia tajného sledovania informovať dotknutú osobu o takomto sledovaní. V tejto súvislosti možno položiť legitímnu otázku, či takáto právna úprava je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky? ■

Táto práca bola podporovaná Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV-0356-12.

Literatúra, legislatívne dokumenty a judikatúra:

DRGONEC, J.: Ústava Slovenskej republiky. Komentár. 2. vydanie. Šamorín: Heuréka, 2007, ISBN 80-89122-38-8, 1197 s.

WILFING, P.: Zákon o slobodnom prístupe k informáciám, Komentár Problémy z praxe Rozhodnutia súdov, VIA IURIS – Centrum pre práva občana, 2012, ISBN 978-80-970686-4-6, 296 s.

Zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií) v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 166/2003 Z. z. o ochrane súkromia pred neoprávneným použitím informačno-technických prostriedkov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o ochrane pred odpočúvaním) v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 215/2004 Z. z. o ochrane utajovaných skutočností v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov.

Vyhláška Národného bezpečnostného úradu č. 453/2007 Z. z. o administratívnej bezpečnosti v znení neskorších predpisov.

Smernica 8/2004 Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 12415/2004-31 zo dňa 25. 8. 2004 v platnom znení.

Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 5SŽi/1/2009 zo dňa 3. 11. 2009.

RESUMÉ

Sprístupnenie informácií o tajnom sledovaní osôb mocenskými zložkami štátu

Cieľom príspevku je poukázať na praktické problémy súvisiace s (ne)sprístupnením informácií o tajnom sledovaní osôb orgánmi verejnej moci a poukázať na nedostatky zákona č. 166/2003 Z. z., spočívajúce v absencii ustanovení, ktoré ukladajú povinnosť orgánom verejnej moci upovedomiť dotknutú osobu po uplynutí určitej doby od skončenia tajného sledovania, že proti nim bolo takéto sledovanie vykonané a ustanovení, ktoré by limitovali od ukončenia tajného sledovania dobu utajovania písomností a rozhodnutí príslušného sudcu, na základe ktorých bolo sledovanie osôb vykonané.

SUMMARY

Access to Information on Covert Surveillance of Persons by Public Authorities

The article aims to deal with practical problems related to the (non)disclosure of information on covert surveillance of persons by public authorities, and point out to imperfections and deficiencies of Act No. 166/2003 Coll., which comprise the absence of provisions imposing the obligation on public authorities to inform target entities of their covert surveillance upon the lapse of certain time after the end of such covert surveillance, and the absence of those provisions that would limit the period of keeping written instruments and decision of the judge authorising such covert surveillance as classified documents after the end of the same.

ZUSAMMENFASSUNG

Zugänglichmachung von Informationen über heimliche Beobachtungen von Personen durch Machtorgane des Staates

Das Ziel des Beitrages ist, auf praktische Probleme in Zusammenhang mit der Nichtzugänglichmachung/Zugänglichmachung von Informationen über heimliche Beobachtungen von Personen durch Machtorgane des Staates sowie auf Mängel des Gesetzes Nr. 166/2003 der Gesetzsammlung hinzuweisen, die auf fehlende Bestimmungen zurückzuführen sind, durch die die Behörden der öffentlichen Gewalt verpflichtet wären, die betroffenen Personen nach Ablauf einer bestimmten Frist nach Abschluss von heimlichen Beobachtungen von den durchgeführten Beobachtungen zu verständigen sowie der Bestimmungen, durch die die Frist für die Geheimhaltung von Schriftlichkeiten und des Beschlusses des zuständigen Richters, aufgrund welchen die Beobachtung von Personen durchgeführt wurde, zeitlich beschränkt wäre.

Nemožnosť ukladania trestu vyhostenia podľa trestného zákona

JUDr. Sabína Hodoňová

Cudzinca nemožno vyhostiť do štátu, v ktorom by bol ohrozený jeho život alebo jeho osobná sloboda z dôvodov jeho rasy, národnosti, náboženstva, príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo pre politické presvedčenie, alebo v ktorom by mu hrozilo mučenie, kruté, neľudské či ponižujúce zaobchádzanie alebo trest, alebo v ktorom mu bol uložený trest smrti alebo je predpoklad, že v prebiehajúcim trestnom konaní mu taký trest môže byť uložený.

V zmysle platného a účinného znenia § 65 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) trest vyhostenia možno uložiť, ak to vyžaduje bezpečnosť osôb alebo majetku alebo iný verejný záujem, a to iba páchatelovi, ktorý nie je občanom Slovenskej republiky ani osobou, ktorej bol udelený azyl alebo bola poskytnutá doplnková ochrana.

Napriek splneniu vyššie uvedených podmienok, trest vyhostenia nemožno uložiť páchatelovi, u ktorého sa nepodarilo zistiť jeho štátnu príslušnosť alebo štát, z ktorého na územie Slovenskej republiky pricestoval, ktorý je občanom členského štátu Európskej únie alebo občanom zmluvného

JUDr. Sabína Hodoňová

je absolventkou Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave.

V súčasnosti pôsobí ako advokátka so sídlom v Žiline. Je externou

doktorandkou na Katedre trestného práva a kriminológie Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave.

štátu Dohody o Európskom hospodárskom priestore alebo jeho rodinným príslušníkom bez ohľadu na štátnu príslušnosť a má trvalý pobyt na území Slovenskej republiky, čo neplatí vtedy, ak takáto osoba predstavuje hrozbu pre bezpečnosť štátu alebo verejný poriadok, páchatelovi, ktorý je občanom členského štátu Európskej únie alebo občanom zmluvného štátu Dohody o Európskom hospodárskom priestore s nepretržitým pobytom na území Slovenskej republiky viac ako desať rokov, čo neplatí vtedy, ak takáto osoba predstavuje hrozbu pre bezpečnosť

štátu, páchatelovi, ktorý je dieťaťom a je občanom členského štátu Európskej únie alebo občanom zmluvného štátu Dohody o Európskom hospodárskom priestore, ak vyhostenie nie je v najlepšom záujme dieťaťa, páchatelovi, ktorý má byť vyhostený do štátu, v ktorom by bola ohrozená jeho osobná sloboda z dôvodov jeho rasy, národnosti, náboženstva, príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo pre politické presvedčenie, čo neplatí pre toho, koho odôvodnene možno považovať za nebezpečného pre bezpečnosť Slovenskej republiky, alebo pre toho, kto bol odsúdený za obzvlášť závažný zločin a predstavuje nebezpečenstvo pre Slovenskú republiku alebo páchatelovi, ktorý má byť vyhostený do štátu, v ktorom by bol ohrozený jeho život z dôvodov jeho rasy, národnosti, náboženstva, príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo pre politické presvedčenie, alebo v ktorom by mu hrozilo mučenie, kruté, neľudské alebo ponižujúce

zaobchádzanie alebo trest, alebo v ktorom mu bol uložený trest smrti alebo je predpoklad, že v prebiehajúcom trestnom konaní mu taký trest môže byť uložený.

V zmysle novelizovaného znenia § 65 Trestného zákona zákonom č. 204/2013 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony trest vyhostenia nemožno v žiadnom prípade uložiť občanovi Slovenskej republiky a cudzincovi, ktorému bol v zmysle zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o azyle“) udelený azyl alebo bola poskytnutá doplnková ochrana. Trest vyhostenia možno súčasne uložiť iba vtedy, ak si to vyžaduje bezpečnosť osôb alebo majetku alebo iný verejný záujem. Ide o základné podmienky, pri splnení ktorých možno uvažovať o uložení trestu vyhostenia. Následne musí byť pri ukladaní trestu vyhostenia splnená podmienka neexistencie dôvodu nemožnosti uloženia trestu vyhostenia podľa § 65 ods. 2 Trestného zákona, v ktorom zákon definuje dôvody uvedené vyššie, pri ktorých napriek splneniu základných podmienok na uloženie trestu vyhostenia, tento trest nemožno uložiť. Tieto dôvody sa pritom do veľkej miery zhodujú s dôvodmi, pre ktoré možno v zmysle ustanovení zákona o azyle poskytnúť cudzincovi medzinárodnú ochranu v podobe udelenia azylu alebo poskytnutia doplnkovej ochrany. Ďalším dôvodom je skutočnosť, že páchatel' trestného činu je občanom členského štátu Európskej únie alebo občanom zmluvného štátu Dohody o Európskom hospodárskom priestore alebo jeho rodinným príslušníkom bez ohľadu na štátnu príslušnosť a má trvalý pobyt na území Slovenskej republiky, resp. nepretržitý pobyt v trvaní viac ako desať rokov (nepretržitý pobyt v trvaní 10 rokov nie je dôvodom na neuloženie trestu vyhostenia rodinným príslušníkom občanov členských štátov Európskej únie alebo občanov zmluvného štátu Dohody o Európskom hospodárskom priestore), čo však neplatí, ak takáto osoba predstavuje hrozbu pre bezpečnosť štátu alebo verejný poriadok. Samostatným dôvodom na neuloženie trestu vyhostenia napriek tomu, že sú na to splnené podmienky je skutočnosť, že páchatel'om je dieťa, ktoré je občanom členského štátu Európskej únie alebo zmluvného štátu Dohody o Európskom hospodárskom priestore a vyhostenie nie je v jeho najlepšom záujme.

Dôvody, pre ktoré nemožno uložiť trest vyhostenia občanom členských štátov Európskej únie alebo zmluvných štátov Dohody o Európskom hospodárskom priestore sú jednoznačne definované a jednoducho aplikovateľné.

Ďalšie dôvody, pre ktoré nemožno cudzincovi uložiť trest vyhostenia uvedené v § 65 ods. 2 písm. e) a f) Trestného zákona sú podobné s dôvodmi na udelenie azylu a poskytnutie doplnkovej ochrany podľa § 8 a § 13a zákona o azyle. Aplikácia týchto dôvodov, pre ktoré možno cudzincom na území Slovenskej republiky udeliť azyl, resp. poskytnúť doplnkovú ochranu, si vyžaduje dôsledné a prísne individuálne posudzovanie okolností konkrétnych trestných vecí. Navyše sa tieto dôvody nemôžu uplatňovať bezvýnimčne.

Ak by aj cudzincovi nebol udelený azyl, resp. nebola poskytnutá doplnková ochrana, je súd v trestnom konaní povinný zaoberať sa otázkami, o ktorých by rozhodoval (alebo už rozhodoval) Migračný úrad Ministerstva vnútra Slovenskej republiky v prípade žiadosti o udelenie azylu podľa ustanovení zákona o azyle. Cudzinca teda nemusí mať udelený azyl alebo poskytnutú doplnkovú ochranu, aby bol z dôvodov, pre ktoré by mu mohla byť takáto medzinárodná ochrana poskytnutá, chránený pred uložením trestu vyhostenia. Na rozdiel od právnej úpravy obsiahnutej v zákone o azyle Trestný zákon pri nemožnosti uloženia trestu vyhostenia u cudzinca nevyžaduje odôvodnenú obavu z prenasledovania.

Pre „azylové“ dôvody nemožnosti uloženia trestu vyhostenia je dôležitou skutočnosť, že cudzinca nemožno vyhostiť do štátu, v ktorom by bol ohrozený jeho život alebo osobná sloboda z dôvodov jeho rasy, národnosti, náboženstva, príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo pre politické presvedčenie, alebo v ktorom by mu hrozilo mučenie, kruté, neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie alebo trest, alebo v ktorom mu bol uložený trest smrti alebo je predpoklad, že v prebiehajúcom trestnom konaní mu taký trest môže byť uložený.

Uvedené dôvody, ktoré sa do veľkej miery zhodujú s dôvodmi na udelenie azylu, či poskytnutie doplnkovej ochrany, možno rozdeliť nasledovne:

- ohrozenie osobnej slobody a života z dôvodu rasy, národnosti, náboženstva, príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo pre politické presvedčenie,
- hrozba mučenia, krutého, neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestu,
- uloženie trestu smrti alebo hrozba jeho uloženia.

Ohrozenie osobnej slobody a života z dôvodu rasy, národnosti, náboženstva, príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo pre politické presvedčenie

Reálnosť ohrozenia osobnej slobody alebo života páchatela v krajine jeho pôvodu z dôvodu rasy, národnosti, náboženstva, príslušnosti k sociálnej skupine alebo pre politické presvedčenie sa v každom jednotlivom prípade musí skúmať tak z objektívneho ako aj zo subjektívneho hľadiska. Pri posudzovaní ohrozenia osobnej slobody, či života páchatela z vyššie uvedených dôvodov v prípade jeho núteného návratu do krajiny pôvodu je k aspektu jeho obáv – duševnému rozpoloženiu a subjektívnemu stavu – pripojené vymedzenie „opodstatnenosti“. Teda nielen duševný stav osoby je rozhodujúci – rozpoloženie musí byť podporené určitou objektívnou situáciou.¹

Subjektívny prvok bol tradične konštitutívnym prvkom pojmu obáv a vytváral most k vnútornej motivácii jednotlivca k odchodu z krajiny jeho pôvodu. Aplikujúce orgány, vrátane súdov, však nie sú naklonené tomu, príliš sa zaoberať psychologickým rozborom osobnosti jednotlivca, čo možno odôvodniť jednak určitou nevšímavosťou týchto orgánov od skúmania nekvantifikovateľných a ťažko verifikovateľných duševných stavov a zrejme hrozbou obvinenia z nepredvídateľnosti rozhodovania, pretože výrazné zohľadnenie tohto nekvantifikovateľného subjektívneho prvku nutne vedie k rôznemu posudzovaniu objektívne obdobných situácií jednotlivcov, líšiacich sa svojimi duševnými dispozíciami.² Z rozhodnutia Odvolacieho imigračného úradu Spojeného kráľovstva³ vyplýva, že pod pojmom „strach“ nerozumieme nič viac a nič menej než presvedčenie jednotlivca o tom, čo sa pravdepodobne stane, pokiaľ sa vráti do krajiny pôvodu. K tejto otázke však nemá byť pristupované na základe nevyhnutnosti skúmania toho, či sa jednotlivec bojí v zmysle toho, že je skôr bojzlivý ako odvážny.

Ako aj z vyššie uvedeného vyplýva, súd je pri rozhodovaní o uložení trestu vyhostenia predovšetkým povinný skúmať charakter krajiny pôvodu páchatela v tom zmysle, či je spôsobilá svojim štátnym občanom, ale s poukazom na znenie Trestného zákona aj iným osobám, ktoré sa v minulosti zdržiavali na jej území, poskytnúť ochranu pred ohrozením ich života a slobody z dôvodu rasy, národnosti, náboženstva, príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo pre politické presvedčenie. V rámci tohto skúmania by súd prioritne mal dospieť k záveru, či z týchto dôvodov neohrozuje život a osobnú slobodu občanov, ale aj ďalších osôb samotný štát – a to buď ako predstaviteľ takejto hrozby alebo ako pasívny štát, ktorý správanie sa subjektov ohrozujúcich občanov a ďalšie osoby na živote a osobnej slobode toleruje a akceptuje, prípadne nie je schopný, ochotný (schopný, ale z dôvodov závislých od jeho vôle tak odmieta konať) a spôsobilý poskytnúť mu ochranu.

V azylových veciach, v ktorých sa posudzujú, resp. mali posudzovať, obdobné otázky ako pri rozhodovaní o uložení trestu vyhostenia je najdôležitejším pojmom pojem „prenasledovanie“, ktoré je kľúčovým prvkom definície utečenca, pričom toto prenasledovanie sa z pohľadu jeho pôvodcu klasifikuje nasledovne:

1. prenasledovanie páchané štátom,
2. prenasledovanie podporované štátom,
3. prenasledovanie tolerované štátom,
4. prenasledovanie nepodporované ani netolerované štátom, ale napriek tomu prítomné, pretože štát odmieta alebo nemôže poskytnúť zodpovedajúcu ochranu.⁴

S poukazom na uvedené možno klasifikovať aj štáty, do ktorých majú byť na základe uloženého trestu vyhostenia odsúdení páchatelia trestných činov reálne vyhostení. V každom jednotlivom prípade je potrebné, aby súd skúmal, či štát, do ktorého má byť páchatel na základe uloženého trestu vyhostenia vyhostený, nie je aktívnym alebo pasívnym „prenasledovateľom“ svojich občanov, ale aj iných osôb žijúcich na jeho území, z dôvodu ich rasy, národnosti, náboženstva, príslušnosti k sociálnej skupine alebo pre politické presvedčenie.

Dôvodom neuloženia trestu vyhostenia je pritom už potenciálne ohrozenie života a osobnej slobody jednotlivca v prípade jeho návratu do krajiny pôvodu. Na konštatovanie hrozby pre život a zdravie jednotlivca nie je nevyhnutné, aby bol jednotlivec v krajine svojho pôvodu, resp. krajine, z ktorej na územie Slovenskej republiky pricestoval, reálne ohrozený. Postačuje, aby existovala možnosť, že by na svojom živote a osobnej slobode ohrozený mohol byť a to z dôvodu jeho rasy, národnosti, náboženstva, príslušnosti k sociálnej skupine alebo pre politické presvedčenie.

1 Bod 38 Príručky Vysokého komisára OSN pre utečencov k postupom a kritériám pre určovanie právneho postavenia utečencov, doplnené vydanie, Ženeva, 1992

2 Kosař, D. – Molek, P. – Honousková, V. – Jurman, M. – Lupačová, H.: Zákon o azylu. Komentář. Praha: Wolter Kluwer ČR, 2010, s. 84

3 Asumin v. SSHD (11530)

4 Hathawax, J. C., The Rights of Refugee Status. Toronto: Butterworths, 1991

V uvedenej súvislosti je potrebné zdôrazniť, že zákaz uloženia trestu vyhostenia pre ohrozenie osobnej slobody jednotlivca z dôvodu rasy, národnosti, náboženstva, príslušnosti k sociálnej skupine alebo pre politické presvedčenie nie je absolútny a je prelomený v prípadoch páchatelov, ktorých možno dôvodne považovať za nebezpečných pre Slovenskú republiku a pre tých, ktorí boli odsúdení za obzvlášť závažné zločiny a predstavujú nebezpečenstvo pre Slovenskú republiku. Zákaz uloženia trestu vyhostenia tomu, kto môže byť v prípade návratu do krajiny pôvodu ohrozený na živote, je na rozdiel od vyššie uvedeného absolútny.

Rasové prenasledovanie stálo na začiatku systematických odpovedí medzinárodného práva na utečenecké prúdy, a ktoré ani po skončení rasového prenasledovania spojeného s nacistickým holokaustom nie je minulosťou.⁵ Pojem rasy treba chápať v širšom zmysle slova a zahrnúť doň aj príslušnosť ľudí k rôznym typom etnických skupín, ktoré sú v bežnej reči kvalifikované ako „rasy“. Tento pojem súčasne znamená aj príslušnosť k určitej sociálnej skupine, ktorá má spoločný pôvod a ktorá je v menšinovom postavení uprostred významnejšej populácie. Diskriminácia z rasových dôvodov býva odsudzovaná ako výrazne flagrantné porušenie ľudských práv.⁶ V zmysle smernice Rady č. 2004/83/ES o minimálnych ustanoveniach pre oprávnenie a postavenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva ako utečencov alebo osôb, ktoré inak potrebujú medzinárodnú ochranu, a obsah poskytovanej ochrany zo dňa 29. apríla 2004 pojem rasa zahŕňa najmä hľadisko farby pleti, pôvodu alebo príslušnosti k určitej etnickej skupine. V zmysle Medzinárodného dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie zo dňa 21. decembra 1965 výraz „rasová diskriminácia“ znamená akékoľvek rozlišovanie, vylučovanie, obmedzovanie alebo zvýhodňovanie založené na rase, farbe pleti, rodovom alebo na národnostnom alebo etnickom pôvode, ktorého cieľom alebo následkom je znemožnenie alebo obmedzenie uznania, používania alebo uskutočňovania ľudských práv a základných slobôd na základe rovnosti v politickej, hospodárskej, sociálnej, kultúrnej alebo v ktorejkoľvek inej oblasti verejného života.

V zmysle smernice Rady č. 2004/83/ES o minimálnych ustanoveniach pre oprávnenie a postavenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva ako utečencov alebo osôb, ktoré inak potrebujú medzinárodnú ochranu, a obsah poskytovanej ochrany zo dňa 29. apríla 2004 dôvod náboženstva zahŕňa najmä zastávanie teistických, neteistických a ateistických presvedčení, účasť alebo neúčasť na formálnych náboženských obradoch konaných súkromne alebo verejne, sám alebo spoločne s inými, iné náboženské akty alebo vyjadrenia názorov formou osobného alebo spoločenského správania sa založeného na akomkoľvek náboženskom presvedčení alebo prikázaného akýmkoľvek náboženským presvedčením. Všeobecná deklarácia ľudských práv zo dňa 10. decembra 1948 a Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach zo dňa 16. decembra 1966 proklamujú právo na slobodu myslenia, svedomia a náboženstva, právo, ktoré v sebe zahŕňa slobodu zmeny náboženstva, práve tak, ako aj slobodu prejavíť svoje náboženstvo a to v súkromí aj na verejnosti, vyučovaním, praktikovaním, vyznávaním a vykonávaním obradov.⁷ Výpočet správania sa, ktorého obmedzovanie predstavuje zásah do slobody výkonu náboženstva vyplýva z Deklarácie o odstránení všetkých foriem neznášanlivosti a diskriminácie zakladajúcich sa na náboženstve alebo na viere z 25. novembra 1981, v zmysle ktorej právo na slobodu myslenia, svedomia, náboženstva alebo viery zahŕňa mimo iných slobodný výkon kultu a zhromažďovania v súvislosti s náboženstvom alebo vierou a právo zriaďovať a udržiavať miesta na tieto účely, slobodu vytvárať a udržiavať vhodné charitatívne a humanitárne organizácie, slobodu vytvárať, získať a používať v zodpovedajúcom množstve nevyhnutné predmety a materiály, vyžadované rituálom alebo zvykmi náboženstva alebo viery, slobodu písať, tlačiť a rozširovať publikácie na tieto témy, slobodu vyučovať náboženstvo alebo vieru na miestach vhodných pre tieto účely, slobodu žiadať a prijímať dobrovoľné finančné a iné príspevky od jednotlivcov a inštitúcií, slobodu školiť, menovať a voliť alebo určovať v zámere vhodných vedúcich predstaviteľov v súlade s potrebami a normami každého náboženstva alebo viery, slobodu dodržiavať dni pokoja a oslavovať sviatky a ceremónie v súlade s tým, ako to predpisuje určité náboženstvo alebo viera a slobodu naviazať a udržiavať spojenie s jednotlivcom a spoločnosťou v záležitostiach náboženstva a viery na národnej a medzinárodnej úrovni.⁸ Deklarácia o odstránení všetkých foriem neznášanlivosti a diskriminácie zakladajúcich sa na náboženstve alebo na viere z 25. novembra 1981 slobodu výkonu náboženstva definuje pomerne rozsiahle. Pri ukladaní trestu vyhostenia má takáto pomerne rozsiahla definícia význam v tom zmysle, že akékoľvek potenciálne ohrozenie života a zdravia páchatel'a v krajine pôvodu, resp. v krajine,

5 Kosař, D. – Molek, P. – Hounsková, V. – Jurman, M. – Lupačová, H.: Zákon o azylu. Komentář. Praha: Wolter Kluwer ČR, 2010, s. 127

6 Úrad vysokého komisára OSN pre utečencov: Kritériá a postupy pri udeľovaní štatusu utečenca podľa Konvencie z r. 1951 a podľa Protokolu z r. 1967 o postavení utečencov. Ženeva, január 1992

7 Úrad vysokého komisára OSN pre utečencov: Kritériá a postupy pri udeľovaní štatusu utečenca podľa Konvencie z r. 1951 a podľa Protokolu z r. 1967 o postavení utečencov. Ženeva, január 1992

8 Kosař, D. – Molek, P. – Hounsková, V. – Jurman, M. – Lupačová, H.: Zákon o azylu. Komentář. Praha: Wolter Kluwer ČR, 2010, s. 129

z ktorej na územie Slovenskej republiky pricestoval, pre výkon jeho náboženstva spôsobom uvedeným v Deklarácii je dôvodom naneulohenie trestu vyhostenia.

Pojem národnosť nie je možné chápať iba v zmysle občianstva ako právneho zväzku medzi jednotlivcom a štátom – označuje tiež príslušnosť k etnickej, resp. lingvistickej skupine, a môže zahŕňať aj niektoré aspekty pojmu „rasa“. Spoločné súžitie dvoch alebo viacerých národnostných menšín vnútri hraníc jediného štátu môže vytvárať konfliktné situácie.⁹ V zmysle smernice Rady č. 2004/83/ES o minimálnych ustanoveniach pre oprávnenie a postavenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva ako utečencov alebo osôb, ktoré inak potrebujú medzinárodnú ochranu, a obsah poskytovanej ochrany zo dňa 29. apríla 2004 pojem národnosť sa neobmedzuje na existenciu alebo neexistenciu štátnej príslušnosti, ale zahŕňa najmä príslušnosť k určitej skupine vymedzenej jej kultúrnymi, etnickými alebo jazykovými znakmi, spoločným zemepisným alebo politickým pôvodom alebo jej vzťahom k obyvateľstvu iného štátu.

Sociálnou skupinou sú v zásade osoby rovnakého pôvodu, s rovnakým spôsobom života alebo s rovnakým sociálnym postavením.¹⁰ Príslušnosť k sociálnej skupine môže predstavovať potenciálne ohrozenie života a zdravia páchatela v krajine jeho pôvodu, resp. v krajine, z ktorej páchatel na územie Slovenskej republiky pricestoval, z dôvodu, že jeho lojalnosť voči vláde, jeho postoje, predsudky, prípadne jeho aktivity alebo jeho samotná existencia je z pohľadu „prensledovateľa“ považovaná za prekážku v jeho činnosti – či už činnosti „prensledovateľa“ štátu alebo nevládneho „prensledovateľa“, pred ktorým štát nie je schopný, ochotný alebo spôsobilý jednotlivca patriaceho k určitej sociálnej skupine ochrániť. Rozsudok Odvolacej imigračnej rady USA vo veci Acosta¹¹ sociálnu skupinu definoval ako skupinu osôb s určitou nezameniteľnou charakteristikou, ktorú jednotlivec nedokáže zmeniť, pretože je natoľko zásadná pre identitu či svedomie jednotlivca, že nemá byť nútený ju meniť. Nezameniteľná charakteristika pritom môže byť vrodená, môže ju predstavovať pohlavie, farba pleti či rodinné zväzky, prípadne môže ísť o zdieľaný zážitok – spoločné vojenské velenie alebo vlastníctvo pôdy.

Uvedené možnosti rozpracoval Najvyšší súd Kanady v rozsudku Attorney General v. Ward,¹² ktorý rozlíšil možnosti, na základe ktorých možno vymedziť sociálnu skupinu nasledovne:

1. skupiny definované vrodenuou či nezameniteľnou vlastnosťou,
2. skupiny, ktorých členovia sa dobrovoľne združujú z dôvodov tak kľúčových pre ich ľudskú dôstojnosť, že by nemali byť nútení takéto združovanie sa zanechať,
3. skupiny vymedzené skorším spoločným statusom, ktorý je vzhľadom k historickej trvalosti nezmeniteľný.¹³

Posledným z dôvodov, pre ktorý by mohlo dôjsť k ohrozeniu osobnej slobody alebo života páchatela v prípade jeho vyhostenia do krajiny pôvodu, resp. krajiny, z ktorej na územie Slovenskej republiky prišiel, je politické presvedčenie jednotlivca. V zmysle smernice Rady č. 2004/83/ES o minimálnych ustanoveniach pre oprávnenie a postavenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva ako utečencov alebo osôb, ktoré inak potrebujú medzinárodnú ochranu, a obsah poskytovanej ochrany zo dňa 29. apríla 2004 pojem politické presvedčenie zahŕňa predovšetkým zastávanie názorov, myšlienok alebo presvedčení ohľadom potenciálnych pôvodcov „prensledovania“ a ich politik alebo postupov. Záver o tom, že politické presvedčenie páchatela môže mať za následok ohrozenie jeho života alebo osobnej slobody v prípade jeho vyhostenia predpokladá, že je s nimi „prensledovateľ“ oboznámený, teda, že páchatel má názor, ktorý vyjadril a o ktorom sa „prensledovateľ“ dozvedel, resp. tento názor nevyjadril, ale možno predpokladať, že „prensledovateľ“ mu ho pripisuje.¹⁴ Samotný pôvod v krajine s nedomokratickým režimom nepostačuje. „Prensledovanie“ z politických dôvodov je často relevantné v prípadoch odmietnutia nastúpiť vojenskú službu.¹⁵

Hrozba mučenia, krutého, neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestu

V zmysle Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach zo 16. decembra 1966 nikto nesmie byť mučený alebo podrobovaný krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu. Tento pakt býva oficiálne interpretovaný ako zakazujúci vyhostenie alebo návrat do situácie, kde hrozí mučenie.¹⁶

9 Úrad vysokého komisára OSN pre utečencov: Kritériá a postupy pri udeľovaní statusu utečenca podľa Konvencie z r. 1951 a podľa Protokolu z r. 1967 o postavení utečencov. Ženeva, január 1992

10 Úrad vysokého komisára OSN pre utečencov: Kritériá a postupy pri udeľovaní statusu utečenca podľa Konvencie z r. 1951 a podľa Protokolu z r. 1967 o postavení utečencov. Ženeva, január 1992

11 Acosta (1985) 19 I a N 211

12 Attorney General v. Ward zo dňa 30. 6. 1993 2 S. C. R. 689

13 Kosař, D. – Molek, P. – Honousková, V. – Jurman, M. – Lupačová, H.: Zákon o azy-lu. Komentář. Praha: Wolter Kluwer ČR, 2010, s. 136

14 Úrad vysokého komisára OSN pre utečencov: Kritériá a postupy pri udeľovaní statusu utečenca podľa Konvencie z r. 1951 a podľa Protokolu z r. 1967 o postavení utečencov. Ženeva, január 1992

15 Kosař, D. – Molek, P. – Honousková, V. – Jurman, M. – Lupačová, H.: Zákon o azy-lu. Komentář. Praha: Wolter Kluwer ČR, 2010, s. 140 – 141

16 Ochrana utečencov: Sprievodca medzinárodným utečeneckým právom, Medziparlamentná únia, 2001, s. 47

- 17 Non refoulement podľa Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- 18 Svák, J.: Ochrana ľudských práv z pohľadu judikatúry a doktríny štrasburských orgánov ochrany práv, II. rozšírené vydanie, EURO-KODEX, 2006
- 19 Chachal vs. Veľká Británia, § 79, 15. november 1996
- 20 Svák, J.: Ochrana ľudských práv, Eurokódex, 2006, s. 191
- 21 Ahmed vs. Rakúsko, § 40, 17. december 1996, Článok 15 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd ustanovuje podmienky odstúpenia od záväzkov, ktoré z neho vyplývajú a to v prípade vojny alebo akéhokolvek iného verejného ohrozenia štátnej existencie. Nemožno však odstúpiť od článku 2 (okrem úmrtí vyplývajúcich z dovolených vojnových činov), článku 3, 4 (odsek 1) a 7.
- 22 Saadi vs. Taliansko, 28. február 2008
- 23 Indelicato vs. Taliansko, 6. november 2003, Ramirez Sanches vs. Francúzsko
- 24 Predvojnové dokumenty, ktoré kategorizovali utečencov neobsahovali žiadne ustanovenia o vylúčení zločincov z tohto statusu. Po skončení druhej svetovej vojny však bol predložený návrh ustanovení vylučujúcich ich z medzinárodnej ochrany. Prvými boli tzv. vojnoví zločinci a to vzhľadom na v tej dobe čerstvé procesy s vojnovými zločincami – štáty podpisovali dohody o neposkytovaní ochrany vojnovým zločincami.

Právo nebyť mučený je jedným zo základných ľudských práv. Pôsobí absolútne. Vzťahuje sa na všetky osoby bez rozdielu a bez ohľadu na to, či sa dopustili alebo dopúšťajú akokoľvek závažnej trestnej činnosti, bez ohľadu na to, aké nebezpečenstvo predstavujú pre krajinu, v ktorej sa nachádzajú. Zákaz mučenia a podrobovania neľudskému a ponižujúcemu zaobchádzaniu a trestaniu je bezvýhradne spojený s nemožnosťou štátu vydať cudzinca do krajiny pôvodu. Skutočnosť, že sa vzťahuje na všetky osoby, bez ohľadu na to, či ide občana z okruhu krajín Rady Európy¹⁷ je prelomovým v európskom systéme ochrany ľudských práv.¹⁸ Zákaz mučenia a neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania je absolútny bez ohľadu na správanie dotknutej osoby.¹⁹ Je aplikovateľný na všetkých ľudí, na každom mieste, v každom čase a nie je ničím limitovaný.²⁰ Dodržiavanie tohto zákazu podľa článku 3 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd je základnou hodnotou demokratickej spoločnosti. Nedáva priestor na výnimky ani vo výnimočných situáciách ohrozujúcich život národa a štátnej existencie, ktoré predpokladá článok 15 tohto dohovoru.²¹ Absolútnosť zákazu sa prejavuje aj v tom, že sa jeho obsah nevzťahuje iba na signatárov príslušných medzinárodných dohovorov, ale aj na iné krajiny, kde môže k zakázanému konaniu dôjsť. To znamená, že signatári musia nielen rešpektovať zákaz mučenia a iného zlého zaobchádzania na svojom území, ale ukladá sa im aj povinnosť nevydať, resp. nevyhostiť osobu do krajiny, v ktorej môže čeliť takému riziku zlého zaobchádzania.²² Povaha konania, ktorého sa dotknutá osoba dopustí je irelevantná vzhľadom na účel zakotveného zákazu mučenia, neľudského zaobchádzania, či trestania.²³ Ochrany v zmysle ustanovení medzinárodných dohovorov generálne zakazujúcich mučenie sa tak môžu dovoliavať aj osoby, ktoré sú vylúčené z možnosti požiadať o priznanie štatútu utečenca.²⁴ Konkrétne osoby vzbudzujúce podozrenie, že spáchali zločin proti mieru, ľudskosti, vojnový zločin, vážny nepolitický zločin mimo krajiny svojho útočiska pred vstupom do nej a sú vinné z prečinov proti cieľom a zásadám Organizácie spojených národov.²⁵ Práva na rešpektovanie práva nebyť mučený, ponižovaný, či neľudsky trestaný²⁶ sa môžu v zmysle Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd dovoliavať aj osoby nehodné medzinárodnej ochrany, ktoré sami konali tak, že ho porušovali. Môžu sa ho dovoliavať všetci cudzinci v prípade vydaní, či vyhostení štátom do krajiny, v ktorej im hrozí mučenie, neľudské zaobchádzanie, či trestanie.²⁷ Je pritom irelevantné o akú osobu ide.²⁸ Neexistujú totiž žiadne ustanovenia vylučujúce páchatelov závažnej trestnej činnosti alebo iných osôb z možnosti poskytnutia ochrany.²⁹

Slovenský Trestný zákon ustanovuje absolútny a bezvýnimočný zákaz uloženia trestu vyhostenia páchatelovi do krajiny, v ktorej by mu hrozilo mučenie, kruté, neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie alebo trest.

Uloženie trestu smrti alebo hrozba jeho uloženia

Článok 1 Protokolu č. 13 k Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktorým je viazaná aj Slovenská republika, zakazuje trest smrti.

V prípade, ak páchatelovi v krajine jeho pôvodu, resp. krajine, z ktorej na územie Slovenskej republiky pricestoval, bol uložený trest smrti alebo mu hrozí jeho uloženie, prípadne zákony tejto krajiny za jeho konanie umožňujú uloženie trestu smrti, súdy Slovenskej republiky nesmú uložiť trest vyhostenia. V takom prípade súčasne nemajú žiaden dôvod zaoberať sa závažnosťou trestnej činnosti páchatela, za ktorú mu v krajine jeho pôvodu, resp. inej, hrozí uloženie trestu smrti.

Článok 1 Protokolu č. 13 má exteritoriálny účinok, ktorý znamená, že nielen zmluvné strany Protokolu č. 13 nemôžu uložiť a vykonať trest smrti, ale nemôžu ani vrátiť cudzinca do krajiny, kde mu trest smrti hrozí. Je pritom bezpredmetné, či cudzincovi hrozí trest smrti v krajine, ktorá je všeobecne považovaná za demokratickú,³⁰ či v krajine, ktorá je považovaná za nedemokratickú. Vypelost', či úroveň demokracie daného štátu nehrá žiadnu úlohu,³¹ dokonca ani to, či by v konkrétnom prípade malo ísť o vykonanie trestu smrti zo strany štátu alebo zo strany neštátnych subjektov.

Slovenský Trestný zákon ustanovuje absolútny a bezvýnimočný zákaz uloženia trestu vyhostenia páchatelovi do krajiny, v ktorej mu bol uložený trest smrti alebo je predpoklad, že mu v prebiehajúcom trestnom konaní taký trest môže byť uložený. ■

RESUMÉ

Nemožnosť ukladania trestu vyhostenia podľa trestného zákona

Témou článku je analýza dôvodov, pre ktoré nemožno cudzincovi uložiť trest vyhostenia v zmysle zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov, ktoré sú obdobné ako dôvody, pre ktoré možno žiadateľovi o udelenie azylu udeliť azyl podľa zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, konkrétne dôvodu „ohrozenie osobnej slobody a života z dôvodu rasy, národnosti, náboženstva, príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo pre politické presvedčenie“, dôvodu „hrozba mučenia, krutého, neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestu“ a dôvodu „uloženie trestu smrti alebo hrozba jeho uloženia! Článok sa podrobnejšie venuje aj definícii rasy, národnosti, náboženstva, príslušnosti k určitej sociálnej skupine a politickému presvedčeniu na účely posudzovania splnenia podmienok pre uloženie trestu vyhostenia.

SUMMARY

Impossibility to Impose the Sentence of Expulsion under the Criminal Code

The article deals with the reasons why it is impossible to impose a sentence of expulsion on an alien under Act No. 300/2005 Coll. (Criminal Code) as amended; these reasons are similar to those for which an asylum seeker may be granted permission to remain in the country under Act No. 480/2002 Coll. on the Asylum and on amending and supplementing other laws as amended, specifically on the grounds of “a threat to freedom or life on account of race, nationality, religion, membership of a particular social group or political opinion”, on the grounds of “a threat of torture, cruel, inhuman or degrading treatment or punishment” and on the grounds of “imposition of the death penalty or the threat thereof”. The article in a greater detail deals with the definition of race, nationality, religion, membership of a particular social group and political opinion for the purposes of considering whether requirements for the imposition of the sentence of expulsion have been met.

ZUSAMMENFASSUNG

Unmöglichkeit der Verhängung der Strafe der Ausweisung gemäß dem Strafgesetz

Im Artikel sind Gründe, weswegen einem Ausländer die Strafe der Ausweisung im Sinne des Gesetzes Nr. 300/2005 der Gesetzsammlung des Straffgesetzes in der Fassung der späteren Vorschriften nicht verhängt werden kann, analysiert, die ähnlich sind, wie jene Gründe, aufgrund welcher einem Asylbewerber gemäß dem Asylbewerbergesetz Nr. 480/2002 der Gesetzsammlung in der Fassung der späteren Vorschriften Asyl erteilt werden kann, insbesondere wegen der Gefahr für persönliche Freiheit und Leben wegen der Rasse, Religion, Nationalität, politischen Überzeugung oder Zugehörigkeit zu einer bestimmten sozialen Gruppe, aufgrund „der drohenden Peinigung, einer brutalen, unmenschlichen oder entwürdigenden Behandlung oder Strafe“, wegen der „Todesstrafe oder drohenden Todesstrafe“. Der Artikel widmet sich außerdem ausführlicher der Definition der Rasse, der Nationalität, der Religion, der Zugehörigkeit zu einer bestimmten sozialen Gruppe oder der politischen Überzeugung zwecks der Beurteilung von Voraussetzungen für die Verhängung der Ausweisungsstrafe.

25 Zločin proti mieru, ľudskosti a vojnové zločiny sú súčasne zločinnými proti cieľom a princípom OSN – článok 1F písm. c) má zahŕňať aj situácie, na ktoré sa nevzťahujú predchádzajúce písmená. Dá sa teda povedať, že okruh dôvodov označujúcich osobu za nehodnú medzinárodnej ochrany nie je úplne uzavretý.

26 Rozdiel medzi jednotlivými formami zaobchádzania podľa článku 3 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd spočíva v gradácii. Súčasne každý predchádzajúci zahŕňa aj nasledujúce formy zaobchádzania. Mučenie je súčasne neľudským a ponižujúcim zaobchádzaním a neľudské zaobchádzanie je súčasne zaobchádzaním ponižujúcim.

27 Svák, J.: Ochrana ľudských práv, Eurokódex, 2006, s. 191.

28 Ahmed vs. Rakúsko, § 40, 17. december 1996

29 Ochrana utečencov: Sprievodca medzinárodným utečeneckým právom, Medziparlamentná únia, 2001, s. 20

30 Spojené štáty americké

31 Kosař, D. – Molek, P. – Honousková, V. – Jurman, M. – Lupačová, H.: Zákon o azylu. Komentář. Praha: Wolter Kluwer ČR, 2010, s. 140 – 141

(Ne)možnosť vylúčenia uchádzača vo verejnom obstarávaní pre nesplnenie podmienok osobného postavenia subdodávateľom

JUDr. Dávid Šišmič

Cieľom článku je poukázať na vplyv osobného postavenia subdodávateľa na ponuku uchádzača vo verejnom obstarávaní s prihliadnutím na stále rezonujúce rozhodnutie Úradu pre verejné obstarávanie zo dňa 18. 6. 2014, číslo: 4758-6000/2014-ON/112, 4761-6000/2014-ON/113, 4850-6000/2014-ON/111, 4862-6000/2014-ON/114 a naň nadväzujúce rozhodnutie Rady Úradu pre verejné obstarávanie zo dňa 14. 8. 2014, číslo: 5660-9000/2014-KR/23. Vzhľadom na aktuálnosť a podstatný dopad rozhodnutí na aplikačnú prax v oblasti verejného obstarávania si dovoľujeme odbornú verejnosť oboznámiť s týmito rozhodnutiami a pripojiť k nim niekoľko podstatných pripomienok.

Úvod do problematiky

Úrad pre verejné obstarávanie v ostatnom čase čelil viacerým námietkam uchádzačov, ktorých verejný obstarávateľ vylúčil z verejného obstarávania z dôvodu, že buď oni alebo ich subdodávateľia nespĺňali podmienku osobného postavenia. *In concreto* išlo o podmienku podľa § 26 ods. 1 písm. g) zákona č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „**Zákon o VO**“). Ďalej v texte sa zaoberáme iba nesplnením podmienok osobného postavenia subdodávateľom.

Podľa § 26 ods. 1 písm. g) Zákona o VO: „Verejného obstarávania sa môže zúčastniť len ten, kto spĺňa tieto podmienky účasti týkajúce sa osobného postavenia: nebolo mu v predchádzajúcich troch rokoch preukázané závažné porušenie odborných povinností, ktoré dokáže verejný obstarávateľ a obstarávateľ preukázať.“ Citované ustanovenie obsahuje jednu zo základných podmienok verejného obstarávania, ktorá je vyjadrená aj v článku 45 ods. 2 písm. d) smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2004/18/ES z 31. 3. 2004 o koordinácii postupov zadávania verejných zákaziek na práce, verejných zákaziek na dodávku tovaru a verejných zákaziek na služby (ďalej len „**Smernica**“).¹

Úrad pre verejné obstarávanie na základe námietok uchádzačov vo verejnom obstarávaní vydal rozhodnutie zo dňa 18. 6. 2014, číslo: 4758-6000/2014-ON/112, 4761-6000/2014-ON/113, 4850-6000/2014-ON/111 a 4862-6000/2014-ON/114 (ďalej len „**Rozhodnutie**“), ktorým konštatoval právny záver, že „**verejný obstarávateľ vylúči uchádzača, ak práve on nespĺnil podmienky účasti. Úrad má za to, že nemožno aplikovať natoľko extenzívny výklad..., že by zahŕňal vznik dôvodu na vylúčenie uchádzača aj v prípade, ak podmienky účasti nespĺňa pod-**

JUDr. Dávid Šišmič
ukončil Právnickú fakultu Trnavskej univerzity v Trnave v roku 2013; na tej istej fakulte vykonal aj rigoróznú skúšku z občianskeho a obchodného práva; pôsobí ako advokátsky koncipient v advokátskej kancelárii Winton s. r. o., ktorej hlavné portfólio služieb predstavujú právne služby v oblasti verejného obstarávania.

¹ Zákon o VO, ale aj samotná Smernica ustanovuje viaceré pravidlá, ktoré musí subjekt vo verejnom obstarávaní spĺňať, pričom podmienka podľa § 26 ods. 1 písm. g) Zákona o VO je len jednou z viacerých podmienok majúcej vplyv na postavenie subjektu vo verejnom obstarávaní a generálne predstavuje dôvod na vylúčenie subjektu, ak ju nespĺňa.

zhotoviteľ/subdodávateľ navrhnutý uchádzačom.“ Obdobne Úrad pre verejné obstarávanie uvádza aj vo svojom výkladovom stanovisku: „v čase pred zadáním zákazky **nemožno vylúčiť** z procesu verejného obstarávania podľa § 33 ods. 7 písm. a) zákona o verejnom obstarávaní uchádzača spĺňajúceho podmienky účasti podľa § 26 ods. 1 zákona o verejnom obstarávaní, **len z toho dôvodu, že v jeho ponuke je ako subdodávateľ uvedený subjekt, ktorý sa dopustil závažného porušenia odborných povinností.**“²

Základ právneho záveru

Problematika vylúčenia uchádzačov z verejného obstarávania je značne rozsiahla a podľa nášho názoru ju treba vnímať extenzívne s prihliadnutím na základné princípy uplatňujúce sa vo verejnom obstarávaní, ktoré vyplývajú z § 9 ods. 3 Zákona o VO a čl. 2 Smernice. Ide o zásadu rovnakého zaobchádzania, nediskriminácie, transparentnosti, efektívnosti a hospodárnosti.

Niet pochyb o tom, že hospodársky subjekt, ktorý nespĺňa základné podmienky účasti vo verejnom obstarávaní, vrátane podmienky vymedzenej v § 26 ods. 1 písm. g) Zákona o VO, musí byť z takéhoto obstarávania vylúčený. Uvedený záver je výsledkom interpretácie § 26 ods. 1 písm. g) Zákona o VO, ale zároveň aj vyjadrením explicitného znenia čl. 45 ods. 2 Smernice, podľa ktorého: „Každý hospodársky subjekt môže byť z účasti v zadávanom konaní vylúčený, ak...“

Je však nutné uvažovať a použiť viaceré, ak nie všetky právne metódy výkladu, aby sme mohli urobiť záver, či platná právna úprava na úrovni vnútroštátneho práva Slovenskej republiky a/alebo na úrovni európskeho práva umožňuje aplikovať extenzívny výklad smerujúci k vylúčeniu uchádzača z verejného obstarávania z dôvodu, že jeho subdodávateľ nespĺňal podmienku účasti týkajúcu sa osobného postavenia. Dovoľujeme si upozorniť, že Zákon o VO a podobne aj Smernica rozoznávajú od uchádzača, resp. záujemcu ďalšie dva subjekty, ktoré sa vo verejnom obstarávaní vyskytujú a nejakým spôsobom participujú na ponuke uchádzača (resp. skupiny uchádzačov). Zákon o VO diferencuje tieto subjekty na tretiu osobu, prostredníctvom ktorej uchádzač preukazuje splnenie podmienok účasti a subdodávateľa. Na tretiu osobu, ktorá slúži uchádzačovi na to, aby preukázal splnenie podmienok vo verejnom obstarávaní, ktoré najmä on sám nedokáže splniť (nemá také kapacity, či už technické alebo ekonomické) sa pritom v medziach Zákona o VO a Smernice, podľa nášho názoru kladú väčšie nároky v porovnaní so subdodávateľom.

Vo vzťahu k výkladu si dovoľujeme poukázať na zásady aplikácie metód výkladu, ktoré vyplývajú z ustálenej súdnej praxe. „Ako v prípade výkladu právneho predpisu, tak v prípade zmluvy rovnako platí, že jazykový výklad predstavuje prvotné priblíženie sa k aplikovanej právnej norme. Je východiskom na objasnenie a ujasnenie si jej obsahu, zmyslu a účelu.“³ Podľa Ústavného súdu Českej republiky „Pri aplikácii právneho ustanovenia je nutné prvotne vychádzať z jeho doslovného znenia. Iba za podmienky jeho nejasnosti a nezrozumiteľnosti (umožňujúcej napr. viac interpretácií), a tiež rozporu doslovného znenia daného ustanovenia s jeho zmyslom a účelom, o ktorom jednoznačnosť a výlučnosť nie je akákoľvek pochybnosť, je možné uprednostniť výklad e ratione legis pred výkladom jazykovým.“⁴ Z uvedeného je zrejme že aplikácia iného ako jazykového výkladu je na mieste iba vtedy, ak právny predpis, ktorý má byť interpretovaný z hľadiska gramatického nie je zrozumiteľným. V nadväznosti na uvedené sa preto zameriame nižšie primárne na jazykové vyjadrenie Zákona o VO a Smernice.

Prostredníctvom jazykového výkladu citovaného ustanovenia Zákona o VO a Smernice je možné si uvedomiť, že uvedené právne predpisy dávajú verejným obstarávateľom právo vylúčiť taký subjekt, ktorý nespĺňa právnymi predpismi určené podmienky. Definíciu pojmu „hospodársky subjekt“, ktorý používa Smernica a opomína Zákon o VO, obsahuje čl. 1 ods. 8 Smernice, ktorý hospodársky subjekt charakterizuje ako „akúkoľvek fyzickú osobu alebo právnickú osobu alebo verejný subjekt alebo skupinu takýchto osôb a/alebo inštitúcií, ktoré na trhu ponúkajú vykonávanie prác a/alebo diela, výrobky alebo služby.“ Táto definícia je podľa nášho názoru tak široko koncipovaná, že umožňuje pod tento pojem zahrnúť nielen samotného uchádzača, ale aj tretiu osobu, prostredníctvom ktorej uchádzač preukazuje splnenie podmienok účasti a v neposlednom rade aj subdodávateľa.

2 Výkladové stanovisko Úradu pre verejné obstarávanie č. 4/2014 zo dňa 24. 7. 2014

3 Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 19. 6. 2008, sp. zn. I. ÚS 243/07.

4 Stanovisko pléna Ústavného súdu Českej republiky zo dňa 21. 5. 1996, sp. zn. Pl.ÚS-st. 1/96.

5 Rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie zo dňa 10. 10. 2013, vo veci C-94/12, Swm Costruzioni 2 SpA, Mannocchi Luigino DI proti Provincia di Fermo, za účasti Torelli Dotto-ri SpA.
Porovnaj aj TKÁČ, J. – GRIDA, M.: *Osoba, prostredníctvom ktorej možno preukázať podmienky účasti a/alebo subdodávateľ. Verejné obstarávanie – právo a prax.* ISSN 1339-5963. Wolters Kluwer 2014, č. 1, str. 18.

6 Na rovnakom posudzovanom základe bol postavený aj skutkový stav, o ktorom rozhodol Úrad pre verejné obstarávanie v predmetnej veci Rozhodnutím.

Možnosť uchádzača využiť na realizáciu zákazky okrem tretej osoby, ktorou preukazuje splnenie podmienok účasti aj iný subjekt (subdodávateľ), pritom vyplýva aj z judikatúry Súdneho dvora Európskej únie.⁵

Vylúčenie hospodárskeho subjektu, ktorý nespĺňa podmienku účasti je nutné vykladať v kontexte celého Zákona o VO a Smernice. Z vyššie uvedeného sa javí zrozumiteľným, že **každý hospodársky subjekt, vrátane subdodávateľa, môže byť z účasti vo verejnom obstarávaní vylúčený, ak nespĺňa podmienky stanovené právnymi predpismi.** To znamená, že ak subdodávateľ nespĺňa podmienky účasti týkajúce sa osobného postavenia, mal by ho verejný obstarávateľ z obstarávania vylúčiť. Tu však narážame na bariéru, ktorú predstavuje § 34 ods. 10 Zákona o VO.

Ustanovenie § 34 ods. 10 Zákona o VO umožňuje verejným obstarávateľom požadovať od uchádzačov, aby vo svojej ponuke uviedli podiel zákazky, ktorý majú v úmysle zadať tretím osobám, ako aj navrhovaných subdodávateľov a predmet subdodávok a čestné vyhlásenie, že každý subdodávateľ spĺňa alebo najneskôr v čase plnenia bude spĺňať, podmienky podľa osobného postavenia. Zároveň uvedené ustanovenie stanovuje verejnému obstarávateľovi povinnosť určiť v súťažných podkladoch podmienky pre zmenu subdodávateľa. Vychádzajúc z *ratio legis* je pritom zrejmé, že ani v čase predkladania ponuky uchádzačom nemusí jeho subdodávateľ spĺňať všetky podmienky týkajúce sa osobného postavenia. Použitím základov logiky je teda možné dospieť k záveru, že Zákon o VO umožňuje uchádzačom použiť na plnenie zákazky (*pro forma* na uvedenie v ponuke) aj takého subdodávateľa, ktorý podmienky týkajúce sa osobného postavenia nespĺňa. Je však nevyhnutnou náležitosťou, aby tieto podmienky spĺňal subdodávateľ v čase realizácie predmetu zákazky, nakoľko by nespĺňanie podmienky osobného postavenia subdodávateľom mohlo mať podľa nášho názoru nepriaznivý vplyv na postavenia samotného uchádzača v ďalších verejných obstarávaníach v závislosti od konkrétnej formulácie obchodných podmienok medzi uchádzačom a verejným obstarávateľom.

Uvedené je však nutné vnímať vo všetkých súvislostiach, najmä časových. Môže sa totiž v praxi vyskytnúť taký skutkový stav, kedy *de iure* nespĺňanie podmienky účasti vo verejnom obstarávaní zo strany subdodávateľa nastane až potom, ako uchádzač predloží svoju ponuku a zároveň uplynie lehota na predkladanie ponúk.⁶

Nie je však vylúčené, že v čase vyhodnocovania splnenia podmienok účasti bude mať verejný obstarávateľ pochybnosti o spĺňaní podmienok účasti osobného postavenia konkrétnym subdodávateľom. Pôjde najmä o prípady, keď verejný obstarávateľ vie preukázať, že subdodávateľ podmienky účasti nespĺňa. Zákon o VO s prihliadnutím na princíp transparentnosti a nediskriminácie pamätá podľa nášho názoru aj na tento prípad a umožňuje verejnému obstarávateľovi využiť inštitút vysvetlenia podľa § 33 ods. 6 Zákona o VO, prostredníctvom ktorého môže uchádzač vysvetliť, prečo použil takého subdodávateľa, ktorý podmienky účasti vo verejnom obstarávaní nespĺňa, prípadne, aké riešenie navrhuje vo vzťahu k tomuto subdodávateľovi.

V zmysle § 34 ods. 10 Zákona o VO je možné v procese realizácie zákazky subdodávateľa meniť. Zákon o VO teda nelimituje uchádzača vtedy, keď jeho subdodávateľ nespĺňa podmienky účasti vo verejnom obstarávaní. Tento právny záver sa však javí rozporuplným vo fáze verejného obstarávania, ktorá je do okamihu uzatvorenia zmluvy uchádzača s verejným obstarávateľom. *Expressis verbis* totiž § 34 ods. 10 Zákona o VO uvádza: „určiť pravidlá pre zmenu subdodávateľa počas plnenia zmluvy alebo rámcovej dohody.“ Zároveň ponuku z hľadiska ustanovení Zákona o VO nie je možné po uplynutí lehoty na predkladanie ponúk meniť. V takomto prípade sa teda vytvára právny stav, keď na jednej strane uchádzač nemôže priamo meniť údaje ním uvedené v ponuke, vrátane hospodárskeho subjektu v pozícii subdodávateľa, avšak v prípade, ak by nastal dôvod na zmenu subdodávateľa po uzatvorení zmluvy, túto Zákon o VO umožňuje. V tomto prípade sa teda uchádzač dostáva do právneho vákuu, ktoré predstavuje rozsiahlu medzeru Zákona o VO a ktorú je nutné vyplniť teleologickým výkladom, nakoľko jeho gramatické vyjadrenie v Zákone o VO absentuje.

Účel, ktorý európske inštitúcie a slovenský zákonodarca vložili do posudzovaných právnych predpisov, nepriamo pomenoval aj Úrad pre verejné obstarávanie vyjadrením svojho právneho záveru. Podľa nášho názoru by **bolo neprípustné a ad absurdum, aby uchádzač mohol po uzatvorení zmluvy s verejným obstarávateľom vymeniť subdodávateľa a v procese zadávacieho konania (verejného obstarávania) by mu nesplnenie podmienok účasti subdodávateľom bolo na farchu, tak závažným spôsobom, že by mal byť z tohto dôvodu z verejného obstarávania vylúčený.** Je však nutné konštatovať, že uchádzač v procese verejného obstarávania, *in concreto*

pred podpisom zmluvy nemôže subdodávateľa vymeniť tak, že zmení po uplynutí lehoty na predkladanie ponúk svoju ponuku. Podľa nášho názoru je nevyhnutným pri výklade predmetných ustanovení sledovať predovšetkým zmysel verejného obstarávania, ktorým je získanie najlepšej ponuky v zmysle kritérií nastavených verejným obstarávateľom. Z uvedeného dôvodu sa javí zvoliť postup vysvetlenia postavenia uchádzača a následnej výmeny, ku ktorej však reálne môže dôjsť až po uzatvorení zmluvy s úspešným uchádzačom.

Uzatváranie dodatkov ako argument proti?

Jedným zo základných smerov argumentácie na strane kontrolovaného vo verejnom obstarávaní, ktoré v rámci odvolacieho konania posudzovala Rada Úradu pre verejné obstarávanie, bola skutočnosť, že prípadným návrhom nového subdodávateľa za hospodársky subjekt, ktorý prestal vo verejnom obstarávaní spĺňať podmienky účasti týkajúce sa osobného postavenia v pozícii subdodávateľa, môže v praxi dochádzať k prijímaniu dodatkov z dôvodu zmeny jednotkovej ceny prác zabezpečených daným subdodávateľom.

Považujeme v tomto kontexte za potrebné doplniť, že § 34 ods. 10 Zákona o VO uvádza, že ak aj verejný obstarávateľ stanoví podmienku podľa štvrtej vety § 34 ods. 10 Zákona o VO v súťažných podkladoch, nie je tým „dotknutá zodpovednosť úspešného uchádzača alebo uchádzačov za plnenie zmluvy“. **Podľa nášho názoru zákonodarca tým jednoznačne zvýraznil, že úspešný uchádzač je zodpovedným za plnenie zmluvy, a ak subdodávateľ nebude prípadne spĺňať podmienky osobného postavenia, nebude mať táto skutočnosť vplyv na povinnosti úspešného uchádzača zabezpečiť plnenie zmluvy.**

Vo vzťahu k vyššie uvedenému treba poukázať na skutočnosť, že **uzatváranie dodatkov vo verejnom obstarávaní je možné výlučne v medziach § 10a Zákona o VO.** Ustanovenie § 10a ods. 1 písm. c) Zákona o VO explicitne stanovuje dva osobitné dôvody zákazu uzatvárania dodatkov k zmluve, ktorá je výsledkom verejného obstarávania.⁷

Podľa § 10a ods. 1 písm. c) Zákona o VO: **„Je zakázané uzatvoriť dodatok k zmluve, ktorá je výsledkom postupu verejného obstarávania, ak by sa jeho obsahom zvyšovala cena plnenia alebo jeho časti alebo menila ekonomická rovnováha zmluvy v prospech úspešného uchádzača, ak tento zákon neustanovuje inak.“** Dotknuté ustanovenie teda zakladá dva osobitné dôvody, ktoré vylučujú možnosť uzatvárania dodatkov k zmluvám, ktoré sú výsledkom verejného obstarávania. Na jednej strane, pre tento prípad bezvýznamným dôvodom je zvýšenie ekonomickej rovnováhy zmluvy v prospech úspešného uchádzača. Druhým podstatným dôvodom na zákaz uzatvárania dodatkov je zvyšovanie ceny plnenia. Tento osobitný dôvod na aplikáciu zákazu uzatvárania dodatkov predstavuje situáciu, keď sa nemení obsah predmetu plnenia, ktorý bol predmetom verejného obstarávania. Z uvedeného vyplýva, že v prípade zmeny subdodávateľa nedochádza ku skutočnosti, ktorá mení samotný obsah plnenia, ktoré vyplýva z uzatvorenej zmluvy medzi verejným obstarávateľom a úspešným uchádzačom. Zmenou subdodávateľa, ktorá je vyvolaná skutočnosťou známou verejnemu obstarávateľovi v čase pred uzatvorením zmluvy sa totiž predmet plnenia, ktorý vyplýva už z obchodných podmienok, ktoré sú súčasťou súťažných podkladov, podľa nášho názoru nemení. Úspešný uchádzač totiž po zmene subdodávateľa nebude pre verejného obstarávateľa v konečnom dôsledku vykonávať väčší či menší rozsah dohodnutých plnení. Tento rozsah zostáva nemenný a prakticky sa mení iba subjekt, ktorý ich bude vykonávať.

Rada Úradu pre verejné obstarávanie v rozhodnutí zo dňa 14. 8. 2014, číslo: 5660-9000/2014-KR/23 (ďalej len „**Rozhodnutie Rady**“) správne konštatuje, že „ak sa v priebehu verejného obstarávania ukáže, že subdodávateľ, s ktorým úspešný uchádzač počítal vo svojej ponuke, v čase plnenia nebude spĺňať podmienky účasti podľa § 26 ods. 1 zákona o verejnom obstarávaní, uvedené nemožno považovať za zmenu okolnosti, ktorá nastala po uzatvorení zmluvy a ktorú nebolo možné pri vynaložení odbornej starostlivosti predpokladať pri uzatvorení zmluvy.“ Rozhodnutie Rady teda upriamuje našu pozornosť na okamih zmeny, ktorá je spôsobilá mať podstatný vplyv na verejné obstarávanie. **Poukazujeme na skutočnosť, že okamih, od ktorého sa v zmysle § 10a ods. 4 Zákona o VO počíta so zmenou okolností, ktorá má vplyv na cenu alebo podmienky plnenia je okamih uzatvorenia zmluvy. To znamená, že ak v čase verejného obstarávania nastane taká zmena okolnosti, akou je potreba zmeny subdodávateľa po uzatvorení zmluvy**

⁷ Porovnaj GRIDA, M., – TKÁČ, J.: *Zákon o verejnom obstarávaní. Komentár.* Bratislava: IURA EDITION, 2013. ISBN 978-80-8078-661-8, str. 186

alebo zaktualizovanie zoznamu subdodávateľov pred podpisom zmluvy, nie je táto okolnosť v zmysle § 10a ods. 2 Zákona o VO dôvodom na uzatvorenie dodatku z dôvodu, že táto zmena okolností nastala už pred okamihom uzatvorenia zmluvy.

Je nutné uznať, že zmena subdodávateľa môže mať na uchádzača určitý a možno aj fatálny vplyv. Ak totiž uchádzač stratí subdodávateľa, ktorý bol ochotný poskytnúť uchádzačovi plnenie za určitú cenu, nemusí po vylúčení tohto subdodávateľa z verejného obstarávania nájsť taký hospodársky subjekt, ktorý uchádzačovi poskytne relevantné plnenie za tú istú cenu. Takýmto spôsobom môže dôjsť *in fine* k navýšeniu nákladov na strane uchádzača, ktoré môžu aj prevýšiť odmenu uchádzača za služby, tovary alebo práce, ktoré boli predmetom verejného obstarávania. Zákon o VO *expressis verbis* však túto mieru rizika prirodzene prenáša na uchádzača, ktorý si musí byť vedomý všetkých dôsledkov podania svojej ponuky. Aj týmto spôsobom sa naplňuje princíp hospodárnosti verejného obstarávania, ktorý slúži prioritne vo verejnom obstarávaní na ochranu práv a oprávnených záujmov verejných obstarávateľov.

Záverom je možné vo vzťahu k argumentácii týkajúcej sa uzatvárania dodatkov uviesť, že ak by zmena subdodávateľa znamenala v tomto prípade na strane uchádzača zvýšenie nákladov, tieto si úspešný uchádzač nemôže nechať kompenzovať v rámci dodatku uzatvoreného k zmluve, ktorá bude výsledkom verejného obstarávania, ale tieto zvýšené náklady musia ísť na ťarchu úspešného uchádzača.

Na záver si dovoľíme uviesť, že hoci prakticky subdodávateľ bude mať vždy vplyv na ponuku uchádzača vo verejnom obstarávaní, nakoľko v ponuke uchádzača sa prirodzeným spôsobom musí odraziť cena služieb, tovarov a prác, ktoré bude realizovať vo verejnom obstarávaní pre uchádzača subdodávateľ, nemôže mať strata splňania podmienok účasti týkajúcich sa osobného postavenia subdodávateľa pred okamihom uzatvorenia zmluvy medzi uchádzačom a verejným obstarávateľom tak závažný vplyv na ponuku uchádzača, že by odôvodňovala bezpodmienečné vylúčenie uchádzača z verejného obstarávania. Naopak, takýto postup verejného obstarávateľa by bol v zmysle výkladu Úradu pre verejné obstarávanie a zároveň podľa nášho názoru v rozpore so Zákonom o VO. ■

RESUMÉ

(Ne)možnosť vylúčenia uchádzača vo verejnom obstarávaní pre nesplnenie podmienok osobného postavenia subdodávateľom

Článok sa zaoberá možným vplyvom nesplňania podmienok osobného postavenia subdodávateľa na ponuku uchádzača. Autor v článku reaguje na nedávno prijaté rozhodnutia Úradu pre verejné obstarávanie, ktoré vo verejnom obstarávaní nastavili trend smerujúci k právnomu záveru, že uchádzač nemôže byť verejným obstarávateľom z verejného obstarávania vylúčený z dôvodu, že jeho subdodávateľ prestal spĺňať niektorú z podmienok účasti podľa § 26 ods. 1 zákona o verejnom obstarávaní. Autor poukazuje na viaceré ustanovenia zákona o verejnom obstarávaní, ale aj európskeho práva, ktoré umožňujú priblížiť sa k záveru, ku ktorému dospel Úrad pre verejné obstarávanie. Tým zároveň nie je vylúčené, že právny názor autora sa v podstatných argumentoch zhoduje s názorom Úradu pre verejné obstarávanie.

SUMMARY

(Im)Possibility to Disqualify the Bidder from Public Procurement for the Failure to Meet the Requirement of Personal Status on the Part of the Subcontractor

The article deals with possible impacts on a bidder's bid in those situations where a subcontractor no longer meets the requirement of personal status. The author focuses on recent decisions made by the Office for Public Procurement which tend to support conclusions of law that the contracting authority shall not disqualify the bidder from public procurement if the bidder's subcontractor no longer meets any of the conditions of participation laid down in Sec. 26 of the Public Procurement Act. The author points out to several provisions of the Public Procurement

Act as well as of the European law, which enable to come to the conclusion also reached by the Office for Public Procurement. This, however, does not automatically mean that the author's legal opinion is substantially in conflict with the opinion of the Office for Public Procurement.

ZUSAMMENFASSUNG

(Un)Möglichkeit des Ausschlusses eines Bewerbers in der öffentlichen Ausschreibung wegen Nichterfüllung von Voraussetzungen für die persönliche Stellung des Sublieferanten

Der Artikel befasst sich mit möglichen Auswirkungen auf das Angebot des Bewerbers wegen Nichterfüllung von Voraussetzungen für die persönliche Stellung des Sublieferanten. Der Autor reagiert auf den unlängst erlassenen Beschluss des Amtes für öffentliche Beschaffungen, durch den in der öffentlichen Beschaffung ein Trend in Richtung zum rechtlichen Rückschluss angestellt wurde, wonach ein Bewerber aus der öffentlichen Beschaffung durch den öffentlichen Besorger nicht ausgeschlossen werden kann, weil sein Sublieferant eine von den Teilnahmevoraussetzungen gemäß § 26 Abs. 1 des Gesetzes über die öffentliche Beschaffung nicht mehr erfüllt. Der Autor macht auf mehrere Bestimmungen des Gesetzes über die öffentliche Beschaffung aufmerksam, durch die die Schlussfolgerung ermöglicht wird, zur der auch das Amt für öffentliche Beschaffungen gekommen ist. Dadurch ist allerdings zugleich nicht ausgeschlossen, dass die rechtliche Auffassung des Autors in der wesentlichen Argumentation mit der Auffassung des Amtes für öffentliche Beschaffungen identisch ist.

Z JUDIKATÚRY SÚDNEHO DVORA EURÓPSKEJ ÚNIE

Musí byť výrobok skutočne vadný, aby zakladal zodpovednosť jeho výrobcu za vady?

Zistenie potenciálnej vady výrobkov patriacich do tej istej skupiny alebo tej istej výrobnej série umožňuje kvalifikovať taký výrobok ako vadný bez toho, aby bolo potrebné preukázať uvedenú vadu v prípade konkrétneho výrobku.

Škoda spôsobená chirurgickým zákrokom spočívajúcim vo výmene takeého vadného výrobku predstavuje „škodu s následkom smrti alebo zranenia osôb“, za ktorú je zodpovedný výrobca.¹

Rozsudok Súdneho dvora z 5. marca 2015

v spojených veciach C-503/13 a C-504/13, Boston Scientific Medizintechnik GmbH
proti AOK Sachsen-Anhalt-Die Gesundheitskasse (C-503/13)
a Betriebskrankenkasse RWE (C-504/13) – **ECLI:EU:C:2015:148**

1 Rozsudky Súdneho dvora sú záväzné v celom rozsahu. Právne vety, ktoré budú v rubrike uvádzať jednotlivé judikáty preto nemajú iný účel, než zvýrazniť základné právne závery, ku ktorým Súdny dvor v konkrétnej veci dospel.

2 Pri preklade smernice do slovenského jazyka bol nesprávne použitý pojem „chybný výrobok“, ktorý nezodpovedá zaužívanej slovenskej právnickej terminológii. Dôkazom je aj samotný implementačný nástroj uvedenej smernice, ktorým je zákon č. 294/1999 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú vadným výrobkom, alebo úprava zodpovednosti za vady v Občianskom zákonníku. V tomto komentári budeme používať pojem „vadný výrobok“.

Problematiku zodpovednosti za vadný výrobok na úrovni Európskej únie harmonizuje smernica Rady 85/374/EHS z 25. júla 1985 o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov o zodpovednosti za chybné výrobky (ďalej len „smernica 85/374“),² ktorá vychádza z objektívnej zodpovednosti výrobcu za škodu spôsobenú vadným výrobkom. V Slovenskej republike bola táto smernica implementovaná najmä zákonom č. 294/1999 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú vadným výrobkom.

Podstatou sporu medzi výrobcou kardiostimulátorov a implantovateľných automatických defibrilátorov (Boston Scientific Medizintechnik GmbH) na jednej strane a zdravotnými poisťovňami (AOK Sachsen-Anhalt-Die Gesundheitskasse (C-503/13) a Betriebskrankenkasse RWE) na strane druhej bola otázka, či výrobca je z titulu zodpovednosti za vadný výrobok povinný uhradiť náklady spojené s operáciou, ktorej cieľom bolo vymeniť kardiostimulátor resp. implantovateľný automatický defibrilátor. K výmene týchto prístrojov totiž lekári pristúpili po tom, čo im ich výrobca oznámil, že v rámci vnútorného systému kvality zistil, že súčiastky týchto prístrojov by mohli postupne zlyhávať a tak spôsobovať ich nefunkčnosť. Výrobca v oznámení súčasne odporučil výmenu prístrojov. Odobraté pôvodné prístroje boli po operácii zničené bez toho, aby sa skúmalo, či sú postihnuté vadou indikovanou výrobcou.

Vnútroštátny súd, ktorý rozhodoval o nárokoch poisťovní voči výrobcovi kardiostimulátorov a implantovateľných automatických defibrilátorov žiadal Súdny dvor o výklad pojmu „vadný výrobok“ za účelom zistenia, či za vadný výrobok je možné považovať aj výrobok, u ktorého síce nebola preukázaná vada uvádzaná samotným výrobcou, ale tento výrobok patrí do skupiny výrobkov, u ktorých výrobca zistil potenciálnu chybu.

Vadný výrobok je v čl. 6 ods. 1 smernice 85/374 definovaný ako výrobok, ktorý nezabezpečuje bezpečné používanie, ktoré jednotliviec od výrobku vzhľadom na všetky okolnosti právom

očakáva.³ Ako pripomenul generálny advokát Bot v bode 30 svojich návrhov prednesených v tejto veci 21. októbra 2014, pojem „bezpečné používanie, ktoré jednotlivec od výrobku právom očakáva“ je pomerne nekonkrétny a má neurčitý obsah. Pri jeho výklade treba dodržať ciele smernice 85/374 najmä cieľ uvedený v druhom odôvodnení smernice, ktorým je primerané riešenie problému spravodlivého rozdelenia rizík vyplývajúcich z modernej výroby techniky. Podľa generálneho advokáta vada týkajúca sa bezpečnosti nespočíva v nebezpečenstve, ktoré môže predstavovať používanie výrobku, pretože výrobok môže byť nebezpečný a pritom nemusí vykazovať chybu týkajúcu sa bezpečnosti, ale v neobvykle veľkom riziku škody, ktorú môže výrobok spôsobiť osobe alebo na majetku používateľa. Vada v zmysle článku 6 ods. 1 smernice 85/374 teda spočíva v riziku škody s takým stupňom závažnosti, že zasahuje do legitímneho očakávania verejnosti, pokiaľ ide o bezpečnosť.

Súdny dvor sa s týmto záverom generálneho advokáta stotožnil a konštatoval, že u takých výrobkov ako sú kardiostimulátory a implantovateľné automatické defibrilátory sú požiadavky na bezpečnosť zvlášť vysoké a to vzhľadom na ich funkciu a osobitnú situáciu zraniteľnosti pacienta. V prípade tohto typu výrobkov vada spočíva v neobvykle vysokom stupni potenciálnosti vzniku škody. Táto úvaha viedla Súdny dvor k záveru, že **zistenie potenciálnej vady určitej skupiny výrobkov umožňuje kvalifikovať všetky výrobky tejto skupiny ako vadné bez toho, aby bolo potrebné preukazovať vadu konkrétneho výrobku.**

Po vyjasnení obsahu pojmu vadný výrobok musel ešte Súdny dvor pristúpiť k výkladu pojmu „škoda“ v zmysle čl. 9 písm. a). V zmysle uvedeného ustanovenia je škodou, za ktorú zodpovedá výrobca vadného výrobku, škoda s následkom smrti alebo zranenia osôb.⁴ Vnútroštátny súd mal pochybnosti, či takto vnímaná škoda zahŕňa aj náklady spojené s operáciou, ktorej cieľom je vybratie vadného výrobku.

Súdny dvor zdôraznil, že pojem „škoda s následkom smrti alebo zranenia osôb“ je potrebné vykladať extenzívne. Pri takto vnímanom pojme sa **náhrada škody týka všetkého, čo je nevyhnutné na odstránenie škodlivých následkov a opätovné nastolenie úrovne bezpečnosti, ktorú je možné legitímne očakávať v súlade s článkom 6 ods. 1 smernice 85/374.** V prípade kardiostimulátorov a implantovateľných automatických defibrilátorov by teda náhrada škody mala kryť najmä náklady spojené s výmenou chybného výrobku prostredníctvom operácie. Súdny dvor však ponechal aj priestor na uváženie vnútroštátnemu súdu, v rámci ktorého má posúdiť, či výmena prístrojov je najvhodnejší spôsob na odstránenie ich vady.

V súvislosti so smernicou 85/374 stojí za zmienku skutočnosť, že Komisia, ktorá pravidelne monitoruje uplatňovanie tejto smernice, vo svojej poslednej správe za obdobie 2006 – 2010⁵ v súvislosti so Slovenskom uviedla, že spotrebiteľia len zriedka uplatňujú svoje práva na náhradu škody v kontexte zodpovednosti výrobcu za vadný výrobok. Žiadajú skôr o uplatnenie iných práv, ako napríklad právo na odstúpenie od zmluvy, zľavu z nákupnej ceny alebo nápravu chyby. Podľa tejto správy však v okolitých krajinách (Rakúsko, Nemecko, Poľsko) zaznamenali rastúci počet súdnych konaní vo veci objektívnej zodpovednosti za škodu spôsobenú vadným výrobkom na úkor iných konaní založených na zmluvnej zodpovednosti alebo občianskoprávnej zodpovednosti.

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala: **doc. JUDr. Martina Jánošíková, Ph.D.**

*Ústav európskeho práva
a oddelenie medzinárodného práva
Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach*

3 V zásade rovnakú definíciu obsahuje aj § 3 ods. 1 zák. č. 294/1999 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú vadným výrobkom.

4 V tejto súvislosti § 1 ods. 1 zák. č. 294/1999 Z. z. zakladá zodpovednosť výrobcu vadného výrobku za škodu spôsobenú vadným výrobkom na zdraví alebo na živote poškodeného.

5 Štvrtá správa o uplatňovaní smernice rady 85/374/EHS z 25. júla 1985 o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov o zodpovednosti za chybné výrobky KOM/2011/0547

Z ROZHODNUTÍ NAJvyššieho súdu SR

K aplikácii § 150 ods. 1 O. s. p. v prípadoch zastúpenia účastníka v konaní advokátom

Okolnosť, že advokát sa nechá zastúpiť v konaní spoločnosťou oprávnenou na výkon advokácie, v ktorej je jedným zo spoločníkov a konateľov, nemôže byť zohľadnená pri rozhodovaní o náhrade trov konania v jeho neprospech z hľadiska § 150 ods. 1 O. s. p.

*Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 17. októbra 2013
sp. zn. 3 MCdo 30/2012*

Dotknuté ustanovenia:

- § 142 ods. 1, § 146, § 150 O. s. p.
- § 24 až § 26 O. s. p.

Okresný súd prvostupňovým uznesením uložil žalobkyni povinnosť zaplatiť žalovaným v 1. a 2. rade náhradu trov konania. Rozhodol tak po tom, čo vo veci samej zamietol žalobu voči žalovanej v 2. rade a zastavil konanie proti žalovanému v 1. rade z dôvodu späť vzatia žaloby. Pri rozhodovaní o trovách konania vychádzal vo vzťahu k žalovanému v 1. rade z § 146 ods. 2 veta prvá O. s. p. a vo vzťahu k žalovanej v 2. rade z § 142 ods. 1 v spojení s § 150 O. s. p. a žalovaným priznal jednu polovicu im prislúchajúcej náhrady, keď na strane žalobkyne zohľadnil dôvody osobitného zreteľa spočívajúce v jej nepriaznivej sociálnej situácii.

Na odvolanie účastníkov konania krajský súd napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa zmenil tak, že žalovaným náhradu trov prvostupňového konania nepriznal. Odvolací súd dospel k zhodnému názoru ako súd prvého stupňa, že v prejednávanej veci boli vzhľadom k nepriaznivým sociálnym a zdravotným pomerom žalobkyne dané dôvody hodné osobitného zreteľa odôvodňujúce aplikáciu § 150 ods. 1 O. s. p. V prípade žalovaných navyše zdôraznil, že na ich strane išlo o neúčelne vynaložené trovy konania, nakoľko žalovaný v 1. rade sa ako právnická osoba nechal zastupovať advokátkou, ktorá následne substitučne splnomocnila zastupovaním v konaní zástupcu žalovanej v 2. rade (advokátsku kanceláriu) a žalovaná v 2. rade, hoci sama vykonávala advokátsku činnosť, sa nechala zastupovať advokátskou kanceláriou, ktorej bola jedným zo spoločníkom a konateľov.

Uznesenie odvolacieho súdu napadol na základe podnetu žalovaných generálny prokurátor, ktorý namietal nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom v zmysle § 243f ods. 1 písm. c) O. s. p. Vo vzťahu k žalovanému v 1. rade poukázal na § 24 O. s. p., z ktorého vyplýva, že aj právnická osoba sa môže dať v konaní zastupovať zástupcom, ktorého si zvolí a na § 25 ods. 3 O. s. p., s poukazom na ktoré mal za to, že zastupovanie žalovaného v 1. rade advokátom a následné substitučné splnomocnenie iným advokátom bolo legitímne. Vo vzťahu k žalovanej v 2. rade uviedol, že aj keď menovaná bola advokátkou a zároveň spoločníčkou a konateľkou advokátskej kancelárie založenej vo forme spoločnosti s ručením obmedzeným, v konaní vy-

stupovala ako fyzická osoba a ako taká sa mohla dať zastupovať zvoleným zástupcom. Podľa generálneho prokurátora zo žiadnej právnej úpravy nevyplýva, že by sa advokát nemohol dať v konaní zastupovať iným advokátom, ako ani to, že by v konaní ako zástupca nemohla vystupovať „vlastná“ advokátska kancelária advokáta, ktorá je samostatným právnym subjektom. Z uvedených dôvodov generálny prokurátor navrhol rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky po preskúmaní napadnutého uznesenia dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora je opodstatnené a je dôvod na zrušenie rozhodnutia odvolacieho súdu.

V odôvodnení svojho rozhodnutia poukázal na to, že v sporovom konaní sa otázka náhrady trov konania spravuje predovšetkým zásadou úspechu vo veci (§ 142 ods. 1 O. s. p.)¹ a princípom procesného zavinenia na zastavení konania (§ 146 ods. 2 veta prvá O. s. p.)² Len výnimočne môže súd v konaní procesne úspešnému účastníkovi nepriznať náhradu trov konania. Zdôraznil, že k odstráneniu prípadnej tvrdosti, ktorú by inak vyvolalo uplatnenie jednotlivých zásad, na ktorých spočíva rozhodovanie o náhrade trov konania, prispieva § 150 O. s. p.,³ ktorý umožňuje súdu pri rozhodovaní o náhrade trov konania prihliadnúť výnimočne na zvláštnosti prejednávanej veci. Predmetné ustanovenie však podľa Najvyššieho súdu nemožno interpretovať tak, že súdu umožňuje kedykoľvek a bez ohľadu na základné zásady rozhodovania o náhrade trov konania nepriznať náhradu trov úspešnému účastníkovi konania. „Výnimočnosť aplikácie tohto ustanovenia musí byť daná osobitnými okolnosťami, ktorých charakteristika musí byť v odôvodnení rozhodnutia vždy náležite vysvetlená a konkretizovaná. Pri posudzovaní, či v tej – ktorej veci sú tieto dôvody dané, musí súd prihliadať na majetkové, sociálne, osobné a ďalšie pomery všetkých účastníkov konania a vziať do úvahy nielen to, aké sú pomery toho, kto by mal trovy konania zaplatiť, ale to, aký bude dopad aplikácie § 150 O. s. p. na (mediálnym tiež majetkové) pomery účastníka na opačnej procesnej strane. Významným z hľadiska aplikácie tohto ustanovenia môže byť v určitej veci tiež to, za akých okolností bol nárok uplatnený na súde, aký bol postoj účastníkov k veci, ako pristupovali v priebehu konania k plneniu procesných povinností účastníka občianskeho súdneho konania a pod.“

Najvyšší súd ďalej s poukazom na § 24 až 26 O. s. p.⁴ zdôraznil, že každý účastník konania bez ohľadu na to, či ide o fyzickú alebo právnickú osobu, má právo dať sa v konaní zastupovať zástupcom, ktorého si zvolí. „Zástupcu právnickej osoby pritom treba odlišovať od osôb, ktoré za právnickú osobu konajú pred súdom z titulu svojej funkcie, prípadne na základe udeleného poverenia; v takom prípade nejde o zastúpenie v zmysle § 24 O. s. p. Ako zástupcu si účastník môže vždy zvoliť advokáta a takto zvolený advokát sa môže dať zastupovať ako ďalším zástupcom iným advokátom na základe tzv. substitučnej plnej moci. Aj advokát, ktorý sa v súdnom konaní domáha svojho nároku vyplývajúceho tak z jeho podnikateľskej činnosti, ako i zo súkromno-právneho vzťahu, resp. ktorý vystupuje v takýchto vzťahoch na strane žalovanej, má právo dať sa v konaní zastupovať zástupcom (advokátom), ktorého si zvolí.“

Podľa názoru Najvyššieho súdu SR preto nemožno považovať za správny postup odvolacieho súdu, ktorý pri posudzovaní dôvodov pre aplikáciu § 150 ods. 1 O. s. p. pri rozhodovaní o náhrade trov konania zohľadnil na strane žalovaných také okolnosti, ktorými im uprel právo vyplývajúce z § 24 O. s. p. a náklady súvisiace s udelením plnomocenstva žalovaným v 1. rade na zastupovanie advokátom a následne udelené substitučné plnomocenstvo pre advokátsku kanceláriu, ako i zastupovanie žalovanej v 2. rade advokátskou kanceláriou, v ktorej sama pôsobila ako advokátka, vyhodnotil ako neúčelné vynaložené. Najvyšší súd v tomto smere prisvedčil generálnemu prokurátorovi, že v posudzovanej veci išlo o úkony súladné s § 24 a § 25 ods. 3 O. s. p., ktoré sa nepriečia ani zákonu č 586/2003 Z. z. o advokácii a zdôraznil, že tieto skutočnosti nemôžu byť zohľadnené v neprospech žalovaných z hľadiska § 150 ods. 1 O. s. p., nakoľko konanie žalovaných dať sa v konaní zastupovať advokátom bolo legitímne.

Na základe vyššie uvedeného dospel Najvyšší súd SR k záveru, že generálny prokurátor v mimoriadnom dovolaní opodstatnene namieta dovolací dôvod v zmysle § 243f ods. 1 písm. c) O. s. p. Napadnuté uznesenie odvolacieho súdu preto zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Odôvodnenie je redakčne krátené a upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom.

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala: **JUDr. Zuzana Fabianová, Ph.D.**
advokátka

1 § 142 ods. 1 O. s. p.:

„Účastníkovi, ktorý mal vo veci plný úspech, súd prizná náhradu trov potrebných na účelne uplatňovanie alebo bránenie práva proti účastníkovi, ktorý vo veci úspech nemal.“

2 § 146 ods. 2 veta prvá

O. s. p.: „Ak niektorý z účastníkov zaviniel, že konanie sa muselo zastaviť, je povinný uhradiť jeho trovy.“

3 § 150 ods. 1 O. s. p.:

„Ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, nemusí súd výnimočne náhradu trov konania celkom alebo sčasti priznať. Súd prihliadne najmä na okolnosti, či účastník, ktorému sa priznáva náhrada trov konania, uviedol skutočnosti a dôkazy pri prvom úkone, ktorý mu patril; to neplatí, ak účastník konania nemohol tieto skutočnosti a dôkazy uplatniť.“

4 § 24 O. s. p.:

„Účastník sa môže dať v konaní zastupovať zástupcom, ktorého si zvolí. Ak nejde o zastupovanie podľa § 26, môže si účastník zvoliť za zástupcu len fyzickú osobu. V tej istej veci môže mať účastník súčasne len jedného zvoleného zástupcu; to neplatí, ak ide o zastúpenie podľa § 25.“

§ 25 ods. 1 O. s. p.:

„Ako zástupcu si účastník môže vždy zvoliť advokáta. Plnomocenstvo udelené advokátovi nemožno obmedziť.“

§ 25 ods. 1 O. s. p.:

„Advokát je oprávnený dať sa zastupovať iným advokátom ako ďalším zástupcom prípadne advokátskym koncipientom, ktorého zamestnáva.“

§ 26 ods. 4 O. s. p.:

„Právnická osoba založená podľa osobitného zákona na účel výkonu advokácie môže zastupovať účastníka na základe plnomocenstva v konaní.“

Zo zasadnutia predsedníctva SAK

Predsedníctvo Slovenskej advokátskej komory sa zišlo na rokovaní 6. marca 2015 v sídle komory v Bratislave. Rokovanie viedol predseda JUDr. Hrežďovič. Revíziu komisiu zastupoval jej predseda Mgr. Karkó.

Členovia P SAK **odsúhlasili** návrh programu s doplneniami a za overovateľa zápisnice **určili** JUDr. Veverku.

Členovia predsedníctva **vzali na vedomie** informácie predsedu komory o výkone štandardných úkonov v rámci zverenej pôsobnosti. JUDr. Hrežďovič v rámci správy osobitne referoval o stretnutiach s advokátmi Žilinského, Košického a Prešovského kraja, na ktorých rezonovali najmä podnety na riešenie situácie ustanovovania advokátov *ex offa* a otázky súvisiace s neoprávneným podnikaním podľa § 251 Trestného zákona, s prezentáciou advokátskeho povolania a s legislatívnym procesom.

Členovia P SAK zároveň **vzali na vedomie** doplňujúce informácie podpredsedníčky komory Mgr. Hellenbart o účasti na Okrúhľom stole na tému *Skúsenosti s aplikáciou nariadenia Brusel I. a jeho zmeny*, ktorý organizovala Právnická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Zmeny nariadenia o právomoci a o uznávaní a výkone cudzích rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach realizované vo forme novej právnej úpravy nariadením EÚ o právomoci a o uznávaní a výkone cudzích rozhodnutí v občianskych a obchod-

ných veciach sa uplatňujú od 10. januára 2015. Cieľom podujatia bolo spojiť odborníkov z teórie aj praxe a umožniť výmenu poznatkov na túto tému. Taktiež **vzali na vedomie** informáciu podpredsedu SAK JUDr. Oleja o účasti na Konferencii Slovenskej komory exekútorov, ktorá mala interný pracovný charakter so zameraním na voľby členov disciplinárnej komisy komory exekútorov v zmysle novely Exekučného poriadku účinnnej od januára 2015.

JUDr. Popovec v rámci informácií o legislatívnych aktivitách SAK informoval o pokračovaní prác na novele Trestného zákona a Trestného poriadku, o práci rekodifikačnej komisy na nových civilných procesných kódexoch a o ostatných aktuálnych legislatívnych činnostiach.

Členovia predsedníctva **schválili** predložené návrhy stanovísk s úpravami vyplývajúcimi z diskusie vo veci dopytov súvisiacich s výkonom advokácie a koncipientskej praxe, ktorými sa vopred zaoberala pracovná skupina pre veci advokátske a komisia pre zlučiteľnosť výkonu advokácie, resp. koncipientskej praxe s inými povolaniami.

Členovia P SAK v rámci rokovania o ekonomických otázkach **rozhodovali** o žiadostiach predložených advokátmi a **vzali na vedomie** porovnanie výnosov a nákladov seminárov advokátskych koncipientov a seminárov advokátov uskutočnených v mesiacoch september až december 2014, komplexné informácie o hospodárení komory v roku 2014 a zoznam advokátov, ktorí do 28. februára 2015 nezaplatili príspevok na vzdelávanie koncipientov podľa Uznesenia predsedníctva SAK č. 8 zo 17. marca 2006 o príspevku advokátov na vzdelávanie advokátskych koncipientov.

Zástupkyne mediálnej agentúry informovali o aktivitách v mediálnej oblasti vo februári 2015 a o prípravách osláv 25. výročia nezávislej advokácie v apríli 2015. Bezplatné právne porady sa budú 22. apríla 2015 poskytovať okrem už schválených miest (Bratislava, Banská Bystrica, Žilina a Košice) aj v Prešove. Základné informácie o galavečere s možnosťou prihlasovania boli zverejnené v Newsletteri č. 02/2015.

Predsedníctvo SAK **vzalo na vedomie** informácie o súdnych konaniach, v ktorých je SAK účastníkom, so zameraním na statusové veci, na vypratanie nebytových priestorov v budove komory a na vymáhanie pohľadávok.

Na základe informácií odboru medzinárodných vzťahov členovia predsedníctva **vzali na vedomie** správy z predchádzajúcich pracovných ciest a ponuku externého partnera na spoluorganizáciu medzinárodnej konferencie v oblasti medicínskeho práva.

Predsedníctvo komory **rozhodovalo** o žiadostiach advokátov a advokátskych koncipientov o zápis do zoznamov vedených komorou, o vykonanie zmien v zápisoch, o započítanie inej právnej praxe a o návrhoch na vyčiarknutie advokátov, resp. advokátskych koncipientov z príslušných zoznamov a návrhoch na pozastavenie výkonu advokácie, resp. činnosti advokátskeho koncipienta podľa príslušných ustanovení zákona o advokácii. Členovia predsedníctva osobitne **rozhodovali** jednotlivo o návrhoch na vyčiarknutie zo zoznamu advokátov z dôvodu nezaplatenia príspevku na činnosť SAK za rok 2014.

-km-

Pýta(j)te sa predsedníctva

Je advokát, resp. advokátsky koncipient povinný v trestnom konaní používať talár aj v prípade, že nevystupuje v pozícii obhajcu, ale napr. v pozícii splnomocnenca poškodeného?

Podľa § 4 ods. 1 vyhlášky MS SR č. 120/2005 Z. z. úradným odevom advokáta vrátane advokátskeho koncipienta, ak zastupuje advokáta v konaní pred súdom podľa osobitného predpisu, je v konaní pred súdom advokátsky talár. Advokát a advokátsky koncipient používajú advokátsky talár len na hlavnom pojednávaní a na verejnom zasadnutí. Z uvedenej dikcie sa javí, že aj advokát zastupujúci poškodeného v trestnom konaní je povinný používať talár. Iný výklad môže poskytnúť Ministerstvo spravodlivosti SR, ktoré citovanú vyhlášku prijalo a ktoré SAK požiadala o poskytnutie výkladu.

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ SAK

Povinnosť advokáta podať odvolanie na základe pokynu klienta

Advokát, ktorý napriek výslovnému pokynu klienta nepodá v jeho veci odvolanie proti rozhodnutiu vo veci samej, dopúšťa sa disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 zákona o advokácii, pretože takýmto konaním porušuje povinnosti mu uložené v § 18 ods. 1 a 2 zákona o advokácii.

Advokát aj napriek presvedčeniu o neúspešnosti a bezdôvodnosti odvolania je povinný rešpektovať a konať v súlade s pokynom klienta napriek tomu, že má výhrady k jeho účelnosti a hospodárnosti. V takomto prípade je advokát povinný klienta poučiť o prípadnom neúspechu odvolania, ale nezbavuje ho to povinnosti odvolanie podať, ak mu klient udelil takýto pokyn.

*Rozhodnutie II. odvol. disc. senátu SAK z 15. októbra 2014,
sp. zn. II.ODS-26/14:1025/2013*

*Rozhodnutie IV. disciplinárneho senátu SAK z 20. mája 2014,
sp. zn. DS IV.-104/13:1025/2013*

Dotknuté ustanovenia:

- § 18 ods. 1 a 2 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v platnom znení

Rozhodnutím II. odvolacieho disciplinárneho senátu SAK z 15. októbra 2014, sp. zn. II.ODS-26/14:1025/2013 v spojení s rozhodnutím IV. disciplinárneho senátu SAK z 20. mája 2014, sp. zn. DS IV.-104/13:1025/2013 bol disciplinárne obvinený advokát

uznaný za vinného

z disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 zákona o advokácii, pretože zavinene závažným spôsobom porušil povinnosti advokáta podľa § 18 ods. 1 a 2 zákona o advokácii,¹

tým, že

vo veci svojho klienta A. B. nepodal odvolanie voči rozsudku okresného súdu zo dňa 19. 11. 2012,

za čo mu bolo uložené

podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o advokácii disciplinárne opatrenie – **peňažná pokuta** vo výške **100 eur**.

Podľa § 57 ods. 5 zákona o advokácii bola disciplinárne obvinenému advokátovi uložená povinnosť zaplatiť na účet SAK paušálne náklady disciplinárneho konania vo výške 352 eur v lehote do 15 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Z odôvodnenia:

Predseda Revíznej komisie SAK podal proti disciplinárne obvinenému návrh na začatie disciplinárneho konania z dôvodu porušenia povinností advokáta podľa § 18 ods. 1 a 2 zákona o advokácii na základe sťažnosti sťažovateľa A. B.²

Rozhodnutím IV. disciplinárneho senátu SAK z 20. mája 2014, sp. zn. DS IV.-104/13:1025/2013 disciplinárny senát uznal disciplinárne obvineného za vinného z disciplinárneho previnenia na skutkovom základe, že disciplinárne obvinený vo veci svojho klienta A. B. nepodal odvolanie voči rozsudku okresného súdu zo dňa 19. 11. 2012, za čo mu podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o advokácii uložil disciplinárne opatrenie vo forme peňažnej pokuty vo výške 100 eur a zároveň povinnosť zaplatiť SAK trovy konania vo výške 352 eur.

Disciplinárny senát na základe vykonaného dokazovania zistil, že sťažovateľ podal na disciplinárne obvineného sťažnosť, v ktorej namietal nedostatky postupu disciplinárne obvineného v jeho právnej veci. Sťažovateľ tvrdil, že po doručení

ní rozsudku okresného súdu, ktorým bolo rozhodnuté v jeho neprospech, mu disciplinárne obvinený na stretnutí v jeho kancelárii dňa 29. 11. 2012 navrhol, aby vo veci nepodávali odvolanie a zároveň mu odovzdal originál rozsudku, na ktorý vyznačil dátum doručenia 21. 11. 2012. Po porade so súrodencami sa sťažovateľ rozhodol, že odvolanie chce podať a za účelom udelenia pokynu disciplinárne obvinenému sa s ním pokúšal kontaktovať, čo sa mu podarilo až dňa 6. 12. 2012 formou SMS správy, v ktorej mu disciplinárne obvinený oznámil, že on odvolanie nepodá. Na preukázanie svojich tvrdení sťažovateľ predložil výpis preukazujúci obsah SMS komunikácie zo dňa 6. 12. 2012 medzi ním a disciplinárne obvineným ako aj svoje čestné vyhlásenie o priebehu stretnutia s disciplinárne obvineným dňa 29. 11. 2012. Po tejto odpovedi disciplinárne obvineného sťažovateľ podal proti predmetnému rozsudku odvolanie sám dňa 6. 12. 2012, ktorý na základe dátumu doručenia, vyznačeným disciplinárne obvineným považoval za posledný deň lehoty na podanie odvolania. Zároveň sťažovateľ predložil aj predmetný rozsudok okresného súdu zo dňa 19. 11. 2012 a uznesenie krajského súdu zo dňa 28. 2. 2013, ktorým bolo jeho odvolanie odmietnuté ako oneskorene podané.

Disciplinárne obvinený vo svojom vyjadrení k sťažnosti zo dňa 19. 6. 2013 uviedol, že on v žiadnom prípade neodmietol podať odvolanie proti predmetnému rozsudku. Potvrdil uskutočnenie porady s klientom po vyhlásení a prevzatí rozsudku v advokátskej kancelárii za účelom jeho oboznámenia so stavom konania s tým, že klientovi vysvetlil svoje stanovisko k podaniu odvolania. Disciplinárne obvinený ďalej uviedol, že po dlhom rozhovore klienti pochopili jeho argumenty s tým, že disciplinárne obvinený nebude podávať odvolanie proti predmetnému rozsudku a zároveň právne zastupovanie v tejto veci ukončil, o čom malo podľa jeho názoru svedčiť odovzdanie originálu predmetného rozsudku. Na týchto svojich tvrdeniach disciplinárne obvinený zotrval aj vo svojom písomnom vyjadrení k návrhu na začatie disciplinárneho konania.

Disciplinárny senát sa nestotožnil s obranou disciplinárne obvineného o skončení právneho zastupovania disciplinárne obvineným na základe faktického odovzdania rozsudku okresného súdu, keď z výpovede sťažovateľa ako aj listinných dôkazov zistil, že k ukončeniu zastupovania došlo na základe výpovede sťažovateľa zo dňa 6. 2. 2013, zaslanej disciplinárne obvinenému.

Disciplinárny senát ďalej v odôvodnení svojho rozhodnutia zdôraznil, že advokát je povinný postupovať a riadiť sa podľa pokynov klienta za predpokladu, že pokyny klienta nie sú v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi a len v tomto prípade nie je nimi viazaný, pričom o tejto skutočnosti klienta vhodným spôsobom poučí. V danom prípade takýto dôvod, pri ktorom advokát nie je viazaný pokynmi klienta, podľa záverov disciplinárneho senátu a s ohľadom na predmet prípadu nenastal. Disciplinárne obvinený bol viazaný pokynmi klienta. Disciplinárne obvinený na svoju obranu argumentoval ukončením poskytovania právneho zastupovania – poskytovania právnej pomoci, avšak v tomto prípa-

de nedošlo faktickým odovzdaním rozsudku sťažovateľovi k ukončeniu právneho zastupovania. Disciplinárne obvinený v rámci vykonaného dokazovania nepredložil listinu – právny úkon preukazujúci ukončenie právneho zastupovania, a to buď dohodou so sťažovateľom alebo jednostranným úkonom zo strany disciplinárne obvineného alebo sťažovateľa. Rovnako tak nebol disciplinárne obvineným predložený protokol, prípadne iný doklad, ktorý by preukazoval ukončenie právneho zastupovania a vrátenia spisového materiálu klientovi.

Disciplinárny senát dospel k záveru, že advokát, ktorý nepodá odvolanie voči rozhodnutiu prvostupňového súdu napriek tomu, že ho o to klient výslovne žiada, dopúšťa sa disciplinárneho previnenia, pretože takýmto konaním porušuje § 18 ods. 1 zákona o advokácii. Odvolanie predstavuje riadny opravný prostriedok proti rozhodnutiu prvostupňového súdu a je závažným procesným úkonom, prostredníctvom ktorého klient realizuje svoje dispozičné oprávnenie disponovať s konaním. Advokát aj napriek presvedčeniu o neúspešnosti a bezdôvodnosti odvolania je povinný rešpektovať a konať v súlade s pokynom klienta napriek tomu, že má výhrady k jeho účelnosti a hospodárnosti. V takomto prípade je advokát povinný klienta poučiť o prípadnom neúspechu odvolania, ale nezbavuje ho to povinnosti odvolanie podať, ak mu klient udelil takýto pokyn.

Pri rozhodovaní o druhu a výmere disciplinárneho opatrenia disciplinárny senát v neprospech disciplinárne obvineného vyhodnotil závažnosť rozsahu a povahy porušenej povinnosti s poukazom na nerešpektovanie výslovného pokynu klienta. V prospech disciplinárne obvineného vyhodnotil skutočnosť, že disciplinárne obvinený nebol dosiaľ disciplinárne trestaný ako aj jeho aktívny prístup k veci. Disciplinárny senát uzavrel, že je viac skutočností v prospech disciplinárne obvineného ako v jeho neprospech, a preto mu uložil peňažnú pokutu vo výške 100 eur.

Proti tomuto rozhodnutiu disciplinárneho senátu podal v zákonnej lehote odvolanie disciplinárne obvinený advokát, pretože sa cítil nevinným. Súladne so svojimi predchádzajúcimi podaniami tvrdil, že po prevzatí písomného vyhotovenia rozsudku zo dňa 19. 11. 2012 sa so sťažovateľom, ako jedným zo svojich klientom v danej veci stretol, vysvetlil mu svoje stanovisko, podľa ktorého odvolanie z právnych dôvodov nebolo potrebné podať a odoslal klientovi originál prvostupňového rozhodnutia. Nadobudol dojem, že klient súhlasí s jeho názorom a vydaním originálu plnomocenstva považoval právne zastúpenie za skončené.

II. odvolací disciplinárny senát SAK svojím rozhodnutím z 15. októbra 2014, sp. zn. II.ODS-26/14:1025/2013 podľa § 59 ods. 2 zákona o advokácii v spojení s § 34 Disciplinárneho poriadku SAK napadnuté rozhodnutie ako vecne správne potvrdil.

Odvolací senát sa stotožnil s právnymi závermi prvostupňového senátu ako aj s vyhodnotením dôkaznej situácie a zároveň zdôraznil, že ak disciplinárne obvinený dostal, hoc aj v posledný deň lehoty, pokyn od klienta na podanie odvolania vo veci, tento pokyn mal splniť. Ak tak neurobil, dopustil sa

disciplinárneho previnenia tak, ako to ustálil IV. disciplinárny senát. S ohľadom na to odvolací senát rozhodnutie prvostupňového senátu potvrdil.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom.

Poznámky

1 § 18 ods. 1 zákona o advokácii:

„Advokát je povinný pri výkone advokácie chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta a riadiť sa jeho pokynmi. Ak sú pokyny klienta v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi, nie je nimi viazaný. O tom klienta vhodným spôsobom poučí.“

§ 18 ods. 2 zákona o advokácii:

„Advokát je povinný pri výkone advokácie postupovať s odbornou starostlivosťou, ktorou sa rozumie, že koná čestne, svedomito, primeraným spôsobom a dôsledne využíva všetky

právne prostriedky a uplatňuje v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia považuje za prospešné. Pritom dbá na účelnosť a hospodárnosť poskytovaných právnych služieb.“

2 Predmetom návrhu na začatie disciplinárneho konania bol aj skutok, ktorý spočíval v tom, že dňa 29. 11. 2012 odovzdal svojmu klientovi originál rozsudku okresného súdu zo dňa 19. 11. 2012, ktorý mu bol doručený 20. 11. 2012, s vyznačením dátumu 21. 11. 2012, hoci na doručke súdu uviedol 20. 11. 2012, v dôsledku čoho bolo odvolanie jeho klienta odmietnuté ako podané oneskorene.

Rozhodnutím IV. disciplinárneho senátu SAK z 20. mája 2014, sp. zn. DS IV.-104/13:1025/2013 bol disciplinárne obvinený advokát v tejto časti spod návrhu na začatie disciplinárneho konania oslobodený, pretože nebolo dokázané, že sa skutok stal.

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala

Mgr. Tatiana Frištková
advokátska koncipientka

Zastupovať, alebo nezastupovať...

Správa Centra právnej pomoci za rok 2014

Členovia Rady Centra právnej pomoci sa v uplynulom roku na svojich zasadnutiach venovali problémom, ktoré patria do jej pôsobnosti. Predovšetkým bolo potrebné upraviť rokovací poriadok, ktorý bol nedokonalý a neplnil svoj účel. Počas celého roka, i mimo riadnych zasadnutí, sa venovali otázkam priznávania právnej pomoci aj právnickým osobám, koncepcii centra a otázkam smerujúcich k advokátskemu stavu. Členovia Rady vyslovili jednoznačné presvedčenie, že by bolo prospešné navrátiť sa k vytvoreniu osobitného zoznamu advokátov, aby nebol narušený systém poskytovania právnej pomoci zo strany štátu, vzhľadom na to, že súdy už nemôžu ustanovovať advokátov. Pričom nemožno opomenúť, že súdy ustanovovali advokátov zo všetkých advokátov zapísaných v zoznamoch vedených SAK.

Pozornosť venovali otázke vyhodnotenia bezúspešnosti sporu v zmysle zákona, kedy Centrum zastupuje klientov v konaniach pred súdmi o nepriznaní právnej pomoci Centrom. Prax ukázala, že toto ustanovenie je „nadbytočné“, pretože v prípadoch rozhodnutia Centra o nepriznaní právnej pomoci, keď žiadateľ nie je schopný splniť v konaní pred Centrom preukázanie takých skutkových okolností, na základe ktorých Centrum dospeje k záveru, že vo veci klienta možno vylúčiť zrejmu bezúspešnosť sporu a následnom súdnom konaní súdy rozhodujú tak, že všetky súdne rozhodnutia sú v prospech žiadateľov s odôvodnením, že by im bol inak odopretý prístup k súdu. Toto zákonné ustanovenie je potrebné upraviť tak, aby nevznikali zbytočné spory.

Doteraz nikdy neboli nominovaní všetci zástupcovia Rady v zmysle zákona, v minulom roku aj v tomto smere prišlo k náprave a Rada mohla pracovať v plnom obsadení. Na júnovom zasadnutí, ktorého hlavným bodom programu bola prezentácia projektu ESMO vedúcou služobného úradu MS SR p. Vrobelovou sme jednotne vyslovili pochybnosť ústavnosti zavedenia ESMO v civilnej oblasti, zatiaľ je CPP z projektu vyňaté.

Riaditeľka Centra právnej pomoci JUDr. Nikitinová informovala, že Centrum intenzívne zhromažďuje podnety na novelu Zákona z regionálnych kancelárií, zároveň vyzvala na predloženie podnetných návrhov aj našu komoru. Zákondarca aj minulý rok zákonom č. 307/2014 Z. z. rozšíril vecnú pôsobnosť Centra o poskytovanie právnej pomoci oznamovateľovi protispoločenskej činnosti v konaniach súvisiacich s podaním oznámenia okrem trestného konania a konania o správnom delikte a osobe, voči ktorej bola pozastavená účinnosť pracovnoprávneho úkonu podľa osobitného predpisu v konaniach súvisiacich s podaním návrhu na nariadenie predbežného opatrenia. Je teda predpoklad, že počet žiadateľov o poskytnutie právnej pomoci sa opätovne zvýši.

Centrum v rámci rozhodovania o priznaní nároku rozhoduje aj o forme poskytovania právnej pomoci. V porovnaní s rokom 2013 prišlo k nárastu oprávnených osôb, ktorým bol priznaný nárok na poskytnutie právnej pomoci. Vo vzťahu k advokátom eviduje informácie o aktuálnych problémoch a dokáže účinným spôsobom zabezpečiť samotnú realizáciu poskytovania právnej pomoci týmto osobám, predovšetkým advokátmi. Medzi advokátmi môžeme definovať 2 skupiny:

- a) advokáti, ktorí majú záujem o zastupovanie;
- b) advokáti, ktorí záujem o zastupovanie nemajú.

Ad a)

Advokáti zaradení do tejto skupiny majú väčšinou výhrady voči tomu, že Centrum poveruje zastupovaním stále tých

istých advokátov – ide o telefonické výhrady, i napriek tomu, že som niekoľkokrát žiadala o označenie kancelárie Centra a mena advokáta, konkretizovať nikto nechce a Centrum takúto evidenciu nevedie. Ak teda nevieme, kto tak postupuje, len veľmi ťažko môžeme docieľiť ideálny stav. Máme prísľub, že evidenciu Centrum začne robiť a bude nám informácie poskytovať.

Advokáti zaradení v tejto skupine majú tiež výhrady voči tomu, že v sporoch zastupujú aj právnici Centra – k výhradám týchto kolegov si dovoľujem uviesť, že je to len minimálny počet prípadov, kde k takému zastupovaniu prichádza predovšetkým z časových dôvodov (najčastejšie termín pojednávania, kde by sa nestihlo administratívne zabezpečiť advokáta), tiež nie sú výnimočné prípady, kedy si žiadatelia vyslovene želajú právnika centra. Nakoniec, štatistická tabuľka uvedená vo výročnej správe definuje presné čísla, vyberám z nej a pre porovnanie uvádzam rok 2013:

Právnik centra: 454 (v roku 2013 – 619)
Advokát: 3 002 (v roku 2013 – 2576)
Mediátor: 9 (v roku 2013 – 16)

Adekvátne k počtu advokátov bola vyplatená aj náhrada trov právneho zastúpenia, ktorá je za uplynulý rok 309 408 eur (v roku 2013 to bolo 241 588,13 eur).

Ad b)

Z dôvodu zachovania lehôt kancelárie Centra ešte pred tým (a to vo väčšine prípadov), ako Centrum vydá rozhodnutie o nároku na poskytnutie právnej pomoci kontaktuje advo-

káta a ak sa tento vyjadrí, že záujem nemá, oslovia ďalšieho v poradí. K takémuto postupu sa Centrum rozhodlo pristúpiť aj preto, aby nenastala situácia, že žiadateľovi o poskytnutie právnej pomoci ex lege zanikne priznaný nárok na právnu pomoc a Centrum právnu pomoc odníme v zmysle § 14 ods. 1 písm. c) zákona 327/2005 Z. z. (čo pre žiadateľa rozhodne nie je príjemné a nerobí nám to dobré meno).

S poľutovaním musím konštatovať, že u mnohých advokátov abscentuje primárna znalosť poskytovania právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi, k týmto situáciám prichádza a žiadatelia úplne zbytočne strácajú nárok na určenie iného advokáta. Po priznaní nároku na právnu pomoc a ustanovení advokáta má žiadateľ 3 mesiace, aby po právoplatnosti rozhodnutia udelil advokátovi plnú moc a uzavrel s ním zmluvu o poskytovaní právnych služieb. Ak je nečinný aj žiadateľ aj advokát, k takýmto situáciám často prichádza, žiadatelia strácajú nárok na určenie iného advokáta.

Aj s ohľadom na množstvo problémov, ktoré vznikajú v členskej základni pri poskytovaní právnej pomoci osobám v hmotnej núdzi a najmä v snahe vyvolať diskusie medzi členskou základňou sme v uplynulom roku iniciovali články v *Bulletine slovenskej advokácie*, jednak zo strany zamestnancov Centra a jednak z našich radov. Verím, že prispeli k vyjasneniu sporných názorov. Samozrejme, každý podnet, prípadne diskusia je vítaná.

Kompletná výročná správa je dostupná na webovej stránke CPP.

JUDr. Mária Chrenková
členka Rady CPP

Advokácia v spomienkach advokátov

Predsedsníctvo SAK dáva do pozornosti všetkým advokátom, že v knižnici komory sú k dispozícii posledné výtlačky reprezentatívnej veľkoformátovej publikácie v tvrdej väzbe, ktorá na vyše 300 stranách formou rozhovorov s kolegami advokátmi mapuje dianie v advokácii v časovom horizonte od začiatku 70. rokov minulého storočia až po dnešok.

Zvýhodnená cena pre advokátov 10 eur

Kontakt: PhDr. Ondrišová, tel.: 0903 600 805, ondrisova@sak.sk

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ ČAK

Povinnosť advokáta dostaviť sa na hlavné pojednávanie v prípade povinnej obhajoby

Advokát, ktorý sa v prípade povinnej obhajoby opakovane bez ospravedlnenia nedostaví na hlavné pojednávanie a tým ho zmarí, zásadným spôsobom porušuje svoje povinnosti, koná nesvedomito a porušuje aj povinnosť zachovávať voči súdu náležitú úctu a zdvorilosť.

Rozhodnutie odvolacieho disciplinárneho senátu ČAK z 19. februára 2008, sp. zn. K 74/04¹

Dotknuté ustanovenia:

- § 16 ods. 1 a 2, § 17 zákona č. 85/1996 Sb., o advokácii
- čl. 4 ods. 1, čl. 6 ods. 2 a čl. 17 ods. 1 uznesenia predstavenstva Českej advokátskej komory č. 1/1997 Vestníka zo dňa 31. 10. 1996, ktorým sa stanovujú pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže advokátov Českej republiky (etický kódex) v platnom znení (ďalej len „Pravidlá profesionálnej etiky“)
- **obdobné ustanovenia slovenských právnych predpisov:** § 18 ods. 2,² ods. 3³ zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii v platnom znení, § 5 ods. 1⁴ a § 38⁵ Advokátskeho poriadku SAK zo dňa 15. 6. 2013

Rozhodnutím odvolacieho disciplinárneho senátu ČAK z 19. februára 2008 v spojení s rozhodnutím disciplinárneho senátu disciplinárnej komisie ČAK z 23. mája 2005, sp. zn. 74/04 disciplinárne obvinený advokát uznaný za vinného z disciplinárneho previnenia, ktorého sa dopustil

tým, že

v trestnej veci svojho klienta T. L., u ktorého išlo o prípad povinnej obhajoby, v konaní vedenom na krajskom súde sa bez riadneho ospravedlnenia nedostavil na hlavné pojednávanie, nariadené na deň 18. 11. 2003 a 27. 1. 2004, hoci bol o termíne jeho konania riadne upovedomený, čím tieto pojednávania zmaril,

čím porušil

§ 16 ods. 1 a 2⁶ a § 17⁷ zákona o advokácii v spojení s čl. 4 ods. 1,⁸ čl. 6 ods. 2⁹ a čl. 17 ods. 1¹⁰ Pravidiel profesionálnej etiky.

Podľa § 32 ods. 3 písm. c) zákona o advokácii disciplinárne obvinenému za to bolo uložené disciplinárne opatrenie – **peňažná pokuta vo výške 100 000 Kč.**

Z odôvodnenia:

Disciplinárny žalobca podal proti disciplinárne obvinenému disciplinárnu žalobu pre skutok uvedený vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Disciplinárne obvinený na svoju obhajobu uviedol, že predmetná vec je súdená už od roku 2002 a je v nej viac ako 32 obžalovaných a vec sa prejednávala nepretržite asi 60 dní, pričom v prípade prvej neúčasti bol náhle hospitalizovaný pre bolesti chrbta. Disciplinárne obvinený tvrdil, že potvrdenie o pracovnej neschopnosti doručil sťažovateľovi. Druhú neúčast disciplinárne obvinený odôvodnil svojou hospitalizáciou z dôvodu vysokého krvného tlaku, pričom túto skutočnosť oznámil svojej kancelárii, ktorá následne informovala aj sťažovateľa. Ďalej uviedol, že po tom, čo mu bolo doručené uznesenie krajského súdu o jeho vylúčení z obhajovania obvineného, proti tomuto uzneseniu podal opravný prostriedok, na základe ktorého bolo uvedené rozhodnutie nadriadeným súdom zrušené. Preto považoval túto záležitosť za vyriešenú a očakával späť vzatie sťažnosti sťažovateľa, čo sa však nestalo. Disciplinárne obvinený zdôraznil, že okrem týchto dvoch prípadov, ktoré boli zapríčinené akútnym zhoršením jeho zdravotného stavu, bol vždy prítomný na hlavnom pojednávaní alebo zaistil substitúciu. Podľa jeho názoru priebeh hlavného pojednávania nezmaril, pretože sa nedostavili predvolaní svedkovia. Disciplinárne obvinený neskôr uviedol, že v prvom prípade absencie si nedal vystaviť potvrdenie o pra-

covnej neschopnosti a v druhom prípade ho síce vystavené mal, ale dávky neuplatňoval.

Rozhodnutím disciplinárneho senátu disciplinárnej komisie ČAK z 23. mája 2005, sp. zn. 74/04 bol disciplinárne obvinený uznaný za vinného z disciplinárneho previnenia v súlade s podanou disciplinárnou žalobou, za čo mu podľa § 32 ods. 3 písm. d) zákona o advokácii bolo uložené disciplinárne opatrenie – dočasný zákaz výkonu advokácie na dobu dvoch rokov a zároveň povinnosť nahradiť trovy disciplinárneho konania.

Disciplinárny senát v odôvodnení tohto rozhodnutia uviedol, že na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru, že disciplinárne obvinený svojím konaním porušil svoju povinnosť chrániť a presadzovať práva a oprávnené záujmy svojho klienta a že pri výkone advokácie nekonal čestne a svedomito, keď nedodržiaval pravidlá profesionálnej etiky, ukladajúce mu povinnosť všeobecne poctivým, čestným a slušným správaním prispievať k dôstojnosti a vážnosti advokátskeho stavu a voči sudcom zachovávať náležitú úctu, čo je považované za zásadnú povinnosť advokáta. Svoju neprítomnosť na hlavom pojednávaní v dňoch 18. 11. 2003 a 27. 1. 2004 riadne neospravedlnil. Potvrdenie o pracovnej neschopnosti si v prvom prípade nedal vystaviť, hoci vo svojich vyjadreniach najprv uvádzal, že toto potvrdenie doručil sťažovateľovi, neskôr však uviedol, že si ho vôbec nedal vystaviť. V druhom prípade neúčasti na hlavnom pojednávaní disciplinárne obvinený sľúbil predložiť potvrdenie o pracovnej neschopnosti disciplinárnemu senátu, čo však neurobil, napriek tomu, že z tohto dôvodu bolo pojednávanie disciplinárneho senátu odročené na neskorší termín.

Disciplinárny senát preto dospel k záveru, že disciplinárne obvinený svoju obhajobu nepreukázal. Konanie disciplinárne obvineného posúdil senát ako závažné porušenie povinností advokáta podľa § 16 ods. 1, 2 a § 17 zákona o advokácii v spojení s čl. 4 ods. 1, čl. 6 ods. 2 a čl. 17 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky.

Pri rozhodovaní o disciplinárnom opatrení disciplinárny senát vychádzal zo skutočnosti, že predmetný skutok bol v konaní preukázaný a vzhľadom na závažnosť tohto opakovaného konania ako aj na to, že disciplinárne obvinený už bol v minulosti disciplinárne odsúdený s uložením pokuty vo výške 60 000 Kč, rozhodol disciplinárny senát, že v danom prípade je primerané uloženie disciplinárneho opatrenia vo forme dočasného zákazu výkonu advokácie po dobu dvoch rokov.

Proti tomuto rozhodnutiu podal disciplinárne obvinený odvolanie s tým, že ho dodatočne odôvodní v lehote 14 dní, čo však neurobil.

Rozhodnutím odvolacieho disciplinárneho senátu z 19. februára 2008, sp. zn. K 74/04 bolo napadnuté rozhodnutie disciplinárneho senátu vo výroku o vine potvrdené a vo výroku o uloženom disciplinárnom opatrení zrušené s tým, že disciplinárne obvinenému bola uložená podľa § 32 ods. 3 písm. c) zákona o advokácii pokuta vo výške 100 000 Kč.

Odvolací disciplinárny senát s ohľadom na to, že podané odvolanie nebolo odôvodnené, vychádzal pri preskúmaní napadnutého rozhodnutia z obsahu listinných materiálov

v disciplinárnom spise a na ich základe dospel k záveru, že disciplinárna žaloba bola proti disciplinárne obvinenému podaná oprávnene s tým, že v otázke viny dospel k rovnakým záverom ako senát prvého stupňa.

Vo vzťahu k uloženému disciplinárnemu opatreniu odvolací disciplinárny senát však dospel k záveru, že uložené disciplinárne opatrenie sa javí ako neprimerane prísne, najmä s ohľadom na skutočnosť, že disciplinárne obvinený sa tohto disciplinárneho previnenia dopustil ešte v roku 2004. Od tej doby uplynul už pomerne dlhý čas s tým, že vo vzťahu k disciplinárne obvinenému postačuje uloženie miernejšieho disciplinárneho opatrenia vo forme citeľnej a primeranej pokuty. Disciplinárny senát prihliadol znovu aj k zisteným osobným a majetkovým pomerom disciplinárne obvineného.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom

Poznámky

1 preložené a spracované z publikácie Bulletin advokácie – Sbírnka kárných rozhodnutí České advokátní komory 2008–2009 (zvláštní číslo/květen 2010). Česká advokátní komora, Praha 2010, s. 42 – 45

2 § 18 ods. 2 slovenského zákona o advokácii:

„Advokát je povinný pri výkone advokácie postupovať s odbornou starostlivosťou, ktorou sa rozumie, že koná čestne, svedomito, primeraným spôsobom a dôsledne využíva všetky právne prostriedky a uplatňuje v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia považuje za prospešné. Pritom dbá na účelnosť a hospodárnosť poskytovaných právnych služieb.“

3 § 18 ods. 3 slovenského zákona o advokácii:

„Advokát postupuje pri výkone advokácie tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu. V záujme toho je povinný dodržiavať pravidlá profesijnej etiky a iné pravidlá, ktoré určuje predpis komory.“

4 § 5 ods. 1 Advokátskeho poriadku SAK:

„Pri poskytovaní právnych služieb je prvoradý záujem klienta. Jeho oprávnené záujmy majú prednosť pred inými záujmami advokáta, ako aj pred jeho ohľadom na iných advokátov.“

5 § 38 Advokátskeho poriadku SAK:

„Advokát vystupuje voči súdom a úradom tak, aby nenarušil svoju nezávislosť. Správa sa k nim slušne a korektne. Obsahom svojich písomných, ústnych a iných prejavov a svojím vystupovaním vrátane celkovej úpravy zovňajšku prispieva k dôstojnosti a vážnosti úkonov, na ktorých sa zúčastňuje, ako aj k vážnosti advokátskeho povolania.“

6 § 16 ods. 1 českého zákona o advokácii:

„Advokát je povinný chrániť a presadzovať práva a oprávnené záujmy klienta a riadiť sa jeho pokynmi. Pokynmi klienta však nie je viazaný, ak sú v rozpore s právnymi alebo stavovskými predpismi; o tom je advokát povinný klienta primerane poučiť.“

§ 16 ods. 2 českého zákona o advokácii:

„Pri výkone advokácie je advokát povinný jednať čestne a svedomito; je povinný využívať dôsledne všetky zákonné prostriedky a v ich rámci uplatniť v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia pokladá za prospešné.“

7 § 17 českého zákona o advokácii:

„Advokát postupuje pri výkone advokácie tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu; za tým účelom je najmä povinný dodržiavať pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže. Pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže stanoví stavovský predpis.“

8 čl. 4 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky:

„Advokát je všeobecne povinný poctivým, čestným a slušným chovaním prispievať k dôstojnosti a vážnosti advokátskeho stavu.“

9 čl. 6 ods. 2 Pravidiel profesionálnej etiky:

„Oprávnené záujmy klienta majú prednosť pred vlastnými záujmami advokáta i pred jeho ohľadom na iných advokátov.“

10 čl. 17 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky:

„Voči súdom, rozhodcovským orgánom, orgánom verejnej správy a iným orgánom, ktoré rozhodujú v právnych veciach ako aj voči osobám, ktoré plnia ich úlohy, je advokát povinný zachovávať náležitú úctu a zdvorilosť.“

Právnu vetu a rozhodnutie preložila a spracovala
Mgr. Tatiana Frištková
advokátska koncipientka

Bulletin advokacie prináša...

Vyberáme z dvojčísła 1-2/2015 českého Bulletinu advokacie

Predseda Českej advokátskej komory JUDr. Martin Vychopenš v **Úvodníku** sumarizuje rok 2014, opätovne kriticky hodnotí zmeny českej advokátskej tarify, pripomína začiatok prác na novom civilnom aj trestnom procesnom kódexe a tiež iniciatívu ČAK k zmene zákona o advokácii a skúšobného poriadku.

V **Aktualitách** číslo sumarizuje galavečer Právnik roka s uvedením laureátov cien sv. Iva v jednotlivých kategóriách a informácie o uvedení JUDr. Pavla Rychetského, predsedu Ústavného súdu ČR, do Právnickej siene slávy a prináša aj rozhovor s novým viceprezidentom IBA (Medzinárodnej advokátskej komory), JUDr. Martinom Šolcom.

Časť **Z judikatúry** obsahuje rozsudok Najvyššieho správneho súdu z 28. 2. 2014, č. j. 5 Afs 90/2012 k dodržaniu podmienok dotácie z fondov Európskej únie, nález Ústavného súdu ČR z 30. 9. 2014, sp. zn. II. ÚS 2121/14 k problematike vyživovacej povinnosti k tzv. večným študentom. Z európskej judikatúry je uvedený rozsudok S. A. S. proti Francúzsku (č. 43835/11) z 1. júla 2014 k zákazu zahaľovania tváre.

V Rubrike **Z odbornej literatúry** sú obsiahnuté recenzie publikácií *Vzory rozhodnutí a úkonů soudů všech stupňů v občanském soudním řízení a v soudním řízení správním včetně zvláštních řízení soudních* (M. Škárová a kol.), *Zákon o obchodních korporacích. Komentář* (J. Lasák, J. Pokorná, Z. Čáp, T. Doležil a kol.), *Trestní právo Evropské unie* (J. Jelínek, T. Gřivna, J. Herczeg, J. Návrtilová, A. Sykorová a kol.), *Pojištění v novém občanském zákoníku. Komentář. § 2 756 – 2 872* (L. Jandová, P. Šlauf, J. Svejkovský) a *Brodyho testament* (P. Ritter).

Z iných periodík číslo obsahuje rešerše článkov *K prvej vete občianskeho zákonníka: prolegoména ku každému budúceho komentáru občianskeho zákonníka* (K. Eliáš, Právnik č. 6/2014), *Intertemporalita plnej moci* (R. Ruban, Právni rozhledy č. 17/2014), *Zrieknutie sa dedičského práva* (M. Muzikář, Ad Notam č. 4/2014), *Žaloby medzi manželmi za trvania manželstva* (K. Svoboda, Právni rozhledy č. 18/2014), *K platnosti zmluvy o zriadení vecného bremena cesty* (E. Dobrovolná, Právni rozhledy č. 18/2014), *Najvyšší súd České republiky: Právo spoločníka na informácie* (L. Balýová, Obchodně-právní revue č. 7-8/2014).

Časť **Z českej advokácie** obsahuje rozhodnutie odvolacieho kárneho senátu kárnej komisie ČAK zo 14. februára 2014, sp. zn. 115/2013, podľa ktorého je *kárnym previnením, ak advokát bývalému klientovi nevydá doklady a vyúčtovanie*.

V časti **Z Európy** číslo prináša okrem iného prehľad právnej úpravy bezúhonnosti ako podmienky pre zápis do zoznamu advokátov vo vybraných štátoch Európskej únie.

Príspevky z odbornej teórie a praxe sú venované nasledovným problémom:

prof. JUDr. Ivo Telec, CSc.

Zakázané ťaženie a nebezpečná situácia na elektronických úložiskách dát

Autor sa v príspevku zaoberá použiteľnosťou nového českého občianskeho zákonníka na riešenie súkromnoprávných problémov vyskytujúcich sa v sieti elektronických komunikácií spojených s elektronickými úložiskami dát.

Mgr. MgA. Jakub Míšek, Mgr. Jakub Harašta Analýza praktických dopadov rozhodnutia Súdneho dvora EÚ vo veci Google Spain

Článok sa v rámci analýzy venuje zásadnému rozhodnutiu na poli ochrany osobných údajov v prostredí internetu. Venuje sa stavu vedúcemu k podaniu predbežnej otázky, riešeniu otázky, či je vyhľadávač správcom osobných údajov, ako aj praktickému použitiu rozhodnutia. V závere autori poznamenávajú, že zmazanie odkazu internetovým vyhľadávateľom nespôsobuje zánik informácie v prostredí internetu a stále je možný internetový prístup k informácii.

JUDr. Tomáš Plíhal

Časté chyby pri podávaní návrhov na zápis do verejných registrov právnických a fyzických osôb

Autor z pohľadu vyššieho súdneho úradníka pôsobiaceho na Krajskom súde nadväzuje na predchádzajúce články venované problematike a upozorňuje na nové chyby, ku ktorým v praxi registrových súdov dochádza. Týkajú sa napr. prvých zápisov spolkov do spolkového registra, prispôsobenia stanov spoločností vlastníkov jednotiek novému českému občianskemu zákonníku, prispôsobovaniu stavu zápisu vo verejnom registri požiadaviek zákona o verejných registroch právnických a fyzických osôb, listín, ktoré sa zakladajú do zbierky listín vedenej registrovým súdom.

JUDr. Ladislav Jouza

Výpoveď pre nadbytočnosť

S ohľadom na skutočnosť, že spory týkajúce sa skončenia pracovného pomeru patria k najčastejším advokátmi zastupovaným sporom, článok sa venuje podmienkam nadbytočnosti pri výpovedi z pracovného pomeru, súvislosti výpovede s prácou, vzťahu zníženia pracovného úväzku a nadbytočnosti zamestnanca, forme výpovede, lehote pre uplatnenie neplatnosti, doručeniu výpovede a zmareniu doručenia.

JUDr. Martina Doležalová

Inštitút Med-Arb a jeho uplatnenie v českých podmienkach

Autorka akcentuje skutočnosť, že pri metóde Med-Arb rozhodca vystupuje ako právnik aj „sudca“. Objasňuje základné pojmy, približuje priebeh „Med-Arb“, venuje sa právnej podstate metódy Med-Arb, dôsledkom jej uplatnenia a zhrňa výhody a nevýhody tejto metódy.

Mgr. Petr Motyčka

Kárne konania advokátov, sudcov a štátnych zástupcov alebo meria sa všetkým rovnakým metrom?

Príspevok aj s odvolaním sa na vydanie Sbírkky kárných rozhodnutí za obdobie 2012-2013 Českou advokátskou komorou komparuje postih obdobných konaní sudcov a štátnych zástupcov. Venuje sa právnej úprave, približuje stručnú štatistiku, ako aj príklady z praxe. V závere porovnáva dôsledky kárných previnení advokátov, sudcov a štátnych zástupcov vedúce k nemožnosti výkonu povolania.

Vyberáme z čísla 3/2015 českého Bulletinu advokacie

Úvodník člena predstavenstva ČAK, JUDr. Jiřího Všeťčku, je venovaný zámeru českého ministra spravodlivosti predĺžiť povinnú prax advokátskeho koncipienta o prax, ktorá by mala byť absolvovaná na súde, pričom obdobný systém by mal fungovať aj opačne pre budúcich sudcov.

V rámci **Aktualít** sa periodikum venuje problematike domových prehliadok advokátov, možnostiam zapojenia ČAK do legislatívneho procesu v ČR a uverejňuje tiež pozvánku

na XXIII. konferenciu Karlovarské právnické dni spolu s anketovým lístkom súťaže o najlepší právnický časopis v ČR a SR.

Časť z **českej advokácie** obsahuje rozhodnutie kárneho senátu kárnej komisie ČAK zo 17. 1. 2014, sp. zn. K 97/2013, podľa ktorého je *kárnym previnením, ak advokát nepoužíva dátovú schránku k prijímaniu dokumentov od orgánov verejnej moci.*

Výber z **judikatúry** obsahuje uznesenie Najvyššieho súdu ČR z 27. 11. 2014, sp. zn. 29 Cdo 3919/2014 *k forme plnej moci na založenie spoločnosti s ručením obmedzeným* a nález Ústavného súdu z 30. 12. 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14 *ku komunikácii medzi rodičmi ako faktorom pri rozhodovaní o triedavej starostlivosti.*

V prehľade novej **odbornej literatúry** sú uverejnené recenzie publikácií *Ústavní právo. Casebook* (D. Kosař, M. Antoř, Z. Kühn, L. Vyhnaněk), *Funkce a místo právní odpovědnosti v recentním právním řádu* (A. Gerloch, K. Beran a kol.), *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentované vydání s důvodovou zprávou a souvisejícími předpisy* (Z. Kučera, J. Gaňo) a *Manželství* (R. Šínová, O. Šmíd a kol.).

Rešerše odborných článkov uverejnených v iných periodikách obsahujú článok *Nový zákon o štátnej službe z hľadiska jeho časovej pôsobnosti* (J. Kněžínek, Právní rozhledy č. 22/2014), *Advokátsky primus dnes a zajtra* (J. Šustová, Právní rozhledy č. 22/2014).

Príspevky z odbornej teórie a praxe sú venované nasledovným problémom:

prof. Ing. Vladimír Smejkal, CSc., LL.M.

Ochrana dát advokátov v elektronických úložiskách

Autor v úvode konštatuje zvyšujúci záujem príslušných orgánov na vykonávaní prehliadok u advokátov, pričom kým v roku 2013 sa vykonalo 27 prehliadok za prítomnosti zástupcu ČAK, v roku 2014 ich bolo 25. Osobitne sa v jednotlivých kapitolách článku venuje nosičom informácií, miestu výkonu advokácie, základným modelom spracovania dát, bezpečnosti a ochrane dát advokáta, minimálnym opatreniam pre zabezpečenie kancelárií, zabezpečeniu dát heslom. V závere uvádza základné odporúčania v súvislosti s ochranou dát.

JUDr. Michal Žížlavský

Testy insolvenčné: Pre koho a prečo?

Autor s odvolaním sa na knihu psychiatra Miroslava Plzáka s názvom *Tušení o lidské duši* používa nematematické vyjadrenie teórie hier na novinku v odbore insolvenčného práva – testy insolvenčné. Pomáha si konkrétnym prípadom bývalej českej najväčšej loterijnej spoločnosti Sazka, a. s.

doc. JUDr. Jiří Herczeg, Ph.D.

Legalizácia výnosov z trestnej činnosti

a zdanenie ziskov z neidentifikovateľných zdrojov

Príspevok predstavuje iniciatívu českého ministerstva financií upraviť preukazovanie pôvodu majetku v prípadoch, kedy vo významnej miere nezodpovedá deklarovaným príjmom poplatníka. V jednotlivých častiach analyzuje inštitút majetkového priznania, venuje sa návrhu zákona o priznaní k registrovanému majetku, slovenskej právnej úprave preuka-

zovania pôvodu majetku, ziskom z neidentifikovateľných zdrojov, zdaneniu nelegálne nadobudnutého majetku, relevantnej judikatúre Ústavného súdu ČR a zdaneniu prijatého úplatku.

Mgr. Petr Čížek

K forme plnej moci založení obchodnej korporácie alebo akú správu nám prináša uznesenie NS sp. zn. 29 Cdo 3919/2014

Príspevok rozoberá v názve citované uznesenie Najvyššieho súdu ČR z 29. novembra 2014, sp. zn. 29 Cdo 3919/2014, ktorým najvyšší súd k otázke formy plnej moci udelennej splnomocniteľom advokátovi na spísanie notárskej zápisnice o založení obchodnej korporácie vyložil, že takáto plná moc nemusí mať formu notárskej zápisnice, ale postačuje písomná forma s úradne overeným podpisom. Autor rozhodnutie vníma pozitívne, na rozdiel od jeho kritikov má za to, že nevedie k narušeniu právnych istôt, naopak, právne istoty posilňuje odbúraním akcentu na formálnu stránku veci a posilňovaním dôrazu na skutočný obsah konania, ktorý chceli účastníci svojím konaním docieľiť.

Mgr. Pert Coufalík

Niekoľko poznámok k náhrade nákladov konania v rozhodovacej praxi Najvyššieho súdu

Článok reaguje na zmenu dovolacieho konania v civilnom českom práve, ku ktorej došlo novelou českého občianskeho súdneho poriadku zákonom č. 404/2012 Sb. Venuje sa prípustnosti dovolania aj do výroku o náhrade nákladov konania, ústavnej konformite odôvodnení rozhodnutí o náhrade nákladov konania dovolacím súdom v prípade odmietnutia dovolania, analyzuje vybrané problémy rozhodovania o náhrade nákladov konania. V závere považuje za správne, aby sa dovolací súd problematikou náhrady nákladov konania zaoberal a zjednocoval rozhodovacu prax nižších súdov

a pri uvedení si uplatňovania majetkového cenzu pri dovolacom konaní.

JUDr. Ladislav Jouza

Právne konanie podľa o. z. – dôsledky pre pracovnoprávne vzťahy

Autor príspevku reaguje na skutočnosť, že nový český občiansky zákonník už nedefinuje pojem právne úkony, ktorý nahradil pojem právne konanie. Venuje sa jednotlivým ustanoveniam upravujúcim nový pojem vo vzťahu k platnosti, zastieraniu, dobrým mravom, prejavu, lehotám. V závere uvádza konkrétne príklady neplatnosti právneho konania.

JUDr. Daniela Kovářová

Striedavá starostlivosť velebená aj preklínaná

V úvodnej časti autorka venuje priestor histórii právnej úpravy zverenia dieťaťa do výchovy, následne uvádza súčasnú situáciu, venuje sa predpokladom funkčnosti striedavej starostlivosti, uvádza príklady, v ktorých je striedavá starostlivosť na mieste z pohľadu psychológov. Pred vyslovením záveru uvádza konkrétne rozhodnutia Ústavného súdu ČR k striedavej starostlivosti.

JUDr. Katarína Maisnerová ml.

Rovnosť účastníkov v exekučnom konaní v roku 2014

Vítazná práca kategórie Talent roku súťaže Právnik roku 2014
Zámerom článku je načrtnúť problematiku rovnosti účastníkov konania v exekučnom konaní, ktoré je svojou povahou osobitným vykonávacím konaním v oblasti civilného procesu a pojem rovnosti účastníkov má aj tu svoje jedinečné špecifiká. Autorka sa venuje pojmu účastník, osobitne pojmu rovnosti a pojmu rovnosti účastníkov, legislatívnym zmenám ovplyvňujúcim exekučné konanie a prelomeniu zásady rovnosti v ich dôsledku.

Spracoval JUDr. Peter Kalata
kancelária SAK

IV. ročník O pohár České a Slovenské advokacie v tenise deblových dvojic mužů a žen

POZVÁNKA

- Kde:** ve městě bývalého Markrabství Moravského, Země Moravskoslezské na Rosničce – kurtech Sokola Žabovřesky Brno, Jana Nečase 1
- Kdy:** 15. – 16. května 2015, prezence od 8:30 do 9:30 hod.
- Vklad:** 500 Kč (bude placeno v hotovosti při prezenci), ve vkladu zahrnuto: oběd v přílehlé restauraci Na Rosničce, večer náčelníkovo daňčí ragú, víno z Moravy a cimbál
- Příhlášky:** zasílejte na brno@bbv-ak.cz do 12. května 2015, výjimečně na místě samém.
- Kontakty:** brno@bbv-ak.cz, tel. 731 507 998, 731 507 999
JUDr. Jaroslav Brož, Marie Steyskalové 62, PSČ 616 00, Brno, signály a tamtamy z Wilsonova lesa (za příznivých podmínek)

Vše pod záštitou České advokátní komory - regionu Jižní Morava a ve spolupráci se Slovenskou advokátní komorou.

PS: V rámci debly mužů mohou hrát smíšené dvojice

DO VAŠEJ KNIŽNICE

Dějiny notářství v českých zemích

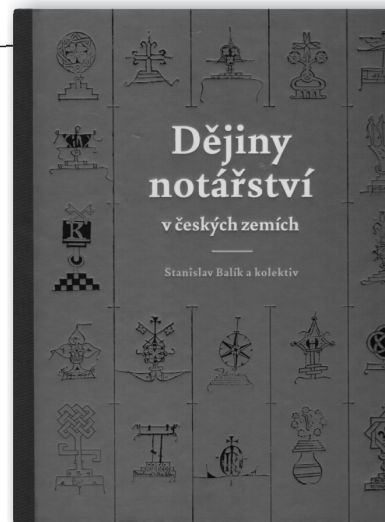
BALÍK, S. a kol.: **Dějiny notářství v českých zemích**
Notářská komora České republiky, Praha, 2014, 183 s.

Pred krátkym časom uzrelo v Čechách svetlo sveta dlho očakávané dielo *Dějiny notářství v českých zemích*. Obdobne ako na Slovensku vo vzťahu k dejinám slovenského notárstva aj v Českej republike toto dielo vydala notárska komora (v spolupráci s Národnou galériou v Prahe). Kvalitne graficky spracovaná publikácia s originálnou obálkou v prevažujúcej hnedej farbe doplnenej notárskymi signami verejných notárov je ďalším krokom pri mapovaní dejín právnických profesií v Českej republike (po diele venovanom dejinám českej advokácie). **Autorský kolektív** (opäť) vedený Stanislavom Balíkom tvorili: Márie Bláhová, Petra Krtková, Hana Šatánková, Ondřej Holub, Karel Wawerka, Vít Vlnas, Barbora Pelzlová, Vendulka Valentová, Karel Schelle, Martin Šešina a Libuše Stehlíková. Dielo lektoroval Ladislav Vojáček.

Štruktúra knihy bola zvolená podľa periodizácie dejín notárstva (Počiatky verejného notariátu v českých zemiach; Notárstvo od husitských dôb do roku 1848; Notárstvo v rokoch 1848 – 1871, 1871 – 1918, 1918 – 1938, 1938 – 1945, 1945 – 1948; Notárstvo v období jeho poštátnenia v rokoch 1948 – 1992 a Notárstvo v rokoch 1993 – 2012) s doplnením jednotlivými tematicky spracovanými (často prierezovými) časťami (Mistr Jindřich Vlach a mistr Jindřich z Isernie; Jan z Nepomuka/sv. Ján Nepomucký; Listina; Stredoveké formuláre; Prezidenti notárskych komôr v rokoch 1871 – 1948; Notári – spisovatelia; Ženy v notárskej praxi; Notárske časopisy; Notárska tarifa; Notár ako súdny komisár; Zoznamy notárov a biografické heslá o notároch; Regionálne dejiny notárstva; Martin Foukal – prezident Notárskej komory Českej republiky; Sídlo Notárskej komory Českej republiky).

Kapitola *Počiatky verejného notariátu v českých zemiach* nadväzuje na v úvode načrtnutý vývoj inštitútu notárstva v zahraničí a výklad základných pojmov. Približuje notárske inštrumenty a notárske znamenia, ale aj osoby notárov obdobia Přemyslovcov (Jindřicha Vlacha a Jindřicha z Isernie), či osud Jána Nepomuckého.

Notárstvo od husitských dôb do roku 1848 je predstavené najmä so zameraním na reformu notárstva vo Svätej ríši rímskej národa nemeckého a na Notársky poriadok Maximiliána I. z roku 1512. Celkovo ale ide o obdobie pre notárstvo zložité a neprajné. V tejto časti je spomenutý i Karel Hynek Mácha (označovaný za notárskeho koncipienta u Jozefa Durasa).

Kapitola *Notárstvo v rokoch 1848*

– 1871 približuje notárske poriadky z rokov 1850 a 1855, ale aj praktické postupy, ktorými musel prejsť budúci notár, jeho práva a povinnosti, ale aj osoby prezidentov notárskych komôr. Niekoľko strán tejto kapitoly je venovaných i notárom – spisovateľom (napr. Jozef Štolba, či Bernard Guldener).

Analýza obdobia *Notárstva v rokoch 1871 – 1918* začína prijatím notárskeho poriadku z roku 1871 (ktorý ovplyvnil aj uhorský zák. čl. XXXV/1871) a pokračuje rozborom jeho obsahu a dopadu na notárov, vrátane konania disciplinárneho, či rozborom notárskej agendy a postavenia notára v spoločnosti (ale aj opisom fungovania notárskych komôr). Toto obdobie je obdobím upevňovania postavenia notárstva v štáte. Do kapitoly je zaradená i časť venovaná prvým ženám v notárskej praxi (prvá notárka Anděla Kozáková-Jírová sa stala verejnou notárkou v roku 1938) a notárskym časopisom.

Notárstvo v rokoch 1918 – 1938 je charakteristické dualizmom právnej úpravy v Čechách a na Slovensku. Kapitola sa zaoberá i snahami o unifikáciu, pôsobením notárov v spoločnosti a politike, ale aj otázkami notárskej tarify. Pripomína i existenciu Spolku notárov československých a Spolku československých kandidátov notárstva.

Dejiny notárstva v rokoch 1938 – 1945 v dôsledku štátoprávných zmien priniesli znova odlišný vývoj v Čechách a na Slovensku. Kapitola pripomína i obeť nacistickej perzekúcie z radov notárov.

Krátke obdobie rokov 1945 – 1948 prinieslo vznik akčných výborov notárov, ale aj personálne doplnenie a omladenie notárskeho stavu. V texte *Regionálne dejiny notárstva* kniha pripomína osobnosti niektorých notárov pôsobiacich v regiónoch.

Kapitola venovaná *Notárstvu v období jeho poštátnenia v rokoch 1948 – 1992* sa začína postavením notárstva v období právnickej dvojročnice a popisuje snahy o jeho likvidáciu ako aj proces poštátnenia notárstva (zák. č. 116/1951 Zb. o štátnom notárstve) a prijatie zák. č. 95/1963 Zb. o štátnom notárstve a o konaní pred štátnym notárstvom.

Posledná kapitola *Notárstvo v rokoch 1993 – 2012* popisuje cestu vedúcu ku kľúčovej zmene v dejinách českého notárstva, vzniku notárskej samosprávy, celkovo novej právnej úpravy (1993) a predstavuje Martina Foukala – prezidenta

Notárskej komory Českej republiky, ako aj súčasnosť českého notárstva.

Kniha je v závere doplnená bohatým výberom z prameňov a literatúry českej i zahraničnej (200 položiek).

Mimoriadnu grafickú príťažlivosť knihe dáva množstvo reprodukcií diel výtvarného umenia (predovšetkým zo zbierok Národnej galérie v Prahe), notárskych listín (z českých i zahraničných archívov a knižníc), starých tlačí i novších publikácií obsahovo spojených s notárstvom (napr. *Manuale notarium* z roku 1754 vydané v Lipsku), podobizní notárov (vrátane Anděly Kozákovej), či budov súvisiacich s históriou notárstva v zahraničí (Palác notárov v Bologni), ale aj v Čechách (viacero zo zbierky Lubomíra Činku), ako aj reprodukcií čísel *Českého práva* – časopisu spolku notářů československých z čias 1. ČSR, fotografií ilustrujúcich vývoj notárstva najmä po roku 1993 a v závere predstavujúcich budovu Notárskej komory Českej republiky.

Dielo umožňuje slovenským notárom predovšetkým poznať (a porovnať) históriu svojho povolania na území dnešných Čiech (odlišné pramene). Je však nepochybne zaujíma-

vé nielen pre notárov, ale aj pre advokátov, pretože obe tieto profesie fungovali popri sebe a vzájomne sa ovplyvňovali, ako to na viacerých miestach zdôrazňuje i toto dielo.

Kniha je mimoriadne fundovaným pohľadom na dejiny jednej z najvýznamnejších právnických profesií v Čechách, plasticky zobrazuje jej osudy v obdobiach pre ňu prajných i neprajných a umožňuje čitateľovi ponoriť sa do víru zmien, ktoré notárstvu priniesli predchádzajúce storočia.

História českého notárstva dokazuje, tak ako napísal historik notárstva Václav Šediva v knihe *Notářství dle práva rakouského se stručnými dějinami notářství vůbec* v roku 1895 a ako na to poukázal i Stanislav Balík v úvode anotovaného diela, že životná sila „starobylého ústavu notářství (...) jest neúporná, přečkal věky, přetrval bouře státních převratů i hrůzy revolucí a postupuje dál a dále krok za krokem (...), takže nyní ve všech čelních státech jest domovem a smutně by proslul stát, v němž by notářství nemoplo zapustit kořeny“.

JUDr. Peter Kerecman, PhD.
advokát, Košice

Spomienka na školiteľa

Krátke, ale o to úprimnejšie ohliadnutie sa za človekom, ktorý veľkú časť života prežil s advokáciou. Otvárame aspoň nepravidelnú rubriku pripomínajúcu očami ich bývalých koncipientov advokátov, ktorí ostali už iba v našich spomienkach.

JUDr. Štefan Peťko, dlhoročný advokát, sa narodil 23. decembra 1913 v Banskej Bystrici. Jeho otcom bol advokát Dr. Imrich Petyko, narodený 1881, ktorý pochádzal z rodiny bankského lekára a matkou Ida Petyková rod. Seemann, domáca, narodená 1885.

JUDr. Štefan Peťko pochádzal z piatich súrodencov. Mal dve staršie sestry – Irenu vyd. Feketsová, nar. 1907, a Elenu Burkovskú, nar. 1911, jedna zo sestier mala za manžela tiež bystrického advokáta. Obaja bratia boli mladší od neho – Imrich Petyko, nar. 1919, sa stal lekárom a Inocent Petyko, nar. 1927, elektrotechnickým inžinierom.

Štefan Peťko navštevoval ľudovú školu (1919 – 23) i gymnázium (1924 – 32) v Banskej Bystrici. Počas gymnaziálnych štúdií cestoval spolu s inými študentmi po Európe, navštívil Rakúsko, Nemecko, Francúzsko a Švajčiarsko.

Právo študoval od roku 1932 na Právnickej fakulte Univerzity Karlovej v Prahe a na Právnickej fakulte Univerzity Ko-menského v Bratislave, kde štúdium ukončil v roku 1937.

Po skončení štúdia krátko pracoval ako úradník vo firme Telefunken v Bratislave do r. 1938. Od 1. 3. 1939 do 1. 9. 1940 vykonal základnú vojenskú službu v Ružomberku u delostreleckého pluku.

Od 1. 10. 1940 nastúpil ako advokátsky koncipient k svojmu otcovi Dr. Imrichovi Petykovi, ktorý mal kanceláriu v Banskej Bystrici na neskoršej Širokého ulici. Ešte ako koncipient sa oženil 17. 3. 1942 s Františkou Hadárovou, nar. 27. 2. 1921, pôvodným povolaním výpomocnou učiteľkou. Mali spolu syna Ivana.

Po vypuknutí Slovenského národného povstania sa do neho zapojil (do 28. 10. 1944), za účasť v Povstaní ho neskôr povýšili do vojenskej hodnosti poručíka v zálohe. Po potlačení Povstania sa stal od marca 1945 príslušníkom 1. Čs. armádneho zboru v ZSSR a z armády bol uvoľnený až 1. 9. 1945.

Po návrate do civilu sa vrátil aj k výkonu koncipientskej praxe u svojho otca v Banskej Bystrici. Koncipientsku prax vykonával do 31. 12. 1948. O zápis do zoznamu advokátov

požiadal Advokátsku komoru v Bratislave už 15. 1. 1948, v žiadosti uviedol, že advokátsku prax chce vykonávať s otcom v spoločnej kancelárii. Advokátom sa stal od 1. 1. 1949, po vzniku Krajského združenia advokátov v Banskej Bystrici sa stal jeho členom 1. 1. 1951, od 1. 8. 1951 pôsobil v Advokátskej poradni Banská Bystrica.

Ako advokát pôsobil bez prerušenia takmer pol storočia. V roku 1976 (26. 7.) vedúci Advokátskej poradne do jeho hodnotenia napísal: „*JUDr. Peťko patrí k nadpriemerne zaťaženým advokátom v kraji, podieľa sa čo do skladby agendy v značnom rozsahu na právnej pomoci v najzložitejších veciach, vrátane I. st. agendy pred krajským súdom. Po stránke odbornej je na nadpriemernej úrovni vo všetkých úsekoch poskytovania právnej pomoci, najmä však na úseku trestného práva. Bol dlhoročným členom sekcie pre trestné právo pri bývalom Ústredí čl. advokácie v Prahe. Styk so stránkami má dobrý a má k nim trpezlivý prístup. Svoje vedomosti ochotne odovzdáva druhým, je osvedčeným školiteľom advokátskych čakateľov a aj t. č. mu je pod výchovný dozor zverená advokátska čakateľka tunajšej AP.*“

Touto advokátskou čakateľkou som bola ja.

Po krátkom období vzájomného „okukávania“ sme nadviazali dobrý vzájomný vzťah. Zistila som, že JUDr. Peťko je nielen odborne na vysokej úrovni, ale aj jeho ľudské hodnoty sa bezprostredne premietali do jeho práce. Hneď v úvodnom období mi povedal dve základné zásady práce advokáta. Zásada č. 1 – vlastný klient je váš najväčší nepriateľ. Zásada č. 2 – policajtovi neverte aj keby bol z vlastnej rodiny, lebo dobrý policajt odstíha aj vlastného rodinného príslušníka.

S úsmevom si spomínam na jeho systém práce s klientskymi spismi, keď na pracovnom stole mal vytvorené tri kôpky, od najsúrnejšej po najmenej akútne. S údivom som sledovala, že pri mene klienta vedel hneď uviesť, v ktorej kôpke sa jeho spis nachádza. Týmito kôpkami som ani ja ani jeho asistentka hýbať nemohli bez jeho súhlasu, ani prekladať bez jeho dovolenia na iné miesto. Takto mal zabezpečenú stále informáciu o klientskom spise.

Počas koncipientskej praxe, ale aj po jej skončení, dokonca do jeho odchodu do dôchodku, sme pracovali v jednej kancelárii. Nikdy neodmietol poradiť nielen mne, ale ani iným kolegom, keď ho požiadali o pomoc pri riešení právneho alebo aj iného problému. V takomto dennom kontakte som mala možnosť odpozorovať jeho empatický prístup ku klientom. Práve pre tento jeho prístup ho vyhľadávali klienti aj z iných, vzdialenejších okresov Slovenska. Vybavuje sa mi spomienka na klientku, inak sympatickú a fešnú dámu, ktorá vždy po príchode do kancelárie pred Dr. Peťkom pokľakla a povedala: „*Pán doktor, milučký, jedine Vy ma môžete zachrániť.*“ Samozrejme, Dr. Peťko vstal, pobožkal klientke ruku a povedal: „*Milostivá, nebojte sa, urobím pre Vás čo len budem môcť.*“ Naozaj, klientke vedel vždy pomôcť, zastupoval ju aj jej rodinných príslušníkov vo viacerých sporoch a bol pre nich „rodinným advokátom“. Takýchto klientov mal viac.

V súdnych konaniach vystupoval vždy dôstojne, vždy odborne pripravený, používal právnu judikatúru a jeho názory – právne, rešpektovali aj sudcovia.

Naučil nielen mňa, ale všetkých svojich čakateľov úcte k právu a pozornosti ku klientom. Hovorieval, že práca advokáta nie je zamestnaním, ale poslaním.

Aj po tom, čo JUDr. Peťko dosiahol 30. 6. 1979 dôchodkový vek, mal záujem v poradni pracovať naďalej. Na jeho žiadosť s ním boli opakovane uzatvárané zmluvy ako s pracujúcim dôchodcom na krátkodobý úväzok. Za svoju prácu bol odmenený Pamätnou plaketou Ústredia slovenskej advokácie.

Členstvo v KZA i advokátskej poradni ukončil na vlastnú žiadosť 30. 6. 1987 a odišiel definitívne do dôchodku. V rozlúčkovom prejave pri odchode JUDr. Peťka do dôchodku, okrem mnohých slov uznania jeho práci vedúci AP povedal: „*Veríme, že na tento náš kolektív nezabudneš, ako nezabudneme ani my na Teba a že si nájdeš čas, aby si sa u nás zastavil.*“

Spomienkou na svojho školiteľa plním tento sľub, pretože jeho kolegovia tiež naňho nezabudli.

Advokát JUDr. Štefan Peťko zomrel krátko po odchode do dôchodku. Niektorí jeho advokátski čakatelia, kedysi zverení pod jeho výchovný dozor advokáciu vykonávajú dodnes – JUDr. Štefan Hegedúš, JUDr. Jozef Brázdil, JUDr. František Vavrač, JUDr. Katarína Suchoňová. Aj známy český právnik, ústavný sudca a ombudsman JUDr. Otakar Motejl bol jeho koncipientom a až do smrti s JUDr. Peťkom udržiavali blízke vzťahy.

Pri stretnutiach nás, jeho bývalých koncipientov, nikdy nezabudneme spomenúť nejakú historku, ktorú nám JUDr. Štefan Peťko rozprával alebo, ktorú sme sami zažili.

JUDr. Magda Jaňovková

Do advokátskej kancelárie
Mgr. Ing. Mariána Galbavého
so sídlom v Trnave

HĽADÁME
KONCIPIENTA
alebo
KONCIPIENTKU

Ak máte záujem o uvedenú ponuku,
prosím, pošlite svoj životopis a motivačný list
na e-mail: marian.galbavy@gmail.com
s označením predmetu správy: **Koncipient**

bulletin slovenskej advokácie

Recenzovaný právnický časopis SAK

Vydáva Slovenská advokátska komora
Kolárska 4, 813 42 Bratislava
IČO: 30 795 141

Vychádza desať ráz do roka
(8 riadnych čísel a dve dvojčísla)
Náklad 5 700 ks

Redakčná rada:

JUDr. Jozef Brázdil (predseda)

JUDr. Peter Kerecman, PhD. (podpredseda)

Mgr. Marek Benedik

doc. JUDr. Milan Ďurica, PhD.

JUDr. Zuzana Ďurišová

doc. JUDr. Svetlana Ficová, CSc.

JUDr. Roman Hošovský

JUDr. Marek Kordík, PhD., LL.M.

prof. JUDr. Ján Mazák, PhD.

JUDr. Ondrej Mularčík

prof. JUDr. Oľga Ovečková, DrSc.

JUDr. František Sedláčko, PhD., LL.M.

JUDr. Alexander Škrinár, CSc.

doc. JUDr. Marek Števec, PhD.

JUDr. Andrea Tomlainová, PhD., LL.M.

prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc.

Výkonná redaktorka:

PhDr. Nadá Ondrišová, tel.: 02/204 227 28

ondrisova@sak.sk

Administrácia:

Darina Stračinová, tel.: 02/204 227 26

darina.stracinova@sak.sk

Vizuálna koncepcia:

Ing. Ladislav Blecha

Predtlačová príprava:

Helondia, s. r. o., Bratislava

Tlač:

Print Hall, s. r. o., Bratislava

Objednávky bulletinu a inzercie:

Kancelária SAK

Kolárska 4, 813 42 Bratislava

fax: 02/204 227 42

reg. č. MK SR: 4161/10

ISSN 1335-1079

Uzávierka odbornej časti: 7. 4. 2015

Uzávierka redakčnej časti: 20. 4. 2015

Toto číslo vyšlo 30. 4. 2015

Pokyny pre autorov odborných článkov

1. Do redakcie treba poslať rukopis (v elektronickej podobe), ktorý nebol publikovaný v inom periodiku.
2. Treba uviesť meno a priezvisko autora (autorov), vedecké a akademické hodnosti, povolanie, adresu pracoviska a trvalého bydliska, rodné číslo, kontakty (telefónne číslo, e-mailovú adresu).
3. Titulok príspevku má byť krátky, vecný, výstižný. Pred vlastný text treba pripojiť krátky úvod (perex, abstrakt) objasňujúci tému príspevku. Dlhý text je vhodné členiť medzitulkami.
4. V texte treba dôsledne dbať na presnú identifikáciu osôb a inštitúcií. U osôb nasleduje po akademických tituloch meno a priezvisko, v prípade potreby i vedecká hodnosť. Ak nie je známy slovenský prepis zahraničných hodností alebo ich uvedenie nie je podstatné vzhľadom na informačnú a protokolárnu potrebu, tak ich možno vynechať. Názvy zahraničných a medzinárodných inštitúcií sa uvádzajú v plnom pôvodnom názve (prípadne so skratkou v zátvorke). Ak existuje zaužívaný slovenský prepis, treba ho dôsledne používať, inak je potrebný čo najpresnejší preklad do slovenčiny.
5. Poznámky v texte treba označovať číslom bez zátvorčky a bez bodky. Pri citovaní bibliografických údajov treba dodržať nasledovnú schému:
Priezvisko1, M. – Priezvisko2, M.: **Názov diela. Prípadný podtitul.** Miesto vydania : Vydavateľ, ROK, s. XY.
6. Autor pripojí krátku **anotáciu** v rozsahu do 600 znakov vrátane medzier, v ktorej zhrnie problematiku článku, svoje stanoviská a vývody. Redakcia zabezpečí preklad anotácie do angličtiny a nemčiny.
7. Autor tiež napíše **stručnú informáciu** o svojom aktuálnom odbornom pôsobení a prípadne o iných skutočnostiach, ktoré považuje za dôležité v súvislosti s obsahom článku. Pripojí tiež **fotografiu**, ktorá bude spolu s informáciou uverejnená na prvej strane príspevku v graficky odčlenenej ploške. Rozmer fotografie má byť aspoň 300 × 360 pixelov (to zodpovedá rozmeru 25 × 30 mm pri tlačovej kvalite).
8. Maximálny odporúčaný rozsah odborného článku je 34 000 znakov vrátane medzier, čo zodpovedá cca 6 stranám v bulletine. Maximálny odporúčaný rozsah recenzie, poznámky, správy z podujatia, úvahy na aktuálnu tému a pod. je 4 500 znakov vrátane medzier. K článkom o publikáciách (recenzie, anotácie) je potrebné dodať sken obálky knihy, pričom od vydania titulu by mal uplynúť maximálne 1 rok.
9. O zaradení príspevku do konkrétneho čísla a výške autorského honoráru rozhoduje redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie. Vyslovuje sa k obsahu a forme spracovania príspevku, prípadne konzultuje s autorom možné úpravy a doplnky. Môže požiadať autora o skrátenie príspevku alebo rozdeliť dlhý článok do viacerých čísiel. Vyhradzuje si tiež právo uverejniť svoj kolektívny názor k publikovanému príspevku.
10. Redakcia bulletinu si vyhradzuje právo upraviť názov príspevku, medzitulky, vykonať v rukopise potrebné štylistické, jazykové a technické úpravy.
11. Tesne pred publikovaním dostane autor svoj príspevok na odsúhlasenie redakčných zásahov a na prípadné doplnenie a aktualizáciu. Autorizovaný príspevok sa uverejní bez ďalších redakčných zásahov.
12. Príspevky sa uverejňujú na základe písomného súhlasu autorov na osobitnom redakčnom formulári. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.

